

832
1986

საქართველოს
სოციალური
დემოკრატიული
პარტია

დიდება
ქართველ ერს

დიდება თავისუფლებას!

ქვენი დროშა

"NOTRE DRAPEAU"

ღამაკსეპელი - ნოე ჟორდანი

ოკაზნო სპ. სოც.-დემ. პარტიის საზღვარ-გარეთელ ბიუროსი.

Organe du Bureau à l'Étranger du parti Social-démocrate de Géorgie.

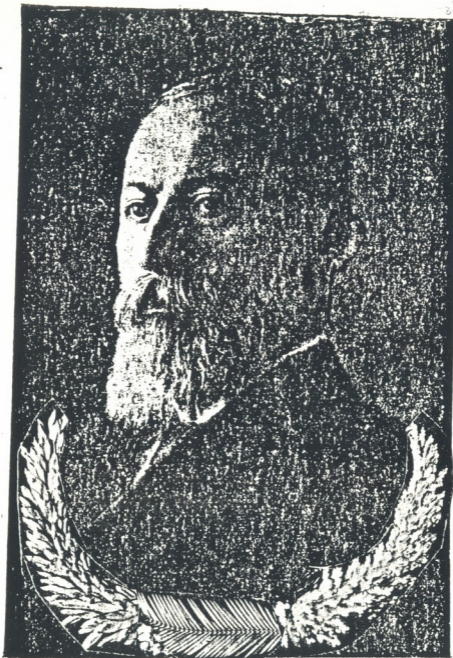
მაისი

1986 წ.

პერიოდი.

საქართველოს
სოციალური
დემოკრატიული
პარტია

გაზეთი
ნაშრომ
2071-96

ნ. ჯორჯია

PRESIDENT N. JORDANIA

1868 - 1953

* მ რ ი ს ლ ღ მ ს ა ს წ ა უ ლ ი

26 მ ა ი ს ი

26 მაისი, ქართველი ერის და ხალხის აღდგომის, თავისუფლების და დამოუკიდებლობის დღეა.

ქართველი ხალხი პირდაპირ, უშუალოდ გათვითცნობიერებული და გამთლიანებული, პირველად გამოვიდა საქვეყნო ასპარეზზე 26 მაისს და მისცა დასაბამი მის ასალ ისტორიას; თქვა ახალი სიტყვა; გამოკვეთა თავისი სავალი გზა. მან აქ პირველად მიიძახა მომავალს: „მე ვარ ჩემი თავის ბატონი. უნდა ვიყო თავისუფალი!

ჩვენს ირგვლივ იცვლება ყველაფერი, იქსოვება ახალი ნოვლენათა ქსელი, ხდება გადაჯგუფება—გადმოჯგუფება, მთელი რიგი ისტორიული გადასხვაფერებისა.

არ იცვლება მხოლოდ ერთი ნოვლენა: არ იცვლება **ოცდაექვსი მაისი**; ის რჩება იქ, სადაც დაიბადა, უცვლელათ, შეუღრეკელათ, ამაყათ.

და ეს იმიტომ, რომ მისი ძირი, მისი ფესვები ღრმად არის გადგმული ქართველი ერის სულსა და გულში, მან სამუდამოთ დაიპყრო მთელი ხალხი, მან აშკარათ დაანახვა მას სასიცოცხლო გზები.

26 მაისს ქართველობა დაეპატრონა თავის თავს, როგორც ერთი მთლიანი ერი, გამოკვეთა ერთი ხალხი ჭირში და ლხინში განუყრელი. მან სთქვა თავისი საკუთარი სიტყვა ცხოვრების ყველა დარგში: პოლიტიკაში, ეკონომიკაში, სოციალურ და ნაციონალურ ურთიერთობაში და მან ეს აღბეჭდა ჯერ საქმით და შემდეგ სიტყვით — კონსტიტუციაში.

მოსკოვმა მოგვტაცა ეს სიდიადე, გასტება ჩვენი წყობილება, მოსპო ჩვენი თავისუფლება. ვერ მოგვტაცა მხოლოდ ჩვენი სული, ვერ გასტება ერის მორალი, მისი მთლიანობა, მისი გადაწყვეტილება — იყოს თავისუფალი.

26 მაისი ბუდობს თვითეულ ქართველში; ის აღარ ფრთხილდება გამოჩენილათ საქართველოში. ის ფრთხილდება გამოუჩენელათ ყველა ქართველში. აი ეს მორალური ძალა, ეს სულიერი სიმტკიცე და ურყევე იდეალი არის აულე-

29673

ბელი სიმაგრე. რასაც შეასკდება მტერთა ძერიშები, ის უტყუარი თავდება მისი საბოლოო გამარჯვების. ამ ისტორიულ სტიქიას ვერავითარი ძალმომრეობა ვერ მოსპობს, ვერ შეაჩერებს; იგი გადალახავს ყველა დაბრკოლებებს და ამა თუ იმ გზით აღსდგება, — 26 მაისი კვლავ აშკარათ გამოანათებს და ერის მსვლელობას უმეტაურებს.

დღეს საერთაშორისო ურთიერთობა ცვალებადია; ხან ერთი ზარი ჩამორეკს, ხან მეორე. ამ ისტორიულ ზვირთთა სრბოლაში, ამ არეულ-დარეულ ხანაში ქართველი ერის პატარა ნაეი გასცურავს სამშვიდობოზე მხოლოდ ერთი საშუალებით — მისი მთლიანობის შენახვით, მისი თავის თავის ერთგულებით, მისი 26 მაისით.

6. ქორდანია.

Le 26 Mai

Le 26 Mai est le jour où la nation et le peuple géorgien ont retrouvé leur liberté et leur indépendance.

C'est le jour où la Géorgie, unie et consciente, s'est manifestée pour la première fois sur la scène mondiale et a donné naissance à sa nouvelle histoire.

C'est le 26 Mai qu'elle a prononcé des paroles nouvelles, tracé le chemin à suivre et, pour la première fois, s'est adressée à l'avenir :

Je suis mon propre maître,

Je dois être libre.

Autour de nous tout change, une nouvelle trame se fisse, faite de changements historiques.

Seul le 26 Mai demeure. Il reste là où il est né, immuable et fier, car ses racines sont profondément ancrées dans l'âme et le cœur de la nation géorgienne.

Le 26 Mai a rendu aux Géorgiens leur souveraineté et lui a clairement montré le chemin de la vie.

Le 26 Mai a conquis à jamais le peuple tout entier et le sentiment de leur unité indéfectible dans le malheur et le bonheur. Les Géorgiens ont pu enfin s'exprimer librement dans tous les domaines : politique, économique, social, national. Ils l'ont affirmé dans la Constitution, par la parole et par l'action.

Moscou nous a ravi nos droits et notre liberté. Elle n'a pu nous voler notre âme, ni briser la force morale, unité et la détermination du peuple à redevenir libre !

26 Mai demeure dans le cœur de chaque Géorgien. Il ne flotte plus ouvertement dans notre patrie, mais secrètement dans l'âme de tous les Géorgiens.

C'est cette force morale, cette conviction profonde, cet idéal inébranlable qui sont nos remparts. Ils nous garantissent la victoire finale, quel'e que soit la puissance de l'ennemi ! Rien ne pourra anéantir, rien ne pourra stopper ce bouleversement historique. Il surmontera tous les obstacles et triomphera tôt ou tard.

Le 26 Mai éclairera de nouveau et conduira les destinées du peuple géorgien.

Aujourd'hui, la situation mondiale est changeante. Par ces temps houleux et incertains, le frêle esquif de la nation géorgienne arrivera à bon port, à une seule condition :

LA CONSERVATION DE SON UNITÉ ET DE SON 26 MAI !

Noé JORDANIA.

* ერის დღესასწაული - ფრანგულად თარგმნა ახმათ
ყოჩაშვილი ფაღვავაძემ, 1978 წელს, გამა. მიხიხ ვა-
რდაცვალების 25 წლის თავზედ "ჩვენი დროა"-ს- რე-
დაქციის თხოვნით, ყურნაღის სპეციალური ნომრისათვის.

დაეფუძნებელი კრება

(სტენოგრაფიული ანგარიში)

პირველი სხდომა

ათმშაბათი 1919 წლის მარტის 12. ტფილისი. სასახლე.

კრება იწყება ნაშუადღევს 12 საათსა და 12 წუთზე.

თავმჯდომარეობს უხუცესი წევრი დამფუძნებელ კრებისა სილოზინსტრო ჯიბლაძე.

მდივნობს. უმცროსესი წევრი დამფუძნებელ კრებისა გიორგი ფალავა. (ს.დ.)

სილოზინსტრო ჯიბლაძის სიტყვა.

ბატონებო!

ამ დღესაც მოვესწარი! ჩემს გრძელ ცხოვრების მწირობაში ბევრი ბედნიერი დღე გამოთენებია, მაგრამ ეს ყველაზე უნეტარესია. ჩემმა ხნოვანობამ წილათ მარგუნა გახსნა ამ დიადი, ამ ორმაგი დღესასწაულისა.

ბატონებო, დიდო ბატონებო!

დამფუძნებელ კრების წევრო! უპირველეს ყოვლისა, ნება მიბოძეთ მოგიძღვნათ ჩემი გულწრფელი, გულის სიღრმიდან ამოღებული სალაპი!

ნება მიბოძეთ მოგილოცოთ ეს დიადი დღე, დღე ჩვენი ხალხის დაეჯეკცებისა, მისი სრულ წლოვანობისა!

ნება მომეცით დიდის მოკრძალებით მივესალმო და დაბლა თავი დაუკრა უცხო სახელმწიფოების წარმომადგენლებს (ტაში)

სალამი დიდს ბრიტანეთს, (ტაში; დეპუტატები ფეხზე აღდგომით მიესალმებიან ბრიტანიის წარმომადგენლებს) ამ აკვანს დემოკრატიისას. (ტაში).

ნება მიბოძეთ მივესალმო საფრანგეთს, სამშობლოს რევოლუციისას (ტაში, და ოვაცია)

ნება მიბოძეთ მივესალმო, ამერიკის ბუმბერაზ მყვართებულ შტატებს, სიმბოლოს თავისუფლებისას (მხურვალე ტაში და ოვაცია).

პატარა შვეიცარიას, (ტაში და ოვაცია,) ამ ყველა დევნილთა მფარველს.

მე მწამს, მე მჯერა, რომ დიდი და მაღალი კულტურა ამ კულტურულ სახელმწიფოებისა, მოჰყენს თავის ძლევა მოსილს სპივის ჩვენ ნორჩსა და პატარა რესპუბლიკასაც.

გაუშარჯოს რუსეთის ყველა ერებს, რომლებიც განთავისუფლდნენ თვითმპყრობელი მეფის ბრძკალებისაგან (ტაში).

მივესალმები ჩვენ მეზობელ რესპუბლიკებს, ადერბეიჯანს, (ტაში) სომხეთს (ტაში) და მთიელთა რესპუბლიკას (ტაში) მივესალმები სპარსეთის წარმომადგენელს (ტაში) მივესალმები პოლონეთის ახალ რესპუბლიკის წარმომადგენლებს (ტაში) წარმომადგენელს ლიტვისა და უკრაინისა (ტაში), მივესალმები საბერძნეთს, ისპანიას, ნორვეგიას და პოლანდიას. (ტაში).

ახლა ნება მიბოძეთ მხურვალე სალამი მიუძღვნა ჩვენს მთავრობას და მის ბელადს ბ. ნ. ეორდანიას (მხურვალე ტაში). მათ ღირსეულათ ატარეს მძიმე ქული მონომახისა, რომელიც მათდა უნებურათ დაახურა მათ უჩვეულო მომენტმა.

ვაშა, ვაშა, თქვენ გამჭრიახობას და საქმიანობასა.

ბატონებო, დამფუძნებელ კრების წევრო! ნება მიბოძეთ კვლავ თქვენ შოგესალმით! კეთილი იყოს თქვენი ფეხის შემოდგომა ამ თეთრ დარბაზში, სადაც, ვინ იცის, რამდენი შავი საქმენი გაკეთებულა! ბედნიერი იყოს თქვენი აქ დაბინავება, აქ ამ თქვენ სახლში, რომელსაც სხვები ჰპატრონობდნენ, რომელშიაც ხალხის მტრები ხალხის ხარჯზე ქვიფობდნენ და დროს ატარებდნენ, ხალხის ბორკილებს სქედნენ და ამავრებდნენ.

კურთხეულ იყოს საფუძველი იმ ახალ სახელმწიფოებრივი შენობისა, რომლის ასაგებათ თქვენ ბრძანდებით მოწოდებული.

მეტად სერიოზულ მომენტში დაგაკისრა თქვენ დროთა ბრუნვამ ეს თქვენი მძიმე მოვალეობა. ჩვენ მოწამენი ვართ, ბატონებო, ისეთ ამბების, მოძრაობის, ცვალებადობისა, რომლის მსგავსი ასეთი ფართო მასშტაბით არ ახსოვს მსოფლიო ისტორიას. მოძრაობა—ცვალებადობა სული ცხოვრებისა, შაგრამ ეს ყველასათვის გასაგები ქეშმარიტება, წინათ თვით უდიდესი მეცნიერებისთვისაც წარმოუდგენელი და მიუწოდებელი საიდუმლოება იყო. ფილოსოფოს არისტოტელს ვერც კი წარმოედგინა სახელმწიფოებრივი ცხოვრება გარეშე მონობის ინსტიტუტისა. ეს ხდებოდა იმიტომ რომ პროცესი განვითარებისა, მოძრაობისა მეტის-მეტათ ნელი ნაბიჯით მიდიოდა. დღეს სხვა სურათი იშლება ჩვენს თვალ წინ. დღეს ისტორია თითქოს გამოერკვა საღათას ძილიდან, ამოიფშვინტა თვალები და პირველათ იხილა თავისი ცოდვები: ის საშინელი, გულშემშარავი სიზანტით და ზმორვით ჩოჩავს და ხოხავს. მან თითქოს იტრძნო მთელი სიმძიმე ამ ცოდვების და აი თავისი წარსულის ასანაზღაურებლათ აუშეა თავისი დამბული მალი მერანი. ჩვენ ვხედავთ, რა თავ-ბრუ დაძსხმელი სისწრაფით მიეჩქარება წინ ეს მერანი, და ჩვენ ვხედავთ, რა საშინელ რყევას და ნგრევას იწვევს არე-მარეში ეს მოძრაობა. ინგრევა სახელმწიფოები, ისპობა, თუმცა დრო-მოკ მული,

მაგრამ, ჯერ კიდევ ძლიერა მოსილი წოდებები, ხატოტყვიით იმსხვრევა ტანტები ღვთის მიერ მიროცხებულთა. რომელთა ერთი სახელი შიშის ზარს სცემდა მთელ ქვეყნიერებას. ერთი სიტყვით ცხოვრება ველარ ეტევ ათავის ტანში, გმფიცციტებით კანს იცვლის განახლების-გადახალისების გზაზე დგება. საზოგადოებრივ ურთიერთობათა ახალა კვანძი ისკვნება.

თავის თავათ ისმება საკითხი, რა დავკარგეთ ჩვენ, და რა შევიძინეთ, ჩვენ ამ საერთაშორისო ორომტრიალში. პასუხი მოკლეა: დავკარგეთ ის, რის დაკარგვა და დამარხვა ყოველთვის შეადგენდა ჩვენი

დემოკრატიის საოცნებო საგანს, მის პირველ იდეალს, წყევლა-კრულ-ვით გაღუშვით მეფის თვითმპყრობელობა იმ უფსკრულში, რომლის პირამდის მიიყვანა მან მრავალ-ტანჯული და წამებული მშრომელი ხალხი. აი, ბატონებო, სიდიადე თებერვლის და მარტის რევოლიუციისა.

ბედნიერი არის ეს ახალი თაობა, რომელმაც მხოლოდ იხილა დამარხვა, მაგრამ თავის ნორჩ სხეულზე არ უგრძენია საშინელი ბრტყალეები ორთავიან არწივის რეჟიმისა. მაგრამ, ეს კოტაა, ეს არ კმარა. არ კმარა მარტო დანგრევა ძველისა. საჭიროა მეფის თვითმპყრობელობის ნანგრევებზე ხალხის თვითმპყრობელობის გამაგრება, ძველს საფლავზე ახალ, მტკიცე საძირკველის დაფუძნება. და აი აქედან წარმოდგება ჩვენი მეორე იდეალი: სრულ-უფლებიან დამფუძნებელი ყრილობა.

დამფუძნებელი ყრილობა — ეს გვირგვინია რევოლიუციისა, მის მონაპოვართა განმტკიცებისა. მთელი მ თვე ატარა რუსეთის დემოკრატიამ იდეა. ამ ყრილობისა, ბოლოს დიდი ვაივაგლახით და ტანჯვით წარმოშვა მან ეს ყრილობა. მაგრამ, აქვე გამოაშკარავდა სისუსტე ამ დემოკრატიისა. მან ვერ შესძლო მისი მოვლა პატრონობა, და აი ერთ ცხოველისა არ იყოს — დაბადებისთანავე შთანთქა მშობელმა თავის შობილი. ოქტომბრის გადატრიალებამ გადაუშვა ანარქიის მორევში დიდი გემი დიდი რევოლიუციისა.

ლოცვა-კურთხევით მოიგონებს მომავალი თაობა, მადლიერი ჩვენს დემოკრატიას და მის მთავრობას, რომელმაც ერთად ერთმა არ დაკარგა გონება, არ მიეცა სასოწარკვეთილებას — ამ საერთო განცდის დროს. მხოლოდ ამ დემოკრატიამ გადაარჩინა ჩვენი პატარა ნავი, მწარე ხვედრს, დიდი რევოლიუციის, დიდი გემისა, რომელზედაც მთელი 100 წლის განმავლობაში მიკრული იყო მაგარი ჯაჭვით. მხოლოდ მან ერთმა ააცილა ეს ნავი ათასგვარ დაბრკოლებას და კლდეებს, ანარქიის უძირო ზღვაში ამოზიდულთ და მოიყვანა აქ, ამ სამშვიდობოში, ამ დიად ამ ძვირფას განძით, დამფუძნებელი კრებით. ცხადია, ეს დიდი საქმე არის შედეგი არა უბრალო, ბრმა, და ბედნიერი შემთხვევის, როგორც ზოგიერთნი ფიქრობენ, არამედ ჩვენი დემოკრატიის იმ სწორი პოლი-

ტიკური სიბრძნე-სიმჭიფისა, რაზედაც ეს ეს იყო მოგახსენებდით, არის დარგი ისეთი რთული და საიდუმლოებით შოკული, როგორც პოლიტიკა. და ვაი იმ ხალხს, რომლის პოლიტიკურ ხელმძღვანელებს არ შესწევს გამჭირახობა ჩიხედონ ამ საიდუმლოების სიღრმეში და გაიკვლიონ გზა ამ იშვიათ ხელოვნების ბნელ ლაბირინტში. თვითეული ნაბიჯი მრუდეთ გადადგმული ამ სფეროში, შეიძლება გახდეს საბედისწერო ნაბიჯად მთელი ხალხისათვის.

აბა რა ხეირი დააყარეს, ბატონებო, თავიანთ ხალხს იმ პოლიტიკურმა პარტიებმა, რომლებიც მხოლოდ სხვა ხალხის დაღუპვაზე, სხვის უბედურებაზე ოცნებობენ. მეორე ცოცხალი მაგალითი. რას ფიქრობენ და რას ცდილობენ ჩვენი ფეხ-მარდი კომუნისტ-ბოლშევიკები? მთელ ქვეყნიერებაზე და არა მარტო რუსეთის ცხოვრებაში, სოციალიზმის ხელათ განხორციელებაზე და ერთი მუქა წითელ არმიელების ბიშტებით ვეებერთელა რუსეთის გლეხთა ამ უმაღლეს სოციალურ სამეფოში გადატყორცნას.

სულ სხვა გზა აირჩია ჩვენმა დემოკრატებმა. კაცი-ჭამიარბას და მეზობელთა მძულვარებას მან დაუპირდაპირა ჭეშმარიტი დემოკრატიული პრინციპი ერთა სოლიდარობისა და კეთილ-განწყობილებისა, კომუნისტთა დამლუპველ ექსპერიმენტებს, — წინ დახედულება და შორს-მჭვრეტელობა. ჩვენი სურვილი იყო რუსეთის დემოკრატიასთან ერთად ბრძოლა და ქირსა და ლხინში მასთან ყოფნა, მასთან სიცოცხლე. მაგრამ მწარე სინამდვილემ გვიმტყუნა, და გავიცირუა ეს იმედები. ანარქიის ტალღებმა მოგვწყვიტა მას და ობლათ გავფრია. და როცა ჩვენ ანგარიში გაუწიეთ ამ სინამდვილეს, მაგრათ შემოვიბარეთ, შემოვიბეკეთ პირველად მთელ ამიერკავკასიის და შემდეგ ჩვენ რესპუბლიკის ფარგლებში. ჩვენმა „კეთილის მოსურნეებმა“ დაიწუნეს და დაგმეს ეს ჩვენი ტაქტიკა. შემდეგ როცა ჩვენი და ჩვენი განმარტოებულ რესპუბლიკის მდგომარეობა იმდენად გართულდა, რომ დაისვა კითხვა ჩვენი ფიზიკური ყოფნა არ ყოფნისა და როცა ჩვენ არ ყოფნას ყოფნა ვარჩიეთ, და კარზედ მოსულ განსაცდელს თავი დაეხსიეთ, ეს იმავე ჩვენმა „კეთილის მსურველებმა“ არამც თუ დაგვიწუნეს, არამედ პირდაპირ დამალულად დემოკრატიულ პრინციპის ღალატად ჩამოგვართვეს და ასტეხეს საშინელი განგაში: — ქვეყანა იქცევა, ჩვენ თან მივყევბით, თქვენ კი რაღაც საკუთარ არსებობაზე ფოჩინობთო.

ასეთია, ბატონებო, ბუნება ბუშმენტა შორალისა. როდესაც ამოშიშვლებული ხმლებით თავს გესხმიან, კარგ საქმეს შვრებიან! როცა თავს იცავთ ვერაგულ თავდასხმიდგან ეს — სუდზე უსუდესია! დავეტოვოთ ბუშმენტებს მათი ბუშმენტური შორალი და გავსწიოთ წინ, იმ ჩვენი გზით, სწორი გზით, რომელმაც არა ერთხელ გამოგვიყვანა გამოუსვლელი ჩიხიდგან, რომელმაც შეგვანარჩუნა ძვირფასი მონაპოვარი რევოლიუციისა.

ბატონებო, დღეს ამ რევოლუციის, რუსეთის რევოლუციის 2 წლის თავია. ჩვენი დემოკრატია, მაღლიერი დემოკრატია არ. დაივიწყებს დიდ ამავს რუსეთის დემოკრატიისას. მუხლის მოდრეკით მოვიხსენიებთ ამ დემოკრატიის გმირებს, რომელთაც თავი დასდევს საცობრიო სამსხვერპლოზე. 2 წელიწადია რაც მოპოვებულ ჩვენს თავისუფლებას ემუქრებიან ყოველ მხრიდან მოზღვავებული მტრები. სახელი და დიდება ჩვენ ხალხის რჩეულ შვილებს, — სახალხო გვარდია და ახალგაზდა ჯარს, რომელთაც თვისი თავდადებული მამაცობით შეინარჩუნეს, დაიცვეს შეგვინახეს და ჩაგაბარეს თქვენ ეს თავისუფლება (ტაში). აწი, ბატონებო, თქვენს ხელთ არის ბედი ამ ჩვენ ქარცეცხლში გამოტარებული ავლა-დიდებისა. ვერ ვიტყვით, რომ სრულიად უზრუნველი, დაზღვეული იყოს ეს თავისუფლება მოსალოდნელ საშიშროებისაგან, ვინაიდან არ სჩანს დასასრული იმ ქაოსისა, რომლის აღში ჩაგდო მთელი განათლებული კაცობრიობა საშინელო მსოფლიო ომმა. მაგრამ ერთი რამ კი შეიძლება აქ ითქვას გადაჭრით: ხალხი, რომელმაც მრავალ საუკუნეთა განმავლობაში დაიკვა თავისი ვინაობა, ხალხი, რომელსაც არ შეეშინდა ჩრდილოეთის სუსხიან ზამთრის, რომელმაც გამოიჩინა უნარი თვითმპყრობელობის სქელი და ცივი უინვის ქვეშ პოლიტიკური და მოქალაქობრივი ზრდა-განვითარებისა, ეს ხალხი არ დაილუპება და არც დალუპავს მოპოვებულ თავისუფლებას. მაშ გაუმარჯოს საქართველოს თავისუფალი დამოუკიდებელი რესპუბლიკის თავისუფალ დემოკრატიას, გაუმარჯოს საქართველოს დამფუძნებელ კრებას. ერთხელ კიდევ გიძღვნიტ ჩემს გულწრფელ სალომს და კიდევ გისურვებთ წარმატებას და თავისუფალ მუშაობას (ხანგრძლივი ტაში).

დიდი აქტების დღე სვიმის უკანასკელი სხდო-
მით დაიწყო. სხდომას თავმჯდომარეობს ქ. ჩხიძე.
რამიშვილი აკეთებს მოხსენებას სასჯელო მო-
ლაპარაკებისა და მიმდინარე მომენტის შესახებ.
მდგომარეობა ტრალიკულა. ირკვევა, რომ ამიერ-
კავკასიის შემადგენელი ნაწილები ვერ არიან შეთან-
ხმებულინი დიდი სახელმწიფობრივი მნიშვნელო-
ბის მქონე ძირითად საკითხებზე. ცხადია ასეთ პი-
რობებში ამიერ-კავკასიის მთლიანი არსებობა ვე-
წირულია. მთელ რიგ ორატორების სიტყვების შემ-
დეგ სვიმი ღებულაობს რეზოლუციას, რომლითაც
აქხადებს ამიერ-კავკასიის მთლიანობას დარღვეუ-
ლად და სვიმს დაშლიათ.

სვიმის დაშლის შემდეგ იწყება საქართველოს
ეროვნულ საბჭოს სხდომა. მთლიან დარბაზი მზურ-
ვალე ტაშით ვეგება საბჭოს თავმჯდომარეს ნ. ყო-
რდანიას, რომელიც მომენტის შესაფერ სიტყვით
მიმართავს სხდომას. ამ სიტყვის მთავარი შინაარსი
აქვითა:

მოქალაქნო. თქვენ იყავით დღეს მოწამე ერთი
ისტორიული, იშვიათი, მგარჯობა ტრალიკული აქტი-
სა. დღეს ამ დარბაზში მოქცევა ერთი სახელმწიფო
და საძირკველი ვერება მეორე სახელმწიფოს. ეს მე-
ორე სახელმწიფო არ არის პირველის მოწინააღმდე-
გე. მათ შორის შუი არა მტრობა არ არსებობს და
თუ აღსდგა პირველი სახელმწიფო, მეორეს ამის
საწინააღმდეგ არაფერი არ ექნება. პირიქით მეგობ-
რულად ხელს გავუწეის მას. დაე იციოდეს ყველამ
რომ ახალი სახელმწიფო არ იქნება მიმართული არც
ერთი სახელმწიფოს წინააღმდეგ (ტაში).

მისი მიზანია დაფარავს დღეს თავი და ხელი
შეუწყოს იმის ადგომას, ვინც დაეკმულება (ტაში).

იციოთ რომ საქართველო ბრძოლის ქვეყანაა. ის
საუკუნოებით მამაკურად იბრძოდა ყველა იმ ერ-
თათვის, რომელნიც მოსახლეობდნენ მის ფარგალ-
ში (ტაში). ვიტყვი მეტსაც: ის მფარველობდა იმ
ერებსაც, მის ფარგლებს გარეშე რომ იყვნენ. და თუ
ჩვენ მივაქცევთ უურადლებას მის არსებობის ისტო-
რიას, მას შერჩა მიდრეკილება თაჟისი ინტერესები
შეუერთოს სხვის ინტერესებს. ამიტომ არც ერთი
სახელმწიფო არ უნდა განიცდიდეს მის დაარსებით
აღშფოთებას.

აქ, სვიმში ითქვა, რომ არ არის ისეთი ხალხი
რომელიც შუიტი, მტრობით უცქეროდეს საქარ-
თელის და ჩვენ უნდა ვფიქროთ, რომ ახალი სახე-
ლმწიფო საუკუნებით გაამართლებს ამას.

მე მივაქცევ დღეს განსაკუთრებით უურადლებას
სოფლის ტრალიკუიას. ჩვენი გულწრფელი თანგრძნო-
ბა მათ მხარეზეა.

დღეს ვრი ჩვენგან მოითხოვს ისეთ მფარველო-
ბას, როგორსაც ის თხოულობდა ასი წლის წინეთ
(ხანგრძლივი ტაში).

ჩვენ გვესურს აგრეთვე კეთილ განწყობილებაში

ვიყოთ ამიერ კავკასიის მუსულმანებთან. ჩვენ ვფიქ-
რობთ, რომ ისინიც დაიარსებენ ასეთივე სახელმ-
წიფოს და მერე ხელს გამოგვიწეიან, რომ შევერ-
დეთ (ტაში). ეს მეგობრული დამოკიდებულება ჩვენს
გარეშე მეოველებთან იქნება მკვიდრი. მგარჯობა
ძირკველი, რომელხედაც დაეურდნობა და გამაგრ-
დება ის ნორის სახელმწიფო, რომელსაც ჩვენ დღეს
ვიარსებთ. აქ ჩვენს სახელმწიფო ფარგლებში არი-
ს ისეთი ერები, რომელნიც უმცირესობას წარმოად-
გენენ. ეს ერები იქნებიან ისეთივე უფლებებით აღ-
ჭურვილინი, როგორითაც ყველა.

ჩვენი იდეალია დიდი კავშირის შედგენა ამიერ-
კავკასიაში. აი ეს კავშირი იქნება შემაგრებელი
ძალი, საერთო ხიდი, რომ კავშირში მოქცეული ყვე-
ლა სახელმწიფოები ერთად გაემოიდენ და დაიკავ-
ნან საშობლო. მაშინ იქნება შესრულბედი ის, რის
შესრულებაც ახლა ვერ მოვასწარით ჩვენგან დამო-
უკიდებელ მიხვების გამო. ის ხალხი, რომელიც
ახლა მიიღტვის ამიერ-კავკასიის მთლიანობიდან,
ისევე გამობრუნდება და დაეღვებით ერთ საერთო
დროშის ქვეშ, რომ ერთად გაეწყოთ ნეტარ მომავ-
ლისაკენ (ხანგრძლივი ტაში).

ამ შესავალი სიტყვის შემდეგ ნ. ყორდანი კი-
თხულობს ეროვნულ საბჭოს აღმასრულებელ კო-
მიტეტის მიერ შემუშავებულ დამოუკიდებლობის
აქტს. აქტის ყოველივე ფრაზას დარბაზი მზურვალე
ტაშის ცემით და გახუმარჯოს საქართველოს დამო-
უკიდებლობასა დახილეთ ვეგება.

სანამ ეროვნულ საბჭოს სხდომა გრძელდებოდა,
სასახლის წინ მოგროვდა ზღვა ხალხი. საზოგადოე-
ბამ უყუე იცოდა, რომ იმ დროს სასახლის თეთრ და-
რბაზში იბადებოდა ახალი საქართველოს დამოუკი-
დებლობა და მოუთმენლად მოელოდა დამოუკიდე-
ბლობის აქტის გამოცხადებას. საზოგადოებიდან
ვილიცამ წამოიძახა: მოვიმოხოთ გამოვიდეს ნოე
ყორდანი და აქტი წავგიკითხოთ. ამ წამოძახის
აყვა ზღვა ხალხი—აქტი, წავგიკითხეთ, აქტი! ვთ-
ხეთ თუ. ყორდანის გამოვიდეს...

ხალხის სურვილი დაკმაყოფილებულ იქნა: სა-
სახლის ბალკონზე გამოიდან ნ. ყორდანი და საბ-
ჭოს წევრები. გრიკულბს დაუსრულებელი ტაში;
იკითხება დამოუკიდებლობის აქტი. გავუმარჯოს
დამოუკიდებელ საქართველოს, გავუმარჯოს გან-
თავისუფლებელ საშობლობას.—განისმის ყოველ
მხრიდან. საბჭოს წევრები და ხალხის საყვარელი
ორ-ტორები სიტყვებით მიმართავენ ხალხს და უხს-
ნიან წაკითხულ აქტის შინაშენლობას.

ზღვა ხალხის აღუთმოვანება უმაღლეს წერტი-
ლამდე აღწევს; ახლობელი და შორეული, ნაცნობი
და უცნობი სიხარულის ერთ გრძნობაში შედუღე-
ბული ერთმანეთს ვხვევიან და ულოცავენ.

ას ოცი წლის მონობის შემდეგ კლავე მადრე-
დით აღსდგა საქართველო

26 მაისი

165 წლის

წინათ საბჭოთა რუსეთმა, ქართველ ერს მოხუცა-
ცა, უდიდესი საუნჯე, დამოუკიდებლობა და მის ბაგეს
ძალით სიხსლიანი სიჩუმის ხარქველი დაადო.

თავისუფალ საქართველოს დაპყრობა მოხკოვის წითელ
იმპერიალიზმის მიერ, რომელიც მოგვადგა ვით გრიგალის
ხვედრი იყო უდიდესი ცრადელია ჩვენი ერის ისტორიული
ჩარხის უკუღმა მოყრიაღებინა, რომელმაც ერის ნება
ხურვილით მოპოვებული დამოუკიდებლობა, თავისუფლება
გახადა მხსვერპლი დესპოტიზმი.

26 მაისის აქტი 68 წლის წინათ შეხრულებული, რომელ-
ხაც თავის მნიშვნელობით, ბადალი არა ჰყავს საქა-
რთველოს ისტორიის ანალებშიდ, იყო ბუნებრივად ქა-
რმომობილი კულმინაციური ქერცილი 117 წლის შეუწყველ-
ველი ბრძოლისა და პროგრესის მხველობის.

ამ ერთ საუკუნეზედ მეტი შეუწყვეტელი ბრძოლებით ქა-
რთველმა ერმა დაამხსვრია მეფის რუსეთის ბაჟონყმობა

მს. ზორცილები და 26 მაის 1918 წელს ამცნო მსოფლიოს რომ ამიერიდან საქართველო თავისუფალი დამოუკიდებელი ხუვერენული ხახელმწიფოა, ხადაც ხალხმა მოიპოვა სოციალურ-პოლიტიკური უფლებები, შექმნა გაუმჯობებელი ცხოვრების პირობები და ხელი მოემართა ქართველთა წარმატებას უკეთეს მომავლისაკენ. ამ დიდ გარდაცეხის ხანაშიდ ჩვ ენი ერის დიდი პოლიტიკური მოღვაწენი, მეცნიერნი, ხელოვანნი გამოთქვამდენ ქართველი ერის მიხწრათებებს მას ემხახურებოდენ, აუმჯობინებდენ ჩვენი ხალხის ყოფა ცხოვრებას ხამართლიანობის დამყარებით და ამდიდრებდენ მათ გონებრივ ხალაროს.

26 მაისის დიადი იდეის, ძმოზა ერთობის მაღალი ხულისკვეთებით თავისუფლებით და ხამართლიანობით გაცეცებულ, აღფრთოვანებულმა ქართველმა ერმა მოიძორა რა ხიხხლ დაუღვრელად რუხეთის დიდი ხნის ფუხმოდგმული ბაცონობა, მიხი ბედ-იღბალი მან მიანდო მის მიერდემოკრატიულ გზით არჩეულ ეროვნულ მთავრობას, რომელხაც მხარს უჭერდენ, ქალნი და კაცნი, ყველა კლასისხა და წოდებისხა, ყველანი ვინც ათეული წლების განმავლობაშიდ აწარმოებდენ თავგანწირულ, თავდადებულ ხაამაყო უთანახწორო ბრძოლებს ჩვენი ხამშობლოს განთავისუფლებისათვის.

ეროვნულ მთავრობის პირველი აქცი იყო უბრუნველყოფა და თავისუფლება ყველახათვის ხიფყვის, პრეხის, კრების, ხარწმუნეობის და ეროვნული უთანახწორობის გაუქმების. არჩეულ იქნა დამფუძნებელი კრება, თანახწორო ხაარჩევნო ნიადაგბედ, ხადაც წარმოდგენილ იყვნენ დემოკრატიულ გზით არჩეულნი ყველა პოლიტიკური პა-

რწიების წარმომადგენლები. დამფუძნებელმა კრებამ შეიმუშავა და ერთხად დაამტკიცა საქართველოს დემოკრატიულ რესპუბლიკის კონსტიტუცია და ერთიერთი მთლიანი გადაწყვეტით, ხიბლით შეუდგა თავის ნორჩი სახელმწიფოს მშენებლობას, ზეაღსვლას, წინ სვლას სამართლიანობასა და თანასწორობის პრინციპზედ.

კრემლშიდ მყოფ ავ კაცებმა, მოხკოვის წითელი იმპერიალიზმის მოციქულებმა გახცეხეს სიყყვა მოცემული, თავს დაგვეხენ მუხანათურათ, ჩვენი სიგელი, ჩვენი გუჯარი დამოუკიდებელ საქართველოს ცნობის, მათ მიერ ბეჭედ დახმული საბჭოთა რუხეთმა თავს გადაგვახია და დროებით დაგვიბნელა 26 მაის მოპოებული ჩახჩახა დღე.

წმინდა გიორგის სამშობლოში ყველას აღონებს, რომ ჩვენი ვაზი დღეს ძალით გადაახვიეს უცხო ჭიგოს, რომ უცხო ხიბლმა მოგვცა თავისუფალ ერთა კავშირშიდ ჩვენთვის განკუთვნილი ადგილი და გაგვიუქმა ერის ნება ხურვილით დამყარებული დემოკრატიული რესპუბლიკა ვერავითარი ძალა ვერ დაგვაავიწყებს უკვდავ 26 მაის, ვერავითარი ძალა ვერ შეხწყვეცხ ქართველი ერის მიხვენ ხრბოლვას, რადგან მისი ღიმილის ანაბეჭდი სამუდამოთ, წაუძლელად ხახოებით ინახება ყველა ქართველის გულშიდ, ისაა მარადული, რომლის განუყრელი და ერთგული მხახურია მისი მშობელი საქართველო.

სამყაროში არაფერია ქართველისათვის ულამაზესი მისი ქვეყნისა და უმშვენიერესი 26 მაისისა ჩვენს ქვეყამილ.

უკვდავია დიადი 26 მაისი, რადგან მისი ცრფობის გაღავნიდან ქართველ ხალხს ერთი ნაბიჯიც არ მოუცვლია, ამიციომაა ის მარადიული.

ჩაუქრობელი რჩენით, შეუპოვარი სიძლიერით 26 კვლავ გამოზრწყინდება და თეთრი გიორგი, თეთრ მშველ შემართული საქართველოს სამ ფეროვან დროშით ააფერადებს ჩვენს ზურმუხვ სამშობლოს ციხ კიდეებს.

--...--

იხფორია გვახწავლის და გვეუბნევა, რომ ყოველივე დებსიციში აუცილებლათ წაქცეულ იქნება გამოფხი-
 ზლებულ ხალხის ერთობითა და ძლიერებით. კაცობრიობა
 დღეს უფრო მჭიდროთ ერთიანდება, იღვიძებს და ხე-
 დავს, რომ საბჭოთა წირანიამ, რომელმაც ჯერ დაახრჩო
 მეფის ერთა საპყრობილედგან განთავისუფლებული ერები
 ეხლა ამათაც ემუქრება და უკვე მხოფლიოს მრავალ ქვე-
 ყნებშიდ შექმნ კონფლიქტები, არევ დარევა, სამოქა-
 ლაქი ომები და გაამეფა წერორი, მოხპო თავისუფლება
 მთელრიგ ახლად აღორძინებულ ჯერ კიდევ ჩამოუყალიბე,
 ბელ სახელმწიფოებშიდ, დაამყარა პარტიული დიქცა-
 ტურა და იცავენ თავიანთ ბაცონობას საძინელ წერორის
 საშუალებით.

ევროპას და ამერიკას მართლა ხწყურიათ ზავი და მშვი-
 დობიანობა, ყოველი სიფყვა საბჭოთა კავშირისა ზავზედ
 წარმოქმული მალამოდ ერვენებოდათ, მაგრამ ფაქტებმა
 მათ დაანახვეს, რომ საბჭოები ებებენ არა ზავს და
 მშვიდობიანობას არამედ მხოლოდ და მხოლოდ თავის გა-
 ვლენის გაძლიერებას, მთელ მხოფლიოშიდ გაბაცონები-
 ხათვის. ამ საფროხის აღკვეთისათვის დაიწყო ევროპის
 გამოღიანება მხედრულად, ამერიკასთან ერთად შეხდვა
 ერთი ხაევროპიო ჯარი, რომლის მიზანია ევროპის თავ-
 დაცვა მოხკოვის შეხაძლებელ აგრეხიის წინააღმდეგ
 ამ უკანახკნელის ხელშიდ ჩახავდებათ.

კრემლის ცინიკურ ამკარა აგრესიობას. ხაჰასუხით თან მოჰყვა ევროპის თითქმის ხრული გაერთიანება ხაშინაო, ეკონომიური, პოლიტიკური, ნაციონალური და იდეური • ევროპამ და ამერიკამ დაინახეს, რომ საბჭოების აგრესიულ იმპერიალისტურ ექსპანსიას, გახცეხს მხოლოდ მათი ერთობა, გაბედულება და შეუპოვრება დემოკრატიისა. ამერიკა ევროპის ერთ ხაზე შედგომა უდრის თავისუფლების და დემოკრატიზმის მხოფლიო ხაზად გადაქცევას, ამ მიმართულების გამარჯვება კი ხაწინდარია საბჭოეთში ძალით ჩაწნულ ერების განთავისუფლების, რომლებიც თავისუფალ რუხის ერთან ერთად შეხაფერ ადგილს დაიჭერენ მხოფლიოს თავისუფალ ერთა ოჯახშიდ, კაცობრიობის ნამდვილ ნივთიერ კეთილ-დღეობასა და მშვიდობიანობისათვის.

---.---

ლევან ფალავა.

პ ი რ ვ ე ლ ი მ ა ი ს ი

პირველი მაისი შრომის დღესასწაულია. შრომის და პიროვნების თავისუფლება, მშრომელთა მდგომარეობის გაუმჯობესობა და მათი ეკონომიური და კულტურული წინ წაწევა, დათრგუნვა ყოველივე ძალადობისა, მოსპობა მილიტარიზმის და იმპერიალიზმისა, ყველა ერთა თავისუფლება და მათ შორის მშვიდობიანობის და სოლიდარობის დამყარება, საერთო სოციალურ-პოლიტიკური სამართლიანობის მოპოვება—აი რას მოითხოვს პირველ მაისს მშრომელი ხალხი და რა ღოზუნგებით გამოდის ის ამ დღეს.

მაგრამ ყველა ეს მოთხოვნილებები საბჭოთა კავშირში და კერძოთ საქართველოში ძირიანათ უარყოფილია. არსად იქ არ არსებობს არც შრომის და არც პიროვნების თავისუფლება; მშრომელთათვის თავისუფლების გაუმჯობესობაზე ფიქრიც კი აკრძალული აქვთ; ყოველგან მეფობს ჩეკა-პოლიციის უხეში თვითნებობა; ხალხის საუკეთესო შვილები განუკითხავათ იულიტება; ერებს წართმეული აქვთ თავისუფლება და თვითგამორკვევის უფლება; ხელისუფლება ცდილობს საბჭოთა კავშირში ერთიერი დანარჩენ სხვა ერებზე გააბატონოს. ყველა ისინი კი სოციალურათ და პოლიტიკურათ იტანჯებიან.

დღეს საქართველოს მშრომელი ხალხი ვერ დღესასწაულობს პირველ მაისს ისე, როგორც ამას წინეთ შევბოდა და ვერ აყენებს საამისო ღოზუნგებს.

მას აკრძალული აქვს სთქვას და დასწეროს სრული იმპარტლელ მშრომელთა პირველ მაისის მანიფესტაციებზე ამ ორმოცი წლის წინეთ ჩვენში, ან შესაფერისათ აღწეროს და მოიგონოს პირველი მაისის დიადი დღეები თავისუფალ და დამოუკიდებელ საქართველოში.

ჩვენი შტრები კი დაპყრობილ ჩვენ სამშობლოში ყოველ პირველ მაისს საოკუპაციო ჯარების სამხედრო აღლუმს მართავენ, ქუჩებში ტანკები და ზარბაზნები გამოაქვთ და ამის საყურებლათ ჩეკისტები ხალხს იარაღით ერეკებიან. მჩაგვრელები ცდილობენ ჩაგრულთ თავიანთი ძალა აჩვენონ, ისინი დააშინონ და მათ ბრძოლის ხალისი წაართვან.

საბჭოთა რუსეთში პირველი მაისი უსულო და უშინაარსოა. მას მაღალი მორალი და იდეალი ამოაცალეს და მჩაგვრელ იმპერიალისტების სადემონსტრაციო დღეთ გახადეს. დღე მხიარულებისა და სიხარულისა მძიმე და მწარე ფიქრების დღეთი შესცვალეს.

პირველი მაისი კომუნისტებმა მშრომელთა და ერთა დამონების დღეთ გადააქციეს. მაგრამ მჩაგრელთა და დამონებულთა შორის ბრძოლა გაგრძელდება მანამდე, სანამ ეს უკანასკნელნი თავისუფლებას არ აღიდგენენ.

26 მაისის აღდგენა საქართველოში კი პირველ მაისსაც გაანათვისუფლებს ბოლშევიკების ტყვეობისაგან.

1929 წ. № 2

ბრძოლის წმა

--..--

Nous sommes les enfants d'un peuple opprimé .
La force étrangère nous a arraché la liberté politique
ainsi que la liberté nationale ; nous sommes sous le joug
en tant que peuple et nation .

Qui comprendra mieux notre souffrance que celui
qui croit en ces deux libertés et qui a inscrit sur
son drapeau le droit de l'homme et le droit des peuples,
et qui a déclaré ce droit pour tout le monde, pour toute
l'humanité ? C'est la France qui était et reste le
défenseur des opprimés . La France a su réunir en elle-
même l'esprit français et universel, l'esprit national
et humanitaire .

3
279673

Nous ne croyons pas et n'avons jamais cru que
ceux qui imposent le despotisme à leur propre peuple,
pourraient apporter aux autres la liberté, et que
les conquérants de peuples libres puissent affranchir
les nations opprimées . Le banditisme international
détruit tous les droits sous toutes ses formes . Deux
drapeaux opposés flottent aujourd'hui sur le monde :
celui de la liberté, et celui de l'esclavage ;
la place du drapeau Géorgien se trouve dans le camp
de la liberté .

Tel est le mobile de notre orientation politique
et dans la même direction vont nos pensées nationales .

Le peuple Géorgien souffre sous la domination de la Russie Soviétique ; il n'a jamais admis cet état de choses, et combat sans cesse son oppresseur, le Pouvoir Soviétique, et avec celui-ci tous ceux qui l'aident , contre tous ses alliés quels qu'ils soient . Nous n'étions jamais, nous ne sommes et ne seront en aucun temps du côté de l'URSS et de ses défenseurs, ni au point de vue idéologique, ni politique, ni national . Il y a longtemps que les ponts sont rompus entre nous et que la lutte entre nous est déclarée . Maintenant les Alliés se sont placés dans la même position que nous . La dénonciation du bolchévisme par nous comme l'ennemi, non seulement de la Géorgie mais aussi de toute l'humanité, comme résurrection de l'ancienne barbarie russo-asiatique, est devenue évidente aujourd'hui et est partagée par le monde civilisé .

Nous n'avons pas changé notre place, et la ligne de notre conduite reste la même qu'auparavant, sans aucune variation . L'histoire a justifié notre position, la position du peuple Géorgien, et aujourd'hui notre point de vue est partagé par la démocratie mondiale . Et, si jusqu'à maintenant, nous étions animés par l'espoir, aujourd'hui notre espoir est fondé sur une base réelle .

თქვენთვის, მკითხველს

ს ნ ო ბ ა

ქართველთა განმანათლებელ

წმ. ნინოს

სახელობის ეკლესიაში 1921 წლის შავი თებერვლის
აღსანიშნავ პანაშვიდზე.

სააღდგომო მიღწევა.

თებერვალი საქართველოს დაპყრობის თვეა. 65წლის წინათ განთავისუფლებულ ქართველ ერისათვის მოხდა სამშობლო ვაგის გულის შემადრეწუნებელი ამბავი, ძალით მოგვცაგებს თავისუფლება და გაგვიუქმეს ჩვენი ერის უდიდესი მონაპოვარი საქართველოს სუვერენული დემოკრატიული რესპუბლიკა.

ჩვენი ქვეყნის ჯალათა სურვილის წინააღმდეგ, თებერვლის მარცხმა ქართველი ხალხი კი ვერ დაჩინაგა, კი ვერ დააშორა ერთი მეორეს, დააქუცმაცა დააუძღურა, გამოაგალა უნარი მოქმედებისა და მოუხპო იმედი შეურყეველი თავისუფლების აღდგენისა. არამედ უფრო მძლავრად შეაკავშირა ქართველობა ერთმეორესთან, უფრო ცხოვლად გვაგრძნობინა ერთმანეთ-შორის ნათესაობა, სიახლოე დაღვრილი სიხსლით და წამებულ ხულით, ერთ დაპყრობილ ეროვნობის შვილობის, ერთი მეორის ძმობასა და მოყვასეობის.

დღეს დაპყრობილი ქართველი ერი, უფრო მძლავრ უძლეველ და დიდებულ მოძღვრად გვევლინება და გვიჩვენებს მის პაფროიოფულ უდიდეს გაცაგებას, მისი გონების სიდიადეს, ხულის სიმაღლეს და ზნეობა მოქალაქეობის მომხიბლავ სილამაზეს და მოგვიწოდებს არა უნუგეშობისავენ, არამედ სამართლიანობის დამყარების შეურყეველ იმედისავენ და 26 მაისის საბოლოო გამარჯვებისავენ.

ქართული ემიგრაცია არ ივიწყებს ქართველი ერის 1921 წლის 25 თებერვლის ცრაღიმით აღსავსე თარღს და როგორც ყოველთვის წელსაც, საქართველოს განმანათლებელ წმინდა ნინოს ეკლესიაშიდ დეკანოზ ილიამ ამ დღღის აღსანიშნავათ გადაიხადა პარაკლისი და მხურვა

ლე ლოცვა კურთხევით შეავედრა მეუფესა ღმერთსა ჩვე-
ნსახ ყველა ის მამულის შვილნი ვინც თავიანთი სიცო-
ცხლე მიიყვანეს ხამშობლოს სამსხვერპლოდ და თავი-
ანთი უმანვო სიხსლი შეაპკურეს მის ღაცვასა და გა-
ნთავისუფლებას.

წირვის შემდეგ ღევანომ ილიამ წარმოხტევა უაღრესად
შინაარსიანი შთამაგონებელი სიწყვა, რომლის
სრულ ცუქსცს გთავაზობთ პატივცემულ მკითხველო
"ჩვენი ღროშა"-ს რედაქცია.

• ————— • ლ. ფ.
••••••••••
ღევანომ ილიას სიწყვა.

სახელითა მამისა, და ძისა და წმიდისა სულისა
როგორც ყოველ წელს, შეკრებილი ვართ ღღეს, აშეკლესიაში, რათა აღვნიშ-
ნოთ ჩვენი სამშობლის ერთი მეჭად მჭვივნიელი და ღიღადმნიშვნელოვანი.
ომენცი. ეს იყო ათას ცხრაას ოცდართ წელში, და საკითხი ეხება ეროვნულ
ომს ჩვენსკლასაპრობლად შემოსიელ მჭერთან. ამ ცურადღიას აღგილი ჰქონდა
სამი წლის შემდეგ იმისა, რაც ჩვენმა ხალხმა, ახჩვიღმეჭი წლის ანექსიისა
და გარუხების პოლიციის შემდეგ, აღიღინა თავიხი ეროვნული დამოუკიდებ-
ლობა. უმოკლეს ხანში, ყოველნაირი სიძნელეების გარეშე, ჩვენმა ახალგაზრდა
სახელწიფომ შეძლო საქართველოს სთელი ისჯორიული მიწა-წყლის გაერთიანება.
ეს მით უფრო აღსანიშნავია, რომ საქართველო ერთიანი აღარ ყოფილა მეოხუთ-
მეჭუ საუკუნიდან მოყოლებული. ის, რაც შეიძლება იწოდოს "ქართულ სახჩა-
ულად" იყო ნაყოფი მთელი ჩვენი ხალხის მრავალ-საუკუნივანი ღვაწლითა
უბრალო ხალხისა, ინჯიღეღენიისა, და თავის აღგიღე ქართული სამღვდელი-
ბისაგ.

ამ წელს, ოღდასუთ თებერვალს დაეცა თბილისი, ეს ჩვენი სამშობლოს სიმბოლო-
ღეღაქაღაქი. საოკუპაციო ხელისუფლება, თავიხი მაჭვრიღური ძღიერების წყა-
ღობით, აიძულეს ჩვენ ხალხს იღღესაჩაუღოს ეს სამგლოვიარო ღღე როგორც
გეიმი მისი რეჟიმის საღიღებღად.

მაგრამ ეროვნული ომი გაგრძელდა ამ წლის ჩვიღმეჭ მართამღე, და არ უნდა
ღავივიწყლოთ სავკირველი ფაქცი, მასჩვენებელი ქართველი ხალხის ღიღი და
წმინდა ეროვნული შეგნებისა. ჩვენმა ეროვნულმა ხარმა, რომელიც მჭრისაგან
გღვის პიზად იყო მიმწყდელი, იმღენი მორადერი ძაღა გამოიჩინა კიღევ,
რომ ბათუმი გაანთავისუფღა იქ შემოჭრიღ თურქებისაგან, მაშინ როცა წითელი
არმია გაუნძრეღად იღგა, და ახე მოიძვო მოუღღღელი ნაყოფი.

თქვენ იცით რომ ეკლესია პოლიტიკურ ამბებში პირ და პირ არ ერევა. მაგის
 როცა ეს ეხება ერს მთლიანად აღებულს, მაშინ ეკლესიამ უნდა მიიღოს
 თავისი საკუთარი მინაწილეობა. და ხაზოგალოდ, ქართველი ხალხისა და საქარ-
 თველოს ეკლესიის კავშირი შემადგენილი ნაწილია თქვენს მთელი საუკუნის იხლო-
 რიისა. ქართული ეკლესია, ჩვენ ერთადერთ ეროვნულ ენაზე ღოცვა-გალობითა
 და ქალაგებითა, იცავდა, თავის მხრით, მთელი ქართველობის ერთობა იმ დროებ-
 შივ როცა საქართველო დანაწევრებული იყო სხვა და სხვა სამეფო-სამთავრო-
 ებად. ეკლესია არასოდეს არ წყვეთ თავის ეროვნულ სამსახურს, მოუწოდებს რა
 დაუღალავად საქართველოს შვილებს თანხმობასა და ერთობისაკენ.
 ამაშიაც ჩვენი აქაური ქართული საეკლესიო პაქარა ერთგულის მოვალეობა,
 მთელი ქართული ემიგრაციის მიმართ.
 ათხს ცხრადაც იცდაერთი წლის ეროვნული იძიის ხსენება, მიუხედავად დამარცხე-
 ბისა, რჩება ეროვნული ძეგლების მნიშვნელოვან მომენჯად: იცია ჩვენი ერის
 წინააღმდეგობის მოწმობა, და გადადგმული ნაბიჯი საქართველოს მომავლისაკენ.
 ამიჯომ, ძმანო და დანო, საყვანო შვილებო, ვილოცოთ ეფაღ-ღმრთის მიმართ
 ხულის განხვევნებისათვის ეროვნულ იძიში დაღუპულ მხედართა, და ყველა
 ქართველთა სამშობლისა და ხარწმუნოებისათვის ცხოვრების შემწირველთა.
 ამინ.

---.---

ქრისტე აღბედა !

---.---

დღევანდელი დღე, ყველა საქრისტიანო ერებს და მათ შორის ჩვენს პატარა ბედ შავ საქრისტიანო საქართველოსაც, აგონებს იმ დიად მოვლენას, რომელიც დაფრთხილდა მხოფლიოშიდ ამ ცხრამეფი ხაუკუნის წინათ და რომელიც ხარჩულად დაედო მის წინხვლას აღორძინებას და განვითარებას.

კაცობრიობის იხტორია აქ ახრულებს ერთ ქელთ აღრიცხვას და იჩყებს მეორეს, რაც მოახწავებდა ერთ და იმავე დროსერთი ხანის, მეორე ხანით, ერთი დროის მეორე დროით, ერთი წყობილების მეორე წყობილებით შეცვლას და აქ ეს განახლება მხოფლიოს ამგნო მშვიდმა და წყნარმა იესო ნაზარეთელმა.

იმ დროინდელ მართველ ხაზოგადლებამ, ნაცვლად პაცივიხა და დიდებიხა მას თავს **დაადგა შმიმე წამების ეკლის გვირგვინი დაიგი ჯვარს აცვა.**

თითქმის ორი ათასი ქელი გვაშორებს მანხოვარხა ჩვენსას იესო ქრისტეს, რომლის ხწავლება, მგნება

და სიყვები, ხელიხელ ხაგოგმანებელ მარადიულ სა-
უნჯეთ იქნა აღამიანიხათვის, რადგან მიხი აღოქმით
ის ჩვენ გვახწავლის' და გვეუბნევა გაეიმჭვალთ მო-
ყვასის, სამართლიანობის და მხოფლიო მშვიდობიანობის
ჭეშმარიფი სიყვარულით, რომელიც საბოლოოთ მაინც -
გაიმარჯვებს.

მაშასადამე რას გვეუბნევა, რას გვახწავლის და რას
გვილოცავს ღღევანღელი ღღე? ღღევანღელი ღღე ჩვენ,
გვახწავლის და გვილოცავს აზრს ჭეშმარიფს და იმედს
შეურყველს და ამასვე მოგილოცავთ თქვენ ძვირფასო
თანამემამულენო.

ქრისფე აღსღვა თქვენო უწმინღესობავ,
ქრისფე აღსღვა მამაო,
ქრისფე აღსღვა ქაღბაფონებო და ბაფონებო!

---.---

"აღმოსავლეთში ახალი არაფერია"
=====

საქართველოს კომპარტიის XXVII
ყრილობისა და საბჭოთა კავშირის
კომპარტიის XXVII ყრილობის გამო
=====

I.

"აღმოსავლეთში ახალი არაფერია", ვფიქრობ, ამ წინადადებაში ეჭვვა საქართველოსა და საბჭოთა კავშირის კომპარტიების ყრილობების მთელი ანგარიში, თუმცა ამჯერათაც ძალაშია ხალხური სიბრძნე ახალი ცოცხი უფრო ვარგად ხვეწავს, და, ჩემის აზრით, ახელაც უნდა იქნას გაგებული გორბაჩოვის, და ამით ჯუმატურ პატივპვილის ცლებიც საბჭოთა სისტემის მხოლოდ განსაზღვრული "შეკეთებით" დაკმაყოფილდენ, რის საფუძველი, განსაგებია, საბჭოთა კავშირის და ამით საქართველოს ეკონომიკური ცხოვრებაა, რასაც საქართველოში, ლოლიკურია, ეროვნული ხასიათი ეძლევა ხერხ ეს კომპარტიას თუ არა.

II.

საქართველოს კომპარტიის XXVII ყრილობა გაიხსნა 1986 წლის 24 იანვარს და უკვე 25 იანვარს დაამთავრა მუშაობა. საბჭოთა კავშირის კომპარტიის 27 ყრილობა კი 25 თებერვალს გაიხსნა მოსკოვში, რომელსაც ხუთი-ათასამდე დელეგატი დაესწრო, რომელთა შორის იყო საქართველოს კომპარტიის 105 დელეგატიც. მაგრამ რა? - არც თბილისში და არც მოსკოვში საბჭოთა პოლიტიკურ, ეკონომიკურ, კულტურულ, სოციალურ სისტემაში არავინ ეჭვი არ შეუტანია. ილაპარაკებს მხოლოდ - პირდაპირ თუ არაპირდაპირ - საბჭოთა სისტემის, თუ შეიძლება ახე თიქვას, "შეკეთებაზე", როგორც ამას აღვილი ჰქონდა - მეტად თუ ნაკლებად - ხრუმჩოვის, ბრეჟნევის, ანდროპოვის თუ ჩერნენკოს დროს. ამით იმის თქმა შეიძლება, რომ სცალინური ეკონომიკური პოლიტიკა, რომელიც, განსაგებია, საფუძველია საბჭოთა სახელმწიფოს საშინაო-საგარეო პოლიტიკისა ხაერთოდ, რჩება უცვლელი: ცენტრალური გეგმინობა, ცენტრალური ბიუროკრატია, კომპარტიის განუკითხავი ბატონობა მთელს სახალხო მეურნეობაში. ახეთ პირობებში შესაძლებელია მხოლოდ ამა თუ იმ პირის თუ პირების საპანუხისმგებლო პოზციებიდან გადაყენება, მათ მაგივრად უფრო ახალგაბრლებინ

ღანიშვნა, მაგრამ ამ გზით საზოგადოების სოციალ-
 ეკონომიკური განვითარების დაჩქარება, როგორც ეს
 მოითხოვა გორბაჩოვმა (და პავლიაძემ) მხოლოდ
 ღენარ შეიძლება, რამდენადაც ახალი ცოცხი უფრო
 ჭავს", ხანამ იგიც ხანაგვე ყუთში მიუქცევა. 33-

III.

რას ეყრდნობა გორბაჩოვის განსაკუთრებით ეკონომი-
 კური პოლიტიკის ამგვარი პეზიმიზმური განჭვრევა?..
 მართალია, გორბაჩოვმა ლენინიც მოიშველია იმის და-
 ხაფმეცხვებლად, რომ თითქოს აღმოჩენილია ვაპიფალის-
 ცური მეურნეობის "ცვლილებათა ვანონები, ნაჩვებე-
 ბია მთავარ ხაზებში ძირითადად ამ ცვლილებათა და
 მათი ისტორიული განვითარების ობიექტური ლოლიკაო",
 რაც, უთუთ, ხინამღვილეს არ შეესაბამება. თუმცა უნ-
 და აღინიშნოს, რომ როგორც ვაპიფალისცური, ისე ლიქია-
 ცორული ეკონომიკური სისცემები მეც-ნავლებ მანვიე-
 რებას შეეიცავენ, რომელთა აღკვეთა მეც-
 ნიერებად ჯერჯერობით ვერ შეხმლო. ვაპიფალისცური
 სახალხო მეურნეობის მანვიერებაა, მაგალითად, ის,
 რომ მუშახელის დასაქმების ღონე, საგადასახარო გა-
 ღანსი, წონახწროობა ვაჭრობასა და ფასებს შორის
 "თვიტნებურ" სახიათს ღებულობს, ვინაიღან მას, ვა-
 პიფალიტმს, ე.ი. "თავისუფალ გაზრის" მისი საკონც-
 როლო ინსტრუმენტები არ გააჩნია. კომუნისცურ "გე-
 გმიან სახალხო მეურნეობაში" კი "...ღიღი ნაწილი
 ძრომისა, რომელსაც ვაპიფალისცური მეწარმე როგორც
 გაფლანგვას შეხეღავდა", ემსახურება გეგმის შეხრუ-
 ღებას. "თუ მუშა ხელფასის ხიაშია შეცხანალი, ხაწარ-
 მამ მას უნდა მისცეს რაიმე სამუშაო... მიუხეღავათ
 იმისა ესაჭიროება მას მუშახელი თუ არა". (ჯ.რობინ-
 სონი...).

IV.

მაგრამ "თავისუფალი გაზრის" სახალხო მეურნეობა,
 მიუხეღავათ აღნიშნული მანვიერებისა, გაცილებით
 უფრო ეფექტურად ვითარდება, კიღევ მეცი, "გე-პრო-
 ღვიქციაში" ე.ი. სიმლიღრეში "ინჩობა", ვიღრე კო-
 მუნისცური "გეგმიანი მეურნეობა", რომელიც აგერ
 უკვე სამი-მეოთხელი საუკუნეა "საბაზრო მეურნეო-
 ბის" უკან მიჩანჩალღებს. და გორბაჩოვმაც ისევე
 გვერდი აუთარა საბჭოთა სისცემის ამგვარი მანვიე-
 რებაბე ღაპარავს, როგორც მათ წინამორბეღებმა.

V.

მაგრამ სახელღობრ რამი გამოიხაფება "თავისუფალი
 გაზრის" სრულყოფიღება თუ არა, უპირაფცხობა ღიქცა-
 ცორული "გეგმიჩანის" მეურნეობის სისცემებაბე?..

"თავისუფალი გაზრის" მეცად ეფექტური მოცოროია კონკურენცია, პროფიცი, განუწყვეტელი წარმატება თვით პირადი ეგოისტური მიზნებისათვისაც კი, რაც, როგორც "თავისუფალი გაზრის" სიხცემის სახალხო მეურნეობები ნათელჰყოფენ, პროდუქციის დაუმრეველ უნარიანობას ქმნის, იწვევს. საბჭოთა დიქტატორული "გეგმიანი მეურნეობა" კი დასაწყისშივე შეეცადა "თავისუფალი გაზრის" განვითარების ეს უაღრესად მოქნილი მოცოროი შეცვალა პაფარ-პაფარა და უხუხური მოცოროებით, როგორიცაა, მაგალითად, ორდენებით დაჯილდოება, საპაფოო სახელწოდებების მინიჭება თვით ნომენკლატურის კაცის შექმნის ჩათვლით. მაგრამ, როგორც ჩანს, - და ამას აღახურებს საბჭოთა კავშირის და სხვა კომუნისტური ქვეყნების ეკონომიკური სიხცემა, - დღენდღეობით შეუძლებელი მოხჩანს "თავისუფალი გაზრის" შემცველი ეფექტური ეკონომიკური სიხცემის შექმნა თუ სახალხო მეურნეობის მიზანი უწყვეტი ზრდის პროცესი უნდა იყოს.

VI.

ვინაიდან საბჭოთა "გეგმიანი მეურნეობის" პირობებში მოთხოვნილება-მიწოდების მოცოროი და ამით ფახების რეალური დადგენის შესაძლებლობა აღკვეთილია, საბჭოთა მეურნეობები თუ კოლმეურნეობები, როგორც ეს, მაგალითად, ვოლგოგრადის ხალქო პარტიული კომიტეტის პირველმა მდივანმა - კალაშნიკოვმაც - აღნიშნა, მათს პროდუქციას სახელმწიფოს აზოდებენ თ ვ ი თ ლ ი რ ე ბ უ ლ ე ბ ა გ ე ნ ა ვ ლ ე ბ ფ ა ხ ე ბ შ ი . ამ პირობების მოგვარება კი შეუძლებელია მიწოდება-მოთხოვნილების, "თავისუფალი გაზრის" ამ მოცოროის გარეშე. ამას კი პარტიული ხელმძღვანელობა გაურბის, ვინაიდან ეს თვით საბჭოთა სიხცემის კითხვის ქვეშ დაყენებას უღრის, რაშაც, შესაძლებელია, მთელი საბჭოთა იმპერიის არა მარხო ეკონომიკური საყრდენის "გადასინჯვა" და - ვინ იცის? - თვით საბჭოთა სიხცემის ყოფნა-არყოფნის სავითხიერ წამოჭრას. მართალია, როგორც აღნიშნეს XXVII პარტიული კონგრესი, სახელმწიფო შესყიდვის ფახების აწევამ შეიძლება დადებითი გავლენა მოახდინოს საბჭოთა მეურნეობებისა და კოლმეურნეობების ეფექტურობაზე, მაგრამ ამგვარი "ფახების ხელშეწყობა" აწევ-დაწევაც უხუხურია შეცვალოს ფახებისა და ამით პროდუქციის გალახირებული მოწესრიგება, ვინაიდან ფახებისა და პროდუქციის უკავთესი მარჯაოიერებელი მოცოროი ოღენდღეობით არ არსებობს.

VII.

ვერც "უზგრეთის ექსპერიმენტმა" ვერ შეხებულ ვომუნიზაციის ამგვარი "გეგმიანი მეურნეობის" ნაკლებ ნებთა აღმოფხვრა, თუმცა მოხანტეობის ცხოვრების პირობები, აღმოსავლეთ ევროპის სხვა ვომუნიზაციის ქვეყნებთან შედარებით, მნიშვნელოვნად გაუმჯობესდა. "უზგრეთის ექსპერიმენტის" ნათელი ხლევა, რომ "მიწოდება-მოთხოვნილების" მოცორი "გეგმიანი მეურნეობის" ბაფონობის პირობებში, მხოლოდ სპორადულ წარმატებებს იძლევა, რომელიც - თავის მხრივ - სოციალური რაძაბულობის საშიშროებას ქმნის. საბჭოთა კავშირის მთავრობის თავჯდომარის - რიყკოვის - განცხადება ყრილობაზე, რომ ორი-ათას წლამდე, ე.ი. 15 წლის განმავლობაში ოცი მილიონი საბჭოთა აღგოი უნდა იქნას რაძოგოი ხაბჭოთა სოფლის მეურნეობაში კვდომაციზაციის პედეგარ, წარმომორს უმურევალოთ არმიებს, რომელთა-თვის "სოციალური უზრუნველყოფის" შექმნა უკვე თავის-თავდაც დიდი პირობებაა განსაკუთრებით საბჭოთა სისხემაში, რომელშიც, პარტეული ხელმძღვანელების აზრით, უმუქვერობა არ არსებობს, რე უმუქვერობა მხოლოდ კაპიტალიზაციური ეკონომიკის ავადყოფობად მიაჩნიათ.

VIII.

გორბაჩოვი და რიყკოვი რაპარაკობენ სახალხო მეურნეობის პირობების უმჯობესების "რეჩარებაზე", რომლის მამომრავებელ ძალათ უნუშიაბში, საწარმოთა მოქნილობა, მოგების მიღების შეხადლებლობანი მიაჩნიათ, რა თქმა უნდა, "გეგმიანი მეურნეობის" ფარგლებში, მაგრამ რა შეუძლია გამოიწვიოს ყველხ ამ "მეკეთებაში" ნომენკლატურისა და სოციალური უთანახრობის პირობებში - ეს, ვფიქრობ, თვით გორბაჩოვისაც არ შეუძლია განსჭვრიდოს. ყმიცომ სახელმწიფო უმიძროების უფროსმა ჩებრიკოვმა რეკულტურის მინისტრმა: რემიჩევმა ვააფრთხილეს XXVII პარტყრილობის რეკეგაციები და მოუწოდეს პარტეული იდეოლოგიური დისციპლინის რეციხაკენ. ამით ყრილობაზე კიდეც ურთეულ ნათელი ვახდა, რომ ამა თუ იმ პირების თანამღებობიდან ვადყენება და მათ აღგიღბე უფრო ახალგაზრდების რანიშვნა სრულიადც არ ნიშნავს სისხეების თვით სტრუქტურის შეცვლას.

IX.

ეს ნათელი ვახდა 27-ე პარტყრილობის მხვლელობის დროსაც: ვახსნა რა ყრილობა 25 თებერვალს, სხვა-თა შორის, ფამოვი კიდეც საქართველონ რაპრობის რეკეგაციებზე (25 თებერვალს, 1921 წელი), გორბაჩოვი მიე-წოდება ყრილობაზე რაპრობეების ხეით-ათახი რეკეგა-

ცილიან, 4.993 დღეგავს და გაახსნა ყრილობა, რომლის შემდეგ ხანგარძიშ მოხსენება, პარტიის პროგრამის ახალი რედქცია, ცვლილებები პარტიის წესდებაში თუ პარტიის ცენტრალური ორგანოების არჩევნები ჩვეული რიტუალით ჩატარდა, რომლის დროს, ნათელია, თუ რა მოხდა კულისებში, საიდუმლოებით მოცული დარჩა, როგორც ყოველთვის. თვით გორბაჩოვის თითქმის ექვს-საათიანი საანგარიშო მოხსენება ჩვეული რიტუალით ჩატარდა, თუმცა თვით მომხსენებელი აქტიურობას იჩენდა ყოველგვარი ე.წ.-ლი "პიროვნების კულტის" გამოვლინების წინააღმდეგ.

X.

გორბაჩოვმა, გახაგებია, შავ ფერებში ახახა მხოლოდ მოწინავე ინდუსტრიული ქვეყნების, განსაკუთრებით ამერიკის არა მარტო ეკონომიკური მდგომარეობა, რომლის დროს ილაპარაკა "კაპიტალისტური ხამყარობის შინაგან წინააღმდეგობებზე", წინააღმდეგობაზე შრომასა და კაპიტალს შორის, "ცრანსეროვნული მონოპოლისტური კაპიტალის" გაძლიერებაზე, წინააღმდეგობაზე "ცრანსეროვნულ კორპორაციებსა და ხაზოგადობის პოლიტიკური ორგანიზაციის ეროვნულ-ხახელმწიფოებრივ ფორმას შორის", და დაახახელა "თანამედროვე იმპერიალიზმის ხამი ძირითადი ცენტრის-ამერიკის ძველ-რთებული შტატების, დაახალთ იუროპისა და იაპონიის ურთიერთობა". აღნიშნა წინააღმდეგობა იმპერიალიზმსა და განვითარებულ ქვეყნებსა და ხალხებს შორის, რომლის დროს, რა თქმა უნდა, "იმპერიალიზმში" მხოლოდ დაახალეთის ინდუსტრიულად განვითარებული ქვეყნები რახვალა, ხოლო საბჭოთა კავშირი ანტიკოლონიური რევოლუციების, ეროვნულ-განმათავისუფლებელ-მოძრაობათა ხაყრდენად ახახა. ამის ნიმუხად კი საბჭოთა კავშირში მოქცეული ერებისა და ეროვნებების მდგომავლობა მოიყვანა, ხლაც თურმე წინდახედულობა და გულისმხიერება მყანვლება ყველაფერში, რაც "ეხება ეროვნულ პოლიტიკას, თითოეული ერისა და ეროვნების ინტერესებს, აღამიანების ეროვნულ გრძნობებს".

XI.

და თუ როგორც ხორციელდება გორბაჩევისეული ეროვნული პოლიტიკა საქართველოში, ამის შეახახე ილაპარაკა საქართველოს კომპარტიის ცეკან პირველმა მდივანმა - ჟუმბერ პაციაშვილმა, რომელმაც, სხვათა შორის, აღნიშნა: "პარტიის ცენტრალური კომიტეტი ნიდაგ დიდ ყურადღებას უთმობდა იხეთ ხაკითხებს, როგორც არის ქართული, აფხაბური, ოხური, ხომხური,

აზერბაიჯანული, ბერძნული ენების განვითარების
ეროვნებათაშორის ურთიერთობის მთავარი საშუალებ-
ის, - რუსული ენის შეხვედრისა და ხწავლების
უმჯობესება, ენისა, რომელიც საშუალებას გვაძლევს
ვენიაროთ სამამულო და მსოფლიო მეცნიერების, კულ-
ტურის თანამედროვე მიღწევებს".

ამგვარად, ძალაში ჩრება შევარდნამისეული უც-
ნაური ლოზუნგი, რომ "საქართველოსთვის მზე ჩრდი-
ლოეთში ამოდის".

XII.

როგორც ვხედავთ, საბჭოთა კავშირში ეკონომიკური,
კულტურული, სოციალური თუ ეროვნული პოლიტიკის ყვე-
ლა აღვირი პარტიის ხელში ჩრება, პარტიისა, რომე-
ლიც არის ერთადერთი ძალაუფლებისა და ხელისუფლების
მფლობელი საბჭოთა კავშირში. ამგვარ უარესად ცენ-
ტრალისტურ რეჟიმს საფუძველი ჩაუყარეს ლენინ-სტა-
ლინმა, რომელთაგან სტალინი, მართალია, ნაწილობრი-
ვად, მე ვიფიქროლით "გარეგნულად" განგვირგვინებულ
იქნა, მაგრამ სტალინური სისტემა არსებითად - უარ-
ესი ცენტრალიზმი, ერთპარტიული სისტემა, კოლექტი-
ვიზაცია თუ ნომენკლატურის, ე.ი. ბიუროკრატის განვით-
არება ძალაში ჩრება. ხდება მხოლოდ რქვესტორული სის-
ტემის "კონსტიტუციური" შეკეთება-შეღამაბება, რასაც
განსაზღვრული სტიმულის მოცემა შეუძლია მხოლოდ მა-
ნამ, ხანამ ახალი ცოცხი უკეთესად ხვედავს. მაგრამ
არსებითი გარდატეხა მას არ მოყვება, ვინაიდან
ამისთვის საჭიროა თვით საბჭოთა სისტემის საფუძ-
ვების შეცვლა: "თავისუფალი ბაზრის" მოცორის მიწო-
ლება-მოთხოვნირების, კონკურენციის და ამით კერძო
ინიციატივის აღიარება როგორც ინდუსტრიაში, ისევე
სოფლის მეურნეობაში. "თავისუფალი ბაზრის", კონ-
კურენციის მიწორება-მოთხოვნილების მოცორი კი, თა-
ვის მხრივ, მოითხოვს რქვესტორული სისტემის რემო-
კრაციული (მრავალპარტიული) სისტემით შეცვლას, რასაც
პარტიული ხელმძღვანელობა, გასაგებია, არ დაუშვებს.
ამდენად გორბაჩოვის პოლიტიკურ-ეკონომიკურ-კულტურულ-
სოციალური პოლიტიკა, როგორც ეს პარტიის 27-ე ყრი-
ლობაზე გამომყლანვდა, არსებული სტალინური სისტემის
სფეროში დარჩება, ვინაიდან ამ სისტემის სტრუქტურა-
ში არსებითი შეცვლის შეღანა თვით საბჭოთა სისტემის
ღანგრევას მოახწავებს.

XIII.

ამით აიხსნება, უთუთ, დასავლეთის რემოკრაციული
ქვეყნების პრეტენზია და სახელმწიფო მოღვაწეების გამო-
მანილი გორბაჩოვის როგორც საგარეო, ისე სამინათო პო-

ლიტვიკური კურსის შეხახებ. "შინაგანი ლიბერალიზაცია - წერს, მაგალითად, დახვედრით გერმანული გაზეთი "ზიუდლოიჩე-ვაილფუნგი" (9.3.86) არ მოხიანს; პირიქით; საბჭოთა სისტემის შეკეთებამ აღამიანებში ბევრი რამ მოძრაობაში მოიყვანა და ამიტომ შეუძლია, მბრძანებლების გაგებით, მხოლოდ მაშინ გამოიღოს რადიკალური შედეგები, თუ პარტია აღვირს მტკიცეთ და-იჭერს ხელში".

"ეკონომიკა ჩიხში", წერს ალექსანდრე ნეკრიჩი და რანბენს: "სოკულიზმი=ხალხურობა გორბაჩოვისა არც ახალია და არც ორიგინალური... სინამდვილეს გრძელი რიგები სურსათ-სანოვავის მალაზიების წინ... და-ბალი ხარისხის საქონელი." ("ზობოჩენიე", ნომ.1).

ფრანგული ყურნალი "ლ'ევენემენს" (70-1986) აქვე-ყნებს მისი მოხკოვლი კორეისონდენტის ყან-პიერ კილარდის ცნობას, რომელიც შეიხავს მოხკოველთა შეაქციას გორბაჩოვის სიწყვავზე.

"პარტი მოხხენება იყო", თქვა ერთმა ცაქის მო-ფერმა. ერთმა ვაჭარმა კი აღნიშნა: "ცოლსა გრძელი იყო გორბაჩოვის მოხხენება, მაგრამ აზრიანი".

ერთმა სამხედრო პირმა კი თქვა, რომ "წინსვლა და-მოვირდებულთა ჩვენზე... თუ ჩვენ ვიმუშავებთ უკეთე-ხად, მაშინ, ცხადია, ვიცხოვრებთ უკეთენად".

ამავე დროს იგივე კორეისონდენტი აღნიშნავს, რომ მართალია ერთი კილო ხორცი მოხკოვის სახელმწიფო მალაზიაში ორი მანეთი ღირს, მაგრამ კოლმეურნეო-ბის ბაზარზე, ხალაც რეალურ ფახებთან გვაქვს საქმე, ერთი კილო ხორცისათვის ოთხჯერ მეტი ფახი, ე.ი.

ჩვენ მანეთი უნდა გადაიხადო, და ეს მაშინ, როცა მოხკოვი - პარტიის ყრილობის დროს - განსაკუთრებუ-ლი მომარავების პირობებში იმყოფებაო.

XIV.

ამდენად, უცხოეთის პრესა უმთავრესად საბჭოთა პოლიტიკურ-ეკონომიკურ-კულტურულ-სოციალური სის-ტემის მხოლოდ კოსმეტიკურ მელამაზება-შეკეთებამდე დაპარაკობს, თუმცა გორბაჩოვის მოხხენებანსა და 27-ე ყრილობას 10 მარტის "პრავდა", მაგალითად, "მკვეთრი გარდაცეხის მიჯნას" უწოდებს. მაგრამ "მკვეთრი გარდაცეხის" არავითარი კონკრეტული ღონი-სძიება არ დაუხახავს 27-ე პარტყრილობას, ვინაიდან უაღრესი ცენსურალიზაცია, გეგმიანობა, მუშახელის გაფლანგვა თუ კერძო ხაკუთრების აღკვეთა - მალაში რჩება. ეკონომიკური ცხოვრების ლიბერალიზაციის გარეშე კი, როგორც წარსული ნათელსყოფნ, საბჭოთა

კავშირი მომავალშიაც ვერ შეხმლებს მოხახლეობის
 ნორმალური მომარაგებასაც კი, და იმელებული იქ
 ნება პური შემოიღვანოს ამერიკიდან თუ დასავლეთის
 სხვა ქვეყნებიდან, მიუხედავად იმისა, რომ რუსეთს
 ნორმალური მოწვევის თითქმის განუხაზღვრელი რეზერ-
 ვები გააჩნია, რომ კერძო მეწარმეობა იქნას დაშვე-
 ბული, როგორც ეს იყო, მაგალითად, "ნეპის", ე.ი. ახალი
 ეკონომიური პოლიტიკის დროს ოცინ წლებში.

XV.

თუ როგორ შეუძლია კერძო მეწარმეობას არა მარტო
 ინდუსტრიული, არამედ სოფლის მეურნეობის პროდუქ-
 ციის გაზრდა ამის საუკეთესო მაგალითებს გვაძლევს
 მოწინავე ინდუსტრიული ქვეყნები - ამერიკა, კანადა
 თუ საფრანგეთი. მაგრამ თავისუფალი მეწარმეობის პი-
 რობებში სოფლის მეურნეობის პროდუქცია იზრდება ისეთ
 ქვეყნებშიც კი, რომლებიც სახსნავ-სათესი მიწებით
 შეჭარა ღარიბია, როგორც, მაგალითად, გერმანიის ფედე-
 რაციული რესპუბლიკა. აქ 1970 წლიდან 1985 წლამდე,
 მაგალითად, სოფლის მეურნეობაში მომუშავე აღამიანთა
 რიცხვი ორმოცი პროცენტით შემცირდა, სოფლის მეურნე-
 ობის პროდუქცია კი ერთი-მეოთხედით გაიზარდა. და
 ამგვარ არა მარტო ეკონომიკურ წარმატებებს აქვს აღ-
 გილი მხოლოდ იმ ქვეყნებში, რომლებშიც სახელმწიფოს
 მართვის დემოკრატიული წესრიგი არსებობს, ე.ი. თვით
 ხალხი განხაზღვრავს საკუთარი ქვეყნის ეკონომიკურ
 თუ პოლიტიკურ მოქმედებას. დემოკრატიული არჩევნების
 გზით; და თუ ესა თუ ის მთავრობა ქვეყნის საქმეს
 ვერ გაუძღვება ისე, როგორც ეს მოხახლეობის უმრავ-
 ლესობას მიაჩნია მიგანდასახულად, მაშინ ხდება
 ახალი მთავრობის არჩევა, როგორც ეს მოხდა, მაგალი-
 თად, თითქმის საბჭოთა კავშირის კომპარტიის 27-ე
 ყრილობის დამთავრებისას საფრანგეთში, სადაც ამომ-
 რჩევლებმა სოციალისტურ პარტიას ოპოზიციის, ხოლო
 აქამდე ოპოზიციურ პარტიებს პოზიციის, ე.ი. მთავრო-
 ბის შედგენა და ამით ქვეყნის მართვა-გამგეობა ჩაა-
 ბარა ხუთი წლით. და თუ ამ ახალმა მთავრობამ
 ვერ გაამართლა ამომრჩევლების უმრავლესობის იმედე-
 ბი, მომავალ არჩევნებში, შეხამლებულია, იგი ისევ
 ოპოზიციისში მოექცეს.

XVI.

აი, ამგვარი დემოკრატიული სიხვემისაკენ შემობრუ-
 ნება იქნებოდა - 10 მარტის "პრავდას" გამოთქმა რომ

ვიხმაროთ - "მკვეთრი გარდაცეხა", და არა იხეთი
 ღონისძიებები, რომლებიც 27-ე ყრილობამ დახანა -
 საწარმოთა უფლებების ორნავი გაფართოება თუ მმართველობის
 მეშვეობით ინიციატივის წახალისება პირადი ხარგებლია -
 ნოზის შედარებითი გადიდებით, რომლის დროს თვით სა-
 მკვეთრად სისხლმანთხვენი, ე.ი. დიქტატორულ ხანისათ
 ინარჩუნებს.

XVII.

და ამგვარი მოჩვენებითი "მკვეთრი გარდაცეხა" კი
 განსაკუთრებით გვაღელვებს ჩვენ, ქართველებს, ქარ-
 თველ ერს, საქართველოს, ვინაიდან ჩვენი ქვეყანა
 ჯერ კიდევ 1918 წლის 26 მაისს, საქართველოს სახე-
 ლმწიფოებრივი დამოუკიდებლობისა და სუვერენობის
 იხევ-აღდგენის დღეს, დაადგა ევროპული სოციალური
 და რემოკრატიული სახელმწიფოებრივი ცხოვრების აშუ-
 ნების გზას, რაც - ეკონომიკის სფეროში - ეყრდნობო-
 და თავისუფალი კოოპერატიული და კერძო მეურნეობის
 პრინციპებს, რომლის დროს რომელიმე ეკონომიკური
 დოგმის საფუძველზე კი არ აშენდა საქართველოს სა-
 ნაღბო მეურნეობა, არამედ ეკონომიკური ხარგებლია-
 ნობის საფუძველზე. ამის შედეგი იყო ის, რომ ქარ-
 თული მანეთი, უმოკლეს ვადაში, საერთაშორისო ვალი-
 უფა გახდა. მაგრამ რა? - ბოლშევიკურმა რუხეთმა,
 იარაღის ძალით, დაიპყრო დამოუკიდებელი საქართველო
 1921 წლის 25 თებერვალს და ამგვარად, როგორც ნოე
 ყორღანია წერდა, "ისტორიამ იხევ უკან დაგვაქანა"
 პოლიტიკურად, ეკონომიკურად, კულტურულად, სოციალუ-
 რად, ვინაიდან ჩვენი თავი ჩვენ აღარ გვეკუთვნის.

XVIII.

ვაფარა საქართველოს დიდი რუხეთის იმპერიული მიზ-
 ნებისათვის გამოყენებას კი ის შედეგი მოყვა, რომ
 ჯემბერ ვაფიაშვილი, საქართველოს კომპარტიის წევას
 პირველი მდივანი, იძულებულია ხოცება შეახსნას რუხე-
 თის გლობალური ბაფრონობის მიზანდასახულობას, რომელ-
 შიც საქართველოს, ქართველ ერს ერთი ხრახნის ფუნ-
 ქცია აქვს დაკისრებული. და ეს რომ ახეა, ეს კიდევ
 ერთხელ ნათელი გახდა საბჭოთა კავშირის 27-ე პარტი-
 ყრილობაზე, რომელმედღაც საქართველოს დელეგაციები,
 სულ 105-ი კაცი, ცამის დავკრით თუ ხელის აქევით,
 ე.ი. ყველაფერზე თანხმობით დავმაყოფილდენ, როგორც
 ეს იყო სცალინის დროხაც.

XIX.

ამიფომავა, რომ ვამბობთ "აღმოსავლეთში ახალი არა-
 ფერია", ე.ი. საბჭოთა სისხლმანთხვენი რჩება სცალინური,

ლიქციატორული საბჭოთა კავშირის და ამით საქართველოში
 ცხოვრების ყველა - პოლიტიკურ, ეკონომიკურ, კულტურულ,
 სოციალურ - სფეროში, თუმცა, ხრუმჩოვიდან დაწყებული,
 ხდება მისი კონსტიტუციური შეკეთება. თვით სინდრემა
 კი არახოლეს არ ყოფილა კიბევის ქვეშ დაყენებული,
 რაც იმის საფუძველზე გვამძლევს ვთქვათ, რომ არც გორ-
 ბაჩოვ-პაჭიაშვილის საკავშირო თუ რესპუბლიკური მას-
 შტაბის მოჩვენებით "მკვეთრ გარდაცვლებს" არ შეუძ-
 ლია ან უკვე გაკოტრებული საბჭოთა სინდრემის გააძო-
 ჯანხადება. შეიმძღვება მხოლოდ ითქვას, რომ "ანალი-
 ცოცხი უფრო უკეთესად ხველავს", მაგრამ მალე იხივ
 ხანაგვე ყუთს ვერ ახვილდება.

XX.

სავალალოა, სავალალო, რომ იხეთი დაუმრეცელი ენერ-
 გიისა და თითქმის განუხადვრელი ბუნებრივი სიმდი-
 რის მქონე ერი, როგორც რუსის ერია, მთელი ვაცობ-
 რიობის რადენაირ განკურნების მეხიანურ ილეოლოგი-
 ახ ებლაუჭება, და არა მარტო თავისთავს, არამედ
 მის მგრძანებლობის ქვეშ მყოფ ყველა ერსა და ქვეყა-
 ნას - და ამით ქართველ ერსაც და საქართველოს - გა-
 ნურყვეციელ რამატულობაში, სიღუბსჭირება და უთავისუფ-
 ლებობაში ამყოფებს თითქოსა "მხოფლიოს პროლეტარია-
 ტის" განთავისუფლების, სინამდვილეში კი რუ-
 სეთის კომუნისტური იმპერიის გაძლიერება-გაფართოე-
 ბის მიზნით, რის განხორციელების საშუალებად შეიარ-
 რადება და მხოლოდ შეიარადება მიაჩნია. ამგვარი გა-
 უმადლარი იმპერიული სტური პოლიტიკაც საბჭოთა სინდრ-
 მის პირმშო შეილია, რადგანც დაპარავს გორბაჩოვმა
 და პაჭიაშვილმა თავი აარილეს, ვინაიდან მათ, როგორც
 სჩანს, საბჭოთა სინდრემა და მისი შენარჩუნება უფრო
 არხებითარდ მიაჩნიათ, ვიდრე საბჭოთა კავშირში ძალით
 მოქცეული ერებისა და ეროვნებების თავის-უფლება და
 ცხოვრება. ამით საბჭოთა კავშირის კომპარტიის 27-ე
 ყრილობა და მისი გარდაწყვეტილებები არ შეესაბამება,
 უფრო სწორად, ვერ შეესაბამება საბჭოთა იმპერიის
 მოქცეული ერებისა და ეროვნებების გარდაუვალ ინტე-
 რესებს. და ყველაფერ ამანვე, განსაგებია, საქართველოს
 კომპარტიის 27-ე ყრილობაზე არავის ენაც კი არ დაუ-
 ძრავს, ვინაიდან მოხკოვისხაგან დამოუკიდებელი საქარ-
 თველოს კომპარტიაც კი ხაერთოდ არ არსებობს.

კარლო ინახარიძე
 პარიზი, 1988 წლის მარტი
 =====

"სწავლული მდივანი"

სამუშეიმო ქონება, ვალიუტის ფონდი, არქივი და სხვა
 ასეთები თავისუფალი ერის წმინდათა წმინდა საკუთრე-
 ზას წარმოადგენს. მისი გაყიდვა განადგურება ერისა-
 თვის უდიდესი დანაშაულია და მომავალი თაობისათვის
 ლაღია, რადგან მაშეღ არის დამოკიდებული ერის კულ-
 ტურა-ცივილიზაციის ისტორია და მისი მამოძრავებელი
 ეკონომიური შეხადლებლობა. ასეთი რამეების გაყიდვა
 მხოლოდ დამპყრობლებისა და ერში აქა იქ გამდიდრების
 მიზნით გადაგვარებულების, მოპარული ქონების ნიადაგ-
 ზედ ხდება. ხუღ სხვაა ასეთი ქონების გაყანა, როდე-
 ხაღ ის აუცილებელი ხდება დამპყრობლის თავდასხმის
 შედეგად გაღარჩენის მიზნით, გახიზვნა ხაზღვარგარეთ,
 რომელიღ შეძლების და გვარად უნდა დაუბრუნდეს ერს,
 როცა მაშეღ დამპყრობლის დაყანებითი საშიშროება მო-
 ისპობა. საქართველოს რესპუბლიკის დემოკრატიულმა
 მთავრობამ, როდესაღ ის იძულებული შეიქნა საქართვე-
 ლოს ტერიტორია დაეყანა, ზოღშევიკური ზარზაროსების
 მიერ ძალმომრეობის ნიადაგზეღ უთანახწორო და მუხა-
 ნათური თავდასხმის გამო, სამუშეუმო ქონებასთან ერ-
 თად წამოიღო მეჭად საინტერესო სახელმწიფო არქივი,
 რადგან როცა ერთი მეორეს იპყრობს ყოველთვის დამპ-
 ყრობელი სპობს იმ დოკუმენტებს, რომლებიღ ლაღაღებენ
 დამპყრობელის ნამღვილი სახის გამოაშვარავებაზეღ.
 ასე იყო თუ ისე საქართველოს დემოკრატიული რესპუბ-
 ლიკის მთავრობის მიერ ეს არქივი იქნა გაღარჩენილი,
 რის საფუძვეღზეღ მომავალში, შეიძლება პირუთვნელმა
 ისტორიკოსმა ყოვეღგვარი დამახინჯების გარეშე სი-
 მართლე აღადგინოს და მადღიერმა ერმა მის გაღამრ-

ჩვენებს სამარადისო მადლობა მიუძღვნან.

ცხადია დღევანდელი ე.წ. საქართველოს საბჭოთა ფხველო რეპუბლიკა მხოლოდ ქალაქებზე არ ხეობებს, რადგან ის თავის თავის პაფრონი არ არის, მას მოხკოვი ზრძანეშლომზ და ის ქართველი ხალხის ხეზა-ყოფლოშითი და თავისუფალი არჩევნების პროდუქტი კი არ არის, არამედ წითელი ზარზაროხების მიერ ძალმომრეობით ნიადაგზედ უთანოხწორო ზრძოლაში კოჯრის ველზე და ჭაზახელაზედ ათახოშით გაყოფილი ჩვენი ძმების დაღუპვის შემდეგ არის დახკუპეზული გევიდან უხეში ძალის მიერ დაპყრობის ნიადაგზედ.

ამის შემდეგ, როცა გაზეთ "კომუნისტი" 1986 წლის 15 მარტის ნომერს გადავაძღვებთ თვალს ვილაც ავალისანის ვაი ხეჯაფიას მთელი საქართველოს კომუნისტურ პარტიას ვხედავთ და ვრწმუნდებით, რომ მათმა არამფთუ და მოუვიდელები ცხოვრების უნარი დაკარგეს, არამედ "უფროსი ძმებს" ლოლიკაც კი წაურთმევიათ. ვარგი იქნებოდა, რომ მას ხწავლული მღვიანის მაგივრად უხწავლული მღვიანი მიეწერა და თუ მის გვარს წინ ახო "ა" მოვაშორებთ "ვალისანი" დარჩება და ამ უმხგავსო ხეჯაფიით აღმათ ვალს იხდის "უფროსი ძმების" წინაშე.

გაზეთ "კომუნისტი"-ის ფურცლებზედ დაჯლაბნილი სამარცხვინო ხეჯაფია, რომელხაც ხათური აქვს "იყო-ღება იხჯორია" ნამღვილად უმეცრების იხჯორიაა, რადგან ხწერს "გამოჩნდა პროფეხორი პაიპხი, იგი რამდენჯერმე ეწვია პარიზს, დაამყარა ხატკრო კონცაქციები, მიადწია გარიგებას და შეერთებული შჯაფების პარვარდის ვვლევის ცენცრის ხახელით და ხარჯებით არქივი შეიხყიდა". ნუ თუ უხწავლელი ხწავლული ვერ

ხელავს განსხვავებას იყიდებას და შეიხყიდას შორის. თუ შეიხყიდეს აღმათ ფული ავიღეთ და თუ ფული გადა-
გვიხადენ მაშ არქივიც მათია. ამიყომ გვიკვირს რა-
ფომ "შვეარშიყებით" და გვთხოვთ, რომ ნება დაგროთთ
არქივის ხარგებლობის. აი/არს ნიშნავს ლოლიკის და-
კარგვა ხწავლული უხწავლელი მღვინისა და უფოღინარო-
ბა საქმისა, რომა სხვისი კარნახით რაიმეს ჯღაზნის
აღამიანი. ეს ხისულელეების წერა თქვენ არ მოგივი-
ლოდათ, რომ თქვენი თავი თქვენვე გებმეს. მაგრამ
სხვისი ზრძანებით იძულეზული ხართ, რომ თქვენის თღ-
ენა სისულელეები ხწეროთ. მთელი ხვაცია გაზეთ "კომუ-
ნისციხა" ხავხე არის უმეგრებით და ღვარძლით არის
აყროღეზული, რადგან ვიღაცის ზრძანებით ახეთ სისუ-
ლელეებს რომავს "კაცასყროფამღე მისულმა ხაქართვე-
ლოს მენშევიკურმა მთავრობამ დანაშაული ჩაიდინა.
1921 წლის თებერვლის მიწურულში და მარცის დამღეგს
უფხოეთში გაიყანა ქართველი ხალხის ისყორიისა და
კულყურის ძეგლები: ხაქართველოს მუზეუმებში დაცული
განძი, სახაზინო ქონება, რომელიც მენშევიკებმა თა-
ვის 'ხავალიუყო ფონდალ' მიიჩნიეს და ზოგიერთი მო-
ნაცემებით 2239 კილოგრამ ოქრო ვერცხლს შეადგენდა,
სახელმწიფო არქივი, რომელშიც ქართველი ხალხის უა-
ხლოესი ისყორიული ხაზუთებია დაცული".
არავინ არ მალავს, და ეს ნორმალურია, რომ ხაქარ-
თველოს სამუზეიომო ქონება, (ამავე გაზეთში ქვეყნღება
ღეყალური ცნობები), რომელიც ზოღმევიკების მუხანა-
თური თავდახხმის გამო ხაფრთხეში იყო ჩავარღნილი,
ხაქართველოს რეხჰუღლიკის ღემოკრაციული მთავრობის
დაღგენიღებით, რომლის ჰრეზიდენცი იყო ნოე ყორღა-

ნია, უცხოეთში იქნა გახიზნული, რადგან როგორც ველთვის, ხაოკუპატიო ხელისუფლება არ დაინდობდა და ჩვენს ეროვნულ ხიმლიდრებს მოხკოვის ან ლენინ-გრაღის მუზეუმების ექსპონატებათ გახდიდა, იხე როგორც სხვა უამრავი ხიმლიდრე, რომლებიც მონარქიულმა რუხეთმა ხაქართველოდან, მისი ხახელმწიფოებრივობის გაუქმების შემდეგ, გაიყვანეს და დღესაც ამშვენებენ დღევანდელი "უფროსი ძმების" მუზეუმებს, რის დაბრუნება ხაქართველოში მხოლოდ მეოცნებებს შეუძლია, რის შეხახებ მაცნონი ავალიანი არაფერს ლაპარაკობს და, აღმათ, რომ რაიმე თქვას იქ გაგზავნიან, ხაიდანაც არავინ დაბრუნებულა და როგორც "მოროცი ენები" ლაპარაკობენ თურმე დღესაც თურმე არ აკლებენ ხელს ეკლესია-მონახტრების წარცვას და ეხეც, რომ არ იყოს, თქვენ მაცნონებო გაიხხენეთ, რამდენი ეკლესიები დაანგრიეთ, ხატები დაამხხვრიეთ, ხახარებები დაწვიოთ, რაც დარჩა იმ ეკლესიებს ჯვრები მოხტეხეთ და თვით ეკლესიები თავლებად გადააქციეთ. განა ყველა ეს ეროვნული ხიმლიდრე არ იყო? მაგრამ "მია ლენინის" ბრძანებით თქვენ ყოველგვარ ხიგდახებ ჩადიოლით და დღესაც არ აკლებთ ხელს.

რაც შეეხება იმ ქონებას, რომელიც დროებით უცხოეთში იქნა გახიზნული, მას ყოველთვის ხაქართველოს ქონება ეწოდებოდა და დარჩა იხ ხაქართველოს ქონებად და როცა შეხაძლებელი შეიქნა მთლიანად დაბრუნებულ საქართველოში. ჩვენ მხოლოდ პროფესორ თაყაიშვილის ხელწერილი დავიტოვეთ, ხადაც მცხოვანი მეცნიერი, თარიღის დახმით და ხაკუთარი ხელის მოწერიოთ ხაქართველო ხხტორიის გამყაღებელთათვის წაბილწული ხელის მოხატრელად გვაუწყებებს "მთელი ქონება დეჭადურად

არის აღწერილი და მას არაფერი აკლია".

ხაინჭერეხთა, ვიკითხოთ ბაგონო ავლიანო, როდის მოვა იხ დრო, როდესაც თქვენი "უფროსი ძმები" ხაქართველოდან განარჩვის ნიადაგზედ გაყვანილ ქონებას დააბრუნებენ და ხელს მოგიწერენ, რომ "იხ ქონება რომელიც ხაქართველოდან გავიყვანეთ უკლებათ დაგებრუნეთ და მას არაფერი აკლია"-ო. აი ხწავლულ ულოლიკოდ დარჩენილ მღივანო ჩვენი ვახუხი თქვენს ნაბოღვილარზედ.

რაც შეეხება "ხახაზინო" ქონებაზედ თქვენს ბოღვახ, ეხ ხომ დაგინვა არის იმ ხაქართველოხი, რომელიც ბოღშევიკური ოკუპაციის ქვეშ "ხაზინებზედ" და "ხახაზინო" ქონებაზედ დაპარაკობს. ყველამ კარგად იცის, რომ დღეს თქვენი "ხაზინა" მოხკოვშია და მათ მიერ გადმოგდებულ ვაპეიკების მონად ხართ გადაქცეული. თუ ხაქართველოხ 117 წლის წარცვის შემდეგ, რაც მას თქვენმა "უფროსმა ძმებმა" თავს დააწყებეს და ხამი წლის დამოუკიდებლობის შემდეგ ოქრო-ვერცხლით ხაზინაში შქონდათ 2230 კილოგრამი, ხრულიად გაუგებარია თქვენს მიერ "კაცხატროფამდე მიხული ხაქართველოს მენშევიკური მთავრობაზედ" ქაქანი, რადგან, როგორც ხჩანს, არც იხე კაცხატროფული ყოფილა მდგომარეობა, ვინაიდან ხამი წლის განმავლობაში ხაზინაში ოქრო ვერცხლი შქონებიათ. თუ მეფის რუხეთის მიერ გაპარვულ ხაქართველოში დამოუკიდებლობის ხამი წლის განმავლობაში მთავრობამ 2230 კილოგრამი ოქრო ვერცხლი დააგროვა ხაზინაში, იმ დროს "კაცხატროფიდან" შორს ყოფილა, რადგან 1921 წლიდან 65 წელი გავიდა, რომელშიც ხამი წელი ოცდა-ორჯერაა და თუ 2230 გავა-

მრავლებით 22-ზედ, მაშინ ეხლა ხაქართველთ ხაზინა-
ში 49 ცონა თქრო ვერცხლი უნდა იყოს. მაგრამ გაქვთ
კი? აი რა არის ლოლიკა "ხწავლულთ მდივანო". მაგრამ
იმაზედ უარები არაფერია, როდესაც ლაქიოზიხათვის უხ-
წავლელს ხწავლულის ციფრებს ურიგებენ. აუცილებელია,
რომ ერთხელ, თავისუფალი დემოკრატიული სისტემით არჩე-
ულ დამოუკიდებელ ხაქართველთ მთავრობას ჩვენ ანგა-
რიშს ჩავაბარებთ და ეს ხრულიად წორმალურია.

მაგრამ, როცა თქვენ ქართველი ხალხის ხახელით
გინდათ ლაპარაკი, ნუ დაგავიწყდებათ, რომ თქვენ იმ
ქართველი ხალხის ხახელით ლაპარაკის უფლება არ გაქვთ,
რომელსაც 1921 წლის 25 თებერვალს რუხის ჩექმებით
ხელხმადი გაუფრებებ და დღესაც თქვენი "უფროსი ძმების"
მონოპოლის უღლის ქვეშ დაფავს ხელს. მიხი ხელისუფალი
პატიოშვილი კი არ არის, არამედ მოხკოვიდან დანიშნუ-
ლი მეორე მდივანი, ძველი რუხეთის მეფის ნაცვლის
შემცვლელი "ვანკა" და როცა თქვენ ჩვენგან ანგარიშის
მოთხოვნით გვემუქრებით, უმჯობესია ანგარიშთ თქვენს
მოხკოველ "პაპაშვილსაგან" მოთხოვოთ. მაგრამ იგოდეთ
მოკვა დრო, როდესაც თავისუფალი ქართველი ხალხი თქვე-
ნისთანა ლაქიებს ანგარიშს კი არ მოთხოვენ, არამედ
მოლაღაფის ხამარცხვინო ქედს დაახურავენ გარიოდ
თავზედ. გახსოვდეთ, რომ ქართველ ხალხს კოჯორში და
ცაბახმელაზედ უდანაშაულო, ჩვენი ძმების დანთხედ
სიხხლში ამოვლებული მანდილები შენახული აქვთ და
როდესაც ის აფრიადდება მაშინ ანგარიში თავისთავად
გახწორებული იქნება.

ადამიანი, უფლება უფლებობაზედ ლაპარაკობს, მან
უნდა იგოდეს რა არის უფლება, რაზედ არის ის დამ-
ყარებული, რა მნიშვნელობა აქვს მას და რაც მთავა-

რია ვინ ლაპარაკობს უფლება უფლებობაზედ, რადგან 1920 წლის 7 მაისს საქართველოსა და რუსეთს შორის უფლება მოვალეობათა სამშვიდობო ხელშეკრულება დაიდო. თქვენი "ვაჰაშა" ლენინის ღმრთა კურთხევით, მაგრამ 1921 წლის თებერვალში ურდოები გამოგზავნა საქართველოს დახაპყრობად იხევ თავისივე ღმრთა კურთხევით. აი ხად უნდა ვეძიოთ უფლება უფლებობის ხაკითხი და არა იქ ხადაფ საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის მთავრობამ დემოკრატიული ხისტემით არჩეულმა გადარჩენის მიზნით გახიზნა არქივი და ხამუზეუმო ქონება, რომლის მითვისების არავითარი პრეტენზია არ ჰქონია და ყოველთვის საქართველოს ქონებად აღიარებდა.

არქივის გადაცემა თავის ნამდვილ პატრონისათვის მომწიფებულია. ჩვენ გავაკეთეთ მისი მიკროფილმები, რომ თქვენისთანა ყალბისმქნელებისათვის ხამუალება მოგვეხპო ფაქტების ფაღსიფიკაციის, რომ იხტორია არ ღამახინჯებულყო, რადგან ვიცი ვისთან გვაქვს ხაქმე. ჩვენი მოვალეობა არის ხიფრთხილე. ხამუზეუმო ქონების ჩაბარების შემდეგ იმდენი ხისულელები დაიწერა თქვენს ყურნალ გაზეთებში, რომ ჭკუაზედ მყოფ ადამიანს გული აერევა. ხანოდავები ხართ, რომ არ იციოთ ფახი ეროვნული ქონებისა და უფრო ნოდვაა ის გაზეთი, რომელიც იმუღებულია დაწეროს ის რახაფ რეჟიმი უკარნახებებს, რადგან გაზეთი "კომუნისტური" გვაფნობებებს, რომ საქართველოს არქივის შეხახყილად თურმე ავადემიკოსი ირავლი აზაშიძე მოუგზავნიათ და ჩვენ უარი გვითქვამს, რომ ერის ქონება მიგვეყიდა! ვინ ნახა ირავლი აზაშიძემ მე არ ვიცი, მაგრამ ერთი ფხადია, რომ არქივს განაგებებს მთავრობის შექმნილი

შემნახველი კომისია, რომლის თავჯდომარე 1969 წელს
 დე იყო დამოუკიდებელი საქართველოს შრომის მინისტ-
 ტრი გიორგი ერასე, და მის შემდეგ, მიხივე წინადადე-
 ბით, არჩეული ვარ მე.

ჩვენ ხომ ზოლშევიკები არ ვართ, რომ ერის ხაკუთ-
 რება ვინმეს მივხეილოთ, ლევილი ხომ ზრეხტ-ლიტოვსკი
 არ არის, განა ერის ^{ქსნაშტა} მანარბელ იყიდება? ახეთი ხაქმე-
 ების მოხელე თქვენ თვითონ ზრქანდებით და ახეთი "ლი-
 დებული" იღეები მხოლოდ თქვენს თავში შეიძლება გან-
 ვითარდეს. თქვენ ყველაფერს ყილით ხინდისხაგ ვი და
 განა თქვენმა "ლიდმა ლენინმა" ხაქართველოს ტერიტო-
 რიები არ გაყიდა თავისი ზაფონოზის დახამკვიდრებლად.
 დამოუკიდებელი ხაქართველოს ტერიტორია თქვენი "უფრო-
 ხი კმეზახს" კარნახით "რეგხვაში დაჰაფარავდა" და იხ
 ეხლა 69,700 კვადრატულ კილომეტრს ითვლის. ხინდისიგ
 კარგი ხაქონელია, მაგრამ გაქვთ ვი ხინდისი! იხ ხომ
 თქვენ დიდი ხანია გაყილეთ.

ხაუბელურით ქართული არქივის გადაცემა თავის.
 ნამდვილ პაფრონიხათვის აღმათ დიდათ გაართულეთ, რად-
 გან ვიხთან გვაქვს ხაქმე კაცმა არ იცის, ხამწუხაროა
 მაგრამ რა გარანტია გვაქვს, რომ თქვენ უმეცრების
 დელეგაციას არ გამოგზავნით ჩვენთან მოხალაჰარაკებ-
 ლად, რომ წმინდა ხაქმე წაჰილწოს.

თქვენმა ხტაფიამ დაგვარწმუნა, რომ ჯამუშები
 ვერ გყავთ ხრულ ფახოვანი, რადგან ვერ გაუგიათ, რომ
 არქივი ვი არ გაგვიყილია და ამამბედ არავის არც
 უფიქრია, არამედ გავაგზავნეთ ჰარვარდის უნივერ-
 სიტუტში მიკროფილმების გადახალეზად და ქალაღლის
 ხაჭირო წამლებში გახაფარებლად, რომ არ გაფუტდეს.

თქვენ გახახვილი არაფერი დაგჩათ, ქვეყანა, მისი
 დამოუკიდებლობა, თავისუფლებასთან ერთად, "უფროსი მძე-
 მის" ხამხახურში ჩააყენეთ. მეტი რა გინდათ, დაჯქით
 და წერეთ სიხუდუდები, რომლებიც ერთხა და იგივე ხეა-
 ციაში გავხებულთა ერთი მეორეს ხაწინააღმდეგო გამოთ-
 ქმებით. ის ადამიანი, რომელიც "იყიდება" და "შეიხვი-
 ლეს" შორის განხხვავებას ვერ ხედავს მასთან ზევრი
 ლაპარაკი შეუძლებელია, რადგან, როდესაც ადამიანი
 ხხვისი თავით მხჯელობს იმ კავს თავისი არ აქვს.
 ხამწუნაროა, რადგან რეყიმმა ხაქმე ისე წაიყვანა,
 რომ ისეთი დიდი ხაქმე, როგორიც არქივის დაბრუნება
 არის თანახმორ მოლაპარაკებას ვერ ვხედავთ. ადა-
 მიანი, რომელიც თავისი ქვეყნის ოკუპაციას ურიგდება,
 ის ლოღიკახთან ერთად თავისი თავით აზროვნების უნარს
 კარგავს და ხაუბედუროთ დამპყრობელის თავით დამპყრო-
 ბელის იდეების ხახარგებლოდ მხჯელობს.

მამია ზერიშვილი

ლევლი, 5 მაისი 1986 წ.

=====

Berne, le 30 octobre 1919.

La Géorgie et la question juive.

L'antisémitisme le plus féroce régnait en Russie tsariste. Privés des « Droits de l'homme » les juifs étaient pour ainsi dire mis hors la loi. La persécution de ce peuple martyr prenait le caractère le plus aigu et était une chose presque naturelle. Parmi les différentes nationalités qui peuplaient l'ancienne Russie, les juifs éprouvaient des souffrances particulièrement atroces. Les pogroms fréquents étaient pour le tsarisme, ennemi du Droit et de la Liberté, un des moyens pour lutter contre la révolution et les agents du gouvernement employaient largement ce procédé ignoble pour détourner le peuple russe de son véritable but.

Après la révolution et le démembrement de l'empire on avait pu espérer que les allogènes, qui jusque-là se soulevaient contre le chauvinisme et l'antisémitisme, en recouvrant leur liberté et l'indépendance seraient disposés à améliorer la situation de ses citoyens israélites et leur assurer la vie et la liberté. Hélas, non ! Malheureusement ce n'est pas partout que l'oppression des juifs a pris fin et même nous avons été ces derniers temps les témoins de nouveaux pogroms très sérieux.

Comment se pose-t-elle la question juive en Géorgie ? Etounerai-je peut-être les lecteurs en disant qu'elle n'existe pas, qu'elle n'a même jamais existé. Si je parle de « la question juive » c'est tout simplement pour dire qu'elle ne se pose pas. Ce n'est pas parce qu'il n'y a pas de juifs en Géorgie, au contraire, ils y sont assez nombreux. Leur arrivée en Géorgie date de temps très anciens. On peut dire qu'ils sont les seuls qui parlent le vieux hébreu employé par les Juifs de la Paléστine, il est superflu de dire que la langue géorgienne leur est familière. Dans le royaume de Géorgie les Juifs jouissaient également de l'égalité complète et habitant les villes ainsi que les villages, ils exerçaient leur profession tout à fait librement. Il faut mentionner à ce propos que d'après la légende, le cambriolage d'un Juif sujet géorgien a servi au Roi David de Géorgie (Xe siècle) de prétexte pour la déclaration d'une guerre. La Géorgie démocratique actuelle bien entendu, est tolérante pour toutes les religions et toutes les races; les Juifs, comme d'ailleurs toutes les autres minorités ethniques y jouissent des mêmes droits que les Géorgiens eux-mêmes. La République Géorgienne ne connaît pas la haine contre aucun peuple. Notons que lorsque éclatait au Caucase une lutte sanglante entre les Arméniens et les Tartares musul-

mans, les représentants de la démocratie géorgienne s'interposaient (au risque d'être massacrés eux-mêmes) entre les belligérants et eux seuls pouvaient faire cesser les massacres épouvantables. Persécutés par les Turcs, les Arméniens trouvaient toujours un asile en Géorgie.

Pogrom en Géorgie! Jamais malgré tous les efforts des agents provocateurs de la police tsariste qui, en Russie, réussissaient bien facilement à exciter la population contre les infortunés Juifs. Les Israélites doivent se rappeler que partout dans les villes de la Russie où se trouvaient des étudiants géorgiens, ces derniers étaient les meilleurs défenseurs des malheureux attaqués par la bande des «Cents-Noirs», et la jeunesse géorgienne de Koutaïs a reçu pas mal de knoutes des cosaques furieux parce qu'elle osait protester contre la représentation d'une pièce russe où on insultait la race juive. On ne doit pas oublier également la lutte vaillante menée à la Douma russe par les députés géorgiens, particulièrement par A. Tchenkell, en faveur des diverses nationalités gémissant sous le joug du gouvernement du tsar et sa véhémence protestation contre les pogroms et les traitements inhumains dont était l'objet la population juive.

Il faut constater que les israélites géorgiens apprécient et reconnaissent eux-mêmes le bien-être et la sécurité dont ils jouissent en Géorgie. Voici que je lis dans le journal de Tiflis « Erthoba » (Unité) :

« Les Israélites géorgiens de Koutaïs ont entendu le rapport de M. Davrichvili (Juif-Ant.) membre de l'Assemblée Constituante de la Géorgie sur les travaux de la dite assemblée. La réunion a arrêté la résolution suivante : « La réunion salue très sincèrement et chaudement l'assemblée constituante qui est l'expression des droits souverains de la libre Géorgie : souhaite le couronnement heureux de ses travaux pour la restauration et la prospérité de notre chère patrie » etc.

« Pour finir, mentionnons qu'à la Diète transcaucasienne (c'est au moment où existait la République transcaucasienne) un député a fait remarquer pendant le discours de Tsérételli que le peuple géorgien n'a pas d'ennemis, que personne n'a de la haine contre lui. Tsérételli très applaudi, a répondu :

La grande œuvre du peuple géorgien, la plus grande œuvre nationale a été accomplie par la sociale-démocratie. Elle l'a accomplie en développant dans le peuple géorgien le sentiment de solidarité envers les autres peuples. C'est là, citoyens, notre meilleur appui. La cause du peuple géorgien a été et sera défendue par nous, non pas comme quelque chose d'opposé à celle des autres peuples surtout des peuples voisins, mais comme la cause commune

de tous les peuples. C'est ainsi que nous avons toujours compris notre cause nationale et cette façon de comprendre rendra peut-être ce petit peuple plus puissant que bien des colosses. »

Dr Au-touy.

Association Consistoriale Israélite de Paris

CONSISTOIRE DE PARIS

SECRETARIAT GÉNÉRAL :
17, Rue Saint-Georges
PARIS-IX.

PARIS, LE 16 octobre 1944

Monsieur Jordania
Président de la République
Georgienne

Monsieur le Président,

J'ai été informé par Monsieur Joseph ELIGOULACHVILI de la sollicitude et de la générosité que vous avez bien voulu témoigner à vos compatriotes de religion juive. Grâce à vos bons offices, ils ont été préservés, au cours des quatre années d'occupation, des pénibles conséquences de l'application des lois raciales. Je sais la profonde gratitude qu'ils conservent pour vous. J'ai à coeur, au nom de la communauté israélite de Paris, de m'associer aux sentiments qu'ils éprouvent pour votre grande bonté et votre esprit de justice.

Veuillez agréer, Monsieur le Président, l'assurance de ma bien vive reconnaissance et de mes sentiments de haute considération.

Le Grand Rabbin de Paris

ილია ჭავჭავაძის საუბილეო კომისიის ხსლომის გამო.

(ბარათი სამშობლოსადმი)

---.---

ქართულ კომუნისტური პრეხიდან ვცყობილობთ, რომ "სა-
ხელმწიფო უნივერსიტეტში გაიმართა ხსლომა დიდი ქა-
რთველი მწერლის და საზოგადო მოღვაწის ილია ჭავჭა-
ვაძის დაბადების 150 წლისთავის საიუბილეო საუნივე-
რსიტეტო კომისიისა"--ამ დიდებულ ინიციატივას ჩვენი
მეცნიერების წაძრის, ქართულ უნივერსიტეტის პატივ-
ცემულ რექტორს პროფესორ ნ. ამალლობელს* და მთელ
რიგ კათედრათა გამგეებს და დეკანებს, რომლებსაც
აქვთ ბედნიერება იყვნენ ამ კომისიაშიდ, თავმდაბლათ
ვეხალმებით და ვუხურვებთ სრულ წარმატებებს, მაგრამ
დავხებნთ, რომ დიდ ილიას ლიტერატურულ შემოქმედე-
ბის ნახაფ მშვენიერების თუ საზოგადოებრივ მოღვა-
წეობის საბჭოთა ფორმულაშიდ, მოქცევა, მოთავსება
ყოვლად შეუძლებელ დაუშვებელია, რადგან ასეთი ცლა
უხათუოთ მარცხით დამთავრდება.

იყო დრო, საბჭოთა ხელისუფლება მის სახელის ხხენე-
ბასაც კი გრძალავდა და მის მძაგებელ პირებს აჯი-
ლოვებდენ და აწინაურებდენ, მამ რით ავხხნათ ასე-
თი უდიდესი საბეიმო სამზადისი ილიას დაბადების
150 წლის აღხანიმნავად? ხადაც ჩვენი მწერლები,

პროფესორები და პარტიის გამოჩენილი მოღვაწეები ილიას ხადიდებლათ ერის სამრევლო მეზარედ გამოხუ-
 ლან და გუნდრუკს უფრქვევენ იმ პირს რომელმაც პი-
 რველად გვახწავლა, რომ "ჩვენი თავი ჩვენვე უნდა
 გვკეუდნოდეს", რომელიც აღფრთოვანებით აიყვანა მთე-
 ლმა ერმა და თავის საოცნებო ღობუნგათ გაიხადა.
 დიად 26 მაის 1918 წელს განხორციელდა ერის ეს სა-
 ნუკვარი ოცნება, აღსდგა ხაქართველო, გამთლიანებუ-
 ლი, თავისუფალი, სუვერენული და თავისთავის კუთვ-
 ნილი ხრული ბაჟონპაჟრონი.

ილიას მცნების განხორციელების აღსრულებით აღფრთოვა-
 ნებულ ქართველმა ერმა იმ დაუვიწყარ დღეს ცნობილ
 მამულის შვილის ვლასა მგელაძის პირით სამარეშიდ
 ჩახმახა "გაიხარე დიდო ილია აღსრულდა შენი სიყვავე-
 ბიო", ამ დღეს ხწორედ ამ დღეს ქართველი ხალხის სი-
 ხარულის სიმღერა და ყიყინა, დიდ ილიამდის აწვდა და
 იხიც განუყრელად იყო ქართველი ერის ამ დიად ზეიმშიდ.
 1921წლის სუხხიან თებერვალშიდ მოხკოვი ხრულიად
 უმიზეზოთ თავს დაგვეხხა, უთანახწრო ბრძოლებშიდ
 დაგვამარცხა ღვეიპყრო და იწყო ხაქართველოს ძალით
 ჩაწვნა ჩაქხოვა, წითელ რუხეთის იმპერიის ხხეულშიდ.
 ილიას ხახელს ქერძაფივით მწვავე და მდალავი სი-
 ყვავებით იხხენიებდენ და ხკოლებშიდ მისი ხახელის
 ხხენებაც კი აკრძალეს.

დღეს რა ხდება, რაა მიზეზი ახეთი ფერიგვალეებისა?
 ჩვენი ფიქრით ხაქართველომ და ყველა რუხეთის მიერ
 დაპყრობილ ჩვენს ბედშიდ მყოფ ერებმა დაგვანახეს,
 რომ მშობლიურ მამულიშვილური ფეხვები ვერ გაახმო
 და ვერც გაახმოვხ რუხული კომუნისხური იდეოლოგია,
 რომელიც უხათუოდ, უეჭველად იხხორიის უფხკრულშიდ

დაიღუპ დაიკარგება. დაპყრობილ თავისუფლების სურვილით გვხვებულ ქართველმა ერმა ილიას სიწყვეტი იხეთი უცხები სიძლიერით გამოაშჷარავა, რომ მოხკოვი იძულებულია ქართველი ხალხის ცნობიერება, მისწრაფებას ანგარიში გაუქიოს და მის მიერ ერთა საპყრობილოს მაგრად ჩაკეცილი აღაყაფის კარები ოღნავ მაინც გამოაღოს, მაშ დიდება და უკვდავება დიდ ილიას და მის მარადიულ სიწყვეტს, დიდება და გამარჯვება ქართველ მხნე ერს და კანონიერ სამართლიანობის დამცველ მის შვილებს.

--. . --

ეხლა ნებას ვაძლევთ თავს ძვირფასო პატივცემულ მკითხველ მოგაწოდოთ, ემიგრაციაში დანქერილი წერილი ილიაზედ და ავაკიზედ "ორი პოეტი"ის სახელწოდებით, რომლის ავტორია დღეს მანდ ავრძალულ ჯვარზედ გავრულ ხელისუფლების მიერ დაღახრულ პიროვნებაა რომლის სახელია ნოე ყორღანია, მან პირველმა შეანგრია მეფის მიერ ერთა საფუხალოს მძიმე კედელი, გაშფანცა მონობის ბურუხი და იმ დროინდელ ყველა პოლიტიკურ პარტიებისა თუ მიმართულების ნება ხურვილით და ერთობით აღადგინეს საქართველო, ერთი მთლიანი, დამოუკიდებელი, თავისუფალი და სუვერენული.

ნოე ყორღანიამ საქმით განახორციელა დიდი ილიას სამარადისო მოწოდება და აღახრულა ქართველი ხალხის ხანუკვარი ოცნება იყოს თავის თავის ბაფონი და წარმათოს თვითონვე თავისუფალ, სუვერენულ სამშობლოს მართველობა, ქართველი ხალხის ძმობა ერთობისა და ნივთიერ კეთილდღეობისაკენ.

დამოუკიდებელ საქართველოს პრეზიდენტ ნოე ყორდანიანზე დაიწერა და ხწერენ იხეთ სიხაძაგლებს, რომლის მსგავსი ხაუკუნეთა მანძილზე არ დაწერილა, არ დაივიწყოთ, რომ საქართველოს პრეზიდენტის "დამცირება" უმართებულო ლანძვრა გინებით შეურაცყოფა, დამცირებაა მთლიანად ქართველი ერის, რადგანაც მას ვვერდობდ უღვა საქართველოს მცხოვრებთა 85 პროცენტი მოხახლეობისა და დარჩა მიხი განუყრელი ერთგული. ემიგრაციაშიდ ნ. ყორდანიანა მოღვაწეობდა არა მარტო პოლიტიკურ დარგშიდ არამედ ხწერდა ქართულ ლიტერატურაზედაც, სახელდობრ მან დახწერა შრომა "ვეფხისტყაოსანზედ" მარიად დედოფალზედ, წამებულ დედოფალ ქეთევანზედ და სხვა.

ილია ჭავჭავაძის დაბადების აღსანიშნავ დღისათვის გათავაზობთ გახანობათ აწ განხვენებულ პრეზიდენტის წერილს ორ მგობან ილიაზედ და აკაკიზედ.

--. . --

ლ. ფ.
.....

* პაციფიკური თბილისის უნივერსიტეტის რექტორი ნ. ამაღლობელი თავჯდომარეა საიუბილეო საუნივერსიტეტო კომისიისა.

--. . --

მ ა რ ი ვ მ ი თ ი

ჩვენი ბევრი მეღვესე ყოფილა და არის. მაგრამ ნამდვილი პოეტი, ზეჯარაბო შიროს ცხებელი, შეტანი იშვიათი მოვლენაა. საქართველოს პარლამენტის წევრებად შრავალ საუკუნეთა განმავლობაში მიაღწია მხოლოდ ერთმა მგოსანმა—შოთა რუსთაველმა. ჩვენი მდიდარი აუჯავებელი ბუნება რომ არ იქნა, წი ვამოფდა ამ სფეროში. ცხადია, ერი მედამ ვასა-უღელს მიწოდი. თავის ფიზიკური არსებობისათვის მებრძოლი, საშინაო და საგარეო ქაოტუცის მი გას-ვეული, არ ილეოდა ნიადავს აღმშრანისა და საუკუნეთა შესაიდუმლის დროშის აღმართვისა. ის აღი-მართა მხოლოდ ერთხელ. ქვეყნის აუჯავების ერთთ-ერთ ეპოქაში, თამარ მეფის დროს, სხვა დროს, სხვა პირობებში რუსთაველი ვერ გაქვლდა და

შეცხამებენ საუკუნეში ერთს მფარმარება სა-გრანბოლად შეიკვალა. ერთი მხრით მივიღოთ საგარეო მადრბობა, ბოლო მეორე მხრით დავკარგოთ თავის თავის ბატონობა. თავისი წარბილდება და ში-მოქმედება, აქ ჩაისახა ნაცონალური დრამა ჩამაც საქმათი შეანძრია ჩვენი გრანობიარე საზოგადოებ-ორ შიშვნტის შოთის ვახა ასარჩევი. რა სჯობია, საგარეო შეუდროება თუ დამოუკიდებლობა. პოე-ზიის მწვერვალზე გამორჩა და ბართაშვილი. ამ დუ-ლიზმის შეკარბობილი და ამიტომ ვაპესიზმორ-ლო. ის ვერ პოულობს გამოსავალს და მიაუღებს თავის მერანს ცის სიერკეში. შორს სინამდვილისა-გან, ის ვერ მივიდა რუსთაველამდე, ეს არ შეეძლო. ვინაიდან მისი ნიადავი ძირიანაა—ანტიჩეოდა რუს-თაველის ნიადავისაა. მან შმო. იდ დასვა საქითხი და შით ვახა თავისი დროის საკრულბოების გამ-მხატვარი.

ეს ჩიხში მომწვედველი ქართველი საზოგადოებ-ბა იცულებს შესამოცე წლადინად. ბურჟისი იღანტე-ბა, ჩალაც პერსპექტივები ისახება. დასავლეთიდან ვადროვარბილი გრიალი ანტიეს რუსეთის მოწი-ნავე ფენებს და ის აღწევს ჩვენამდე. ჩნდება ახალი საზოგადოება, ახალ იდეებში და ბრძოლის წყურ-ვილობა. ჩნდებიან ახალი მოღვაწენი: ირაკლი, ხალი და მოლევიების და აღლოშის. და აი ამ დროს ჩვენ ეკუვლინება ორი დიდი პოეტი. ორი გრანობიარე სიმები. რომეორც აკედრბდენ თანამელოვენი-თესენია ილია და აკაკი.

ანდო შენიესგანმარტებითაოეტი არის ბოლო-ველით. ეკ ი. ის ცხოვრების მოკვლევებს იოველთ-გულით ეგრანობს. მათ მისი არსება განაცდის და შე-მდე ამ გზით ვადადის თავში, ახრობების სამფუ-ში. იწყება შემოქმედება ილია და აკაკი სწოლთ ასე

მიუდგენ თავის ეპოქას, მიუღვენ სხვადასხვა ტემპე-რაშენტი, სტილით და პათოსით. მაგრამ ერთხანრი მიმართლებით და დროშით ორივეს ნათელი წარ-მოღვენა აქვს თავის მისიანზე. ილია სწერს იმე ცა მნიშვნავს და ერთი მხრდის, მიწეგრი ზეციერსა, დმერ-თთაა მისთვის ვლასარაკობ, რომ წარბურვე წინა-ერსა; ვეუთა დილი პოეტის ერთს მეთაურობას იმე-მებს აუბივტილზათ და კიდეც ასე არის ობიექ-ტიუვით რა იმ იმბრომ რომ პოეტის სდიდე ნი-შნავს საზოგადო კვირ ვაოამის ვანცუდას პიროვე-ლათ და შემდეგ მის გამობატავს წყობილი სიტავე-ბით თუ ის ვერ ვანიცადა. ვერ იგრანო და მაინც-ლეკსებით აღმავაქდა, ის პოეტი აღარ არის. ის უბრალე შოთარია. რაკი პოეტი ზეცის სახელე-ობად უაღტს ვლასარაკება. ისმება საკითხი—რა-ენით ვლასარაკება. რა გზით შიღის ის ხალხის ცნო-ბიელობამდე.

სტილი და ამპიანია—ამბობენ: სწორია. მაგ. ამ ადამიანი რომ ბუნების შვილია. მიწეგრი: ის შიღი-ანათ მისი პირბობით, ტემპერამენტით და სტი-ლით. ნაყოფია იმ ბა-ბების, სადა დაიბადა და აღ-სარდა. ამ მხრით, ილია და აკაკი დიდად ვანსხე-ვდებიან გრთმანენიოსვანს.

ილიას იწარის მრისხანე, სევედიანი, დიხჯი და-მთიორბევა: აკაკის პირბობით. მსუბუქი, ცქრივას-ადილი ვანსავეტი. სიმებივით აწყობილი. ეს ვლას-ხევეება აიხსნება ერთი და იმავე მოვლენით—მათი სამშობლო შენების სხვადასხვაობით. ილია არის ვეარელის შვილი. ბოლო ვეარელი მას აწერილი აქვს ჩინებლობა. ეს მისი პირველი დღესია. ვისაც ვეარელის შიდაშობილ უწახავს—არასოდეს ან და-ავიწყდება. წარმოიღვინებ მოდრბდულე. შიხე-შული ცივი შოა. მიხვენილი კიდეე ვფრო მკაცრ-კავკასიონის ქვლზე. ამჟამთ მადიდებან დაწალ ვად-მომწურე. ვეუღვედებ მხიარულ პეიზაჟებს მოკლე-ბული. ილიას დრამა ვანუცლია მისი ვაღვენა. ვა-ღვენა ნაზოვიწარი, მდომივი: ის სწერს: ამბობს ვრმა თავად მლიეს მოსულეი ვრის და ცნობასა. რომ სიდიადე თქვენ მეტრედა ვანცალს. ვრკოლასა. აწ მომწრის თავის ვეობრბობა, რომ ვამდგბა თქვენს შოთის მებდა. ვეუბნისა თქვენისა არ შვილი. ვრი-ვალთა, მახათ, ქეუთოსა. შორის არ ვაპობილია. პოეტის ვეუბნის ვეაოელების შოა, ის მის ვალთებზე ვახა-ლ და მას დავშნა-ახა მაგარი, მქუბიარე უშე-შაოი, ჩადი უბდული. აკაკი, კი პირბობით. არის შე-ტათ მხიარული ბუნების შვილი. მედამ აუჯავილე-ბელის, წამბეტაცის და სიმბიოტის. მისი სამშობ-

ლო საჩუხე ნამდვილი პანაომაა. ცეკრით ვერ ვამ
ღ პით. ვერაულის მთას უნდა მოეცა სწოვით იღია.
სადავითის წაუკრეს სწოვით აკაკი იმერ ამჟობინ
აქ ათავად შევანია.

სამშობლო ბუნებამ შექმნა მათი სედასევა
ფრომა. ხოლო საქართველომ მათი შინაარსის ერთ
იფიფრომა. მათი რითმა და ქართონია განსხვავებუ
ლია, ასობები კი დაახლოებით ერთნაირია. მათ პოე
ზია ჩამოიკრეფეს პარანსიდან და ჩააბნეს ხალხის სამ
სახეში. მათ სულსა და სხეულს ზოგის წინაწი
ლობა დაშაფინებლია, ხალხთან მუიფროთ კავშირი
გამტეიციტებულია. ვიქტორ პიუტუნს ასობით აჯვალა
ხამდელილი პოეტი ზღადა გამოხატავდეს ჯამს თავისი
დროის იფიფრომა. ასეთი იფიფრომა შესწავლევ უნ
ვი იყო ორნაობი. წაიკონაღლო და სოციალური
როიფე პოეტი სწოვით ამ ორ სფეროში იღებენ ზე
ნაარს თავისი პოეზიისა.

„ღ“ „ა“

პირველად იღია ამოღო ნაციონალური ქართ
და მასზე ავლეთ თავისი ასობები. აქართველის დე
დაო. სწერს ის. დედა ქართველის უწინ მამულსა
უბოიდა ზეღა. დედის ნაბასთან ვითონი ზონის
მას უმზადდა მომადელ გმირისა აქოის დროცა. ა
ასღა და აჯვალულ ზეღამ სოფლიად მოვიდა სოცია
ცლის ალა. თუთ შენი ზეილიც ჩოლილ ამ შეს
ვლა მითხარ საღლა მამა პაპული მხნეობა ხმალი,
მკლავი ქველუთი... ეს ვუღიდან ამოხაილი შეი
ცავდა სოფელ სიმბოლეს. ორცა ვეღლა ჩინცხე და
ოფდენებზე დიკობდა. იქ რასაკვიოელია მამა პა
პული მხნეობა აღარ იყო. წასულის ქვინის ის აძაბებს
აქმოს. ამასთანვე ქართველ დედის ის ურჩეს თა
ვის შვილს აჩაგონდებს ამომას, ერთმან თავი
სუფლებას. ამით ის ნაციონალური იფიფრომა აბას
სოციალური იფიფრომა. ის დიკობს ამ ვნით შევიძ
ლი ამ მისივე ნაციონალური აღორბინებელე მგ
ომ მისიით კი ეს შედგებენ ამ პოეტი პესიმისტიკა
ისი არი მხოლოდ სავალერი და სამწიფრო. ომ
შეს მიწაზე. ამდენ ხალხში კაკი არ არი, რომ დიკ
ობ ვაქო. გობონა ჩემი ვანუბნაობა. ის მახიკ
გამოთქვამს იმედს რომ ააქმეთ თუ არა გწუვალობს,
მომავალი ჩვეია... წაიკონაღლო შეიღი წამოგვესწრებს
ნახარდი. ველამტეიციტი მათი ხოტუნის სეკი შენ
სა... ოღოღო... არ და შენ იქნებია. ასეთი დრო და
დგენობა და დაეატა ამ ამომადელის სეკეა დედა და
ზეღა ზეი: აქ დედა თავის ერთ შვილს აქავეის
ბრბოლის ველამტეიციტი ოსთავის მისსა მემო
ბები. ადრე მიმიყვანა შეიღო, დანასთანვე ვევიხისა
მსხრუტი რომ მით დაიბქრო დედის ხმის უკას
ქვინი. ზეიღა: შენ ვეღდებო ამ ცაქიკულ ვამწ
ვიღო კაკონს. ისე მდიდან სასიკვიდილოდ ოღოღო

დღეობას. შეხედ ხალხი ოაოიკ ლოცვით ჯარსა
აქიღებს. დიდი. პატარა მხიპოვლობს. მეს რა გე
ტიობებს? ეს ასეცხა მომავალი ცხოვრებიდანა დი
დის ოვალ ობით ხალხს ნამდვილ სეკენებს ჩვენი ახ
ლო წაოსეღისა...

ცხადია, იღია იყო ოპტიმისტი, სჯეროდა ჩვე
ნი ნაციონალური ამოცანის ცხოვრების ზედა პირ
ზე ამოტიციტიება და მისი გადასაჭრელთ იარაღით
ბრბოლა. ის ემებს მომავლის მუდროშებით. მათეუ
რებს და მებრბოლო. ამით ვერ ხედავს ის გაბატო
ნებულ წოდებაში, რომლის წინააღმდეგ ის სასტი
კათი ილაშქობებს თავის არა ვეჯვით, რას ვეშობენ
ლით? საქართველოს დაცემის დროს რა ვეჯვით.
რას ვეშობენლით? ვითებება პოეტი თავის პანას.
მომსწრეს ამ აბებებისა. ამ ბატონებმა სამეცო დას
ცეს და დაათავეს იმით რომ ანაღიკობა ვეასწავ
ლო. მათგობას ვევეწებოლით... თავის თავად
ცხადია. ომ ამსეთი საზოგადოება რაიმე იმედის
მომსწრე ვერ იქნებოდა და მასზე დაყოფონება არ
მეიძლებოდა. პოეტი ატარებს სასტიკ კრიტიკათ
თანამედროვეთ, რომელთაც ანასათებენ: აუწინა
ო. უჩინაობი. ქედროკალი, მადლოიბო. უშეოთვე
ლი, ქვეშ მართობენ... ვეღლა უბჯი, ვეღლა მუქი,
ვეღლა კუტი, ვეღლა ცოკია და სხ.

ეს იყო ბრბოლის გამოცხადება მვეიო თაობისა
თვის. მოპირდაპირეებმა არ დატოვეს უპასურო
და გაიმართა ლეკვების პოლემიკა. გრ. ორბელ იბი
ილაშქრებს. აქოლი ბუბებო. ლიბერალები, საიდან
ქნავით... ობეჯავ იღია უპასუბებს. აჩვენ. უჩი
ნონი, თქვენ, ჩინიანთა ბუზი გგონივართ. იღიქ
ვენავით. სად თქვენის მადლოთ ბაფანგებ ქვეშ დი
წვედული ვით... ჩვენი ქვეუხა მვედარი თქვენგან
თქვენებო ჩინებზე არ გავიციკლია, ლიბერალიზმა.
პატრიოტობა სალახედა სიტყვად არ ვავიხილია.
თქვენგან ჩაბოული, დაბრმავებული. ვრი გჯერებზე
არ ვავიციკლია... ნამდვილი პოეტული ამბოცა რეკ
ლიციკოვი ხანისა. ამანე უღოთ სასტიკი თავდას
ხმა განაბრუნებულ საზოგადოებანზე არც ერთ ოღვე
ლიციკურ პატრიკ არ მოუხდენია. ამით იღია
ააფრიკალა აჯვალების დროში 1872 წ. იანვარში.

ოღოღოც ვეშობი. იღია ნაციონალური იფიფრო
ვაეღებლილი იყო სოციალური იფიფრო. მისთვის
ვისი აღორბინება ნინსევა ხალხის აღორბინებას.
ას ორი მხოლო ერთი და იმვე მოლოზბის მას... თ
ღ... თ ავეს დაახლო და გაბატონებლი თავის ოფ
მანი ახოლოლია. დაწყოლი 1858 წ. ეს არის იღია
პოლორამმა. ოსას ის ატოვებდა თავის უფესწინ.
მეიხელოდან დასცეკვისი საქართველოს აჯვალ
ხეუტებულია, ახოლოლი და აქართველ მის უჯვალ
ბანს. აქ ის ხედავს მშობოღო ხალხს დაბეჭდულს.

წელი გაქეხილს და მთელ ერს ეფლება ართმე
 უსს. ის უკაცობის შრომის შეიქმნა იაგერ უფალი
 და მისი შონა... თრთოლით სასწრაზო ხარჯს უწონს
 ძეღსა და, რა გასწარდა სასწრაზო წონა, ეღალი
 პინას ზედ აღგანს ფეხსა და მით მის ხარჯსა ვითსა-
 რაჲ ადის... მაგრამ ქე, არის ბატონის გული, ვერ
 დანობილებს მას უბრალებს. ვერა განუწეროს მან
 შონის წყაღული, ვინც შონების თვით ემორჩილება.
 შონა ბეჭდავი, შონა საწაღალი სდგას. ვეფლება მის
 თვლი შევბას... ვინ შრომობდა და ვინა ძღებოდა,
 ღმერთი საღ არის აქ სამართალი? შენნი კაცისას
 უძინობას არ ხედევენ, დედას ძუღელან ზღერსა აგ-
 ლევენ, ვინ იცის სიძან საღ გაყოფიან... შრომისა
 შეიღო, შიშე უფალი ქვეყნისა ცოდვის წეს განვიც-
 კისაღ. თუმცა ტვირთი შიშეთ შეგნებანაგებელი რი-
 თის დანისითვის ჯვარს ცეცა ქვეანად შრომას აწ
 ქვეყნად ტყვედა სერობლი. მცარცელადის ქვეშ
 ჩაგულ ვნებულა, ხოლო რღვეულა მისი ზორცილი
 და დასამსუქრეად განბადებულა. შრომისა მსენ-
 ვა არის ტვირთი დღევანდისლის ამ სუეყნისა.
 კაცთა ღელვისა თაღი ზეითრი მავ ასხისათვის
 შევტარა იბრძვის, ვეღარ გაურღებს ქვეყანა ძველი
 ვასახლებსა ვითვალის ქრლას. ვეღარ გაურღებს
 ქვეყნის შტარტელა ქვეშარბილებს ადრთელსა
 ბრძოდას; და დაიშხუევა იგი ზორცილი შემწერ-
 ზეული კაცთა ცხოვრების და ააღ ზერა ჯდალად
 შობილი ესე ქვეყანა კვლავ აუცადებდის, შრომის
 სუფევა შოვა შაშინა... შაშინ კუმ სიტყვად არ იქნე-
 ბით იმბდა, ერთობა, თავისუფლება, და სხ. და სხ.
 აწიღილი შემდეგ იკრებდა საშობლარს ბედს. პოე-
 ტი ათავითარ იმებს არ ამტარებს ამტარებლებზე,
 ადღეკაცებზე, რომელნიც არათ იბრძომებს ქვეყ-
 ნისა ბეჭდა, რის შინა შეულის მის ბეჭერულობა,
 რათ შეებრძვის ის სიბოროტესა, რის მისი მეოხე-
 ბით თვით რბება. ის აბატორიბულნი ქვეყნის ტვირ-
 თისა, მისი აღორძინების წინააღმდეგია. ვინაიდან
 აქ დღევანდ საქართველოში ისინი ვეღარ იპარსაშე-
 ბენ, ვერ ხაზხია. საშობლობის აღმუშავებელი განთავ-
 ვისუფლებული შრომელი მსახობა.

ღმერთი ჩაგრულთა, ღმერთი უღრეთა შეგნებან-
 ბელი; ვოველთა მშობის, თანასწორობის მოძრა-
 ბისათვის ქვეანად ჯვარცმული, ღმერთი დაძმე-
 ლი, უღრეთ ამხსელი, თქვენგვარ კაცთაჲ აწ
 ბილ-ღვებელი, არ ძლიერი ნათვანობა და ამ წესეგ-
 ში ძლიერი სულია. პოეტის სიტყვა შეგნებანი ღა-
 ტია, რასაც და ვისაც ზღებდა ის ზეზეგ ვეღარ ჩე-
 ლდება, ვინც მას სწელს-სწელს საესკნით ვიქ უღ-
 ვარს-უეყარს სათუფლიათი მისი მწარე პურის
 ყველა დანაგრულთათვის, როგორც კართიელის,
 ისე არაქართულისათვის, ისე ნათელი მისი დღესი
 სავან პარისის კომუნის დაღობის შესახებ, ილია ვე-
 ინიებოდა დღე პოეტი, რომ შინ სთიფილეს ჩა-
 რღულთა ეთუფელი, ხოლო უღრეთთში მხაველეთს
 მომხრე, ეს რომეგი ბუბაღტორთა, რაილც აქლას
 გაუკაცულებელია, სრულიად უღრეთის პოეტისა
 ვის ის სწერს აბიორმობის და მწარე მისე-
 ლი დღე დროშა დაიშალა, კვლავ ქვეყნისა მხარე-
 ძალამ იგი დროშა დასცა დაბლა, კვლავ ვნაში მო-
 ყვისისთვის, სავარაი იგი ვიქ კვლავ დაღდა დრ-
 წამების მან ვარკვენი მშენიყო, კვლავ ქვეყნის-
 თვის დაიღ... წმინდა სისხლი წამებლის, კვლავ
 დაძარცხდა დღეი საქმე კაცთად მსენების სეცა
 რაღლის და სხ. პოეტი ებრძვის საშობლობის
 ტრანეთ, საღრანეთში ბურჯახიას, როგვე შემწე-
 ვანი ვაბატონებულ სახოჯაღობას, ის იყო წინა-
 მთევი სახოჯაღობა ბატონიანს, ხალხს ჩაგვრისა,
 რა ფორმითაც და სადაც უნდა ყოფილიყო ის, მისი
 ნაციონალური იდეია სწორეთ ამ ირრთილი მისაზ-
 რებისაგან გამომინარეობს, ნაციონალური ჩაგვ-
 რის წინააღმდეგია, ის ვერ იწინებოდა ხელის ჩაგვრის
 მომხრე სწორეთ ამ ღრთილი, ამ გულწარმოდ-
 ში და პარისისგანაში იხატება ნაშეილი პოეტის
 ბუნება ილიას პოეტიის ირრთილიანობა სწორეთ ამ
 ირრთილი იდეისი, ნაციონალურის და სიცილიუ-
 რის უფლებებშია.

უფლისა სავანის სამი მოველდა: საშობლ-
 რისა დობება, ოჯახი, ყველა შგისანი ამ თვით
 დასტორილებს, ილიას პოეტიც ვმსახურებს უმთავ-
 რესათ მიჩვეულ ორ მოველეს, ოჯახს სწორ სეცა-
 რულს აქ მყოფ ალაგი უსკრია, აქ არა მხოლოდ ის
 მეტათ თავდაპებოლია, მორცისათვის მხოვე-
 ლია მისი დნაყოფული, მისი მწარე პურის ბეჭედი, მისი
 სახოჯაღობებოც და დღეი ადრთელისა, მოსაზ-
 არ ითქვლება ის თანა სეცის სეცაღებულთა აბი-
 ტრამ მისი ბეჭა ამ დარავნი მეტათ ძეწეწა, ნათი-
 ცობა გამოუღლი, სეცაღებლის პრობლემის მულმი-
 ვია, ვადაუწვევებელია, ილიას კი აწუხებდა ისტო-
 რიული ვადსაწყვეტი პრობლემის აქ ამ მისი მწარე
 მეტათათ სეცეს, მისი ჩანტი მძევლიან აღორს.

ილიას შემოქმედებაში მოხდა ერთი საოცარი ამბავი, რომლის მხვალებს არ მოჰხდარა არც ერთი დღით პოეტის ცხოვრებაში. მისი ჭარბად მოწვეულა. მისი ხანი საუკუნით შეიცვალა. 34 წელს ილიას ტკიპათმამეთა მუხა ეთხოვება, სოციალური პანკები ქრება და ეს იწვევს ნაკიონადური პოეტიის მოდუნებასაც. 1872 წელი არის მისი უმაღლესი მწველი. რომლის შემდეგ უკან წაქაზება. შემდეგ სიყვდილამდე. ე. ი. 35 წლის განმავლობაში. მან დასწროა ხელი ლუკის. ამითი ორი დიდი პოემა. ერთი ისტორიული ადგილით თავდადებულა. მეორე დილასილიური—განადგოლია, ამითი ახრადილის პროტამა აღო სხანს. მიმდინაოე პირვარამზე სიტყვა აღო არის. რით აიხსნება სინამდვილისაგან ასე დაპოვება. ბავოდიოების ასე დაძაბუბან? ნიქის დამკიოებით. განხრბათა მოდუნებით? აი აიას შემთავარი. მისი ღვანები. განსაყვარებრა განადგოლი. რაოდენი ილიას ნიქის სილოიგეს და მუდმიოებისა. ცხადია. მისი მუხა იკ და თავის ალაკას. მაგამ შევლებურათ აღო მლოიდა. პოეტს შეწოთ ვსობობოდა. რატომ?

როგორც ვთქვით. პოეტის შემოქმედების იარაღია გული. გულისძებნი. ის უკრ იგრბობს მთელსუნებს. ის განიჭოთ შთაბეჭდილებათ და სიტყვისილიოიოთ. რომ არ ბალუს მას არ დაემოიჩა. ეს და კვამი ხელში არ აილოს. ეს ეხა შემოქმედებისა ბუნებური. აუტოლებულია. პოეტი მისი ტყვეა. მან ატოებს თავის გუნზე. ამიტომ დიდი პოეტი ღიდა იმით რომ არ შეიძლება იუოს ელბი. არ შეიძლება დასწროის ის რაკ მის ბუნებას არ განუცდია. ის ეყო იტრულს. განცდის საბიერ რითმების კოორდინატლს ეყო დააყენებს. ცხადია. ილია არ სწერდა ამიტომ რომ არ განიკდიდა, მისი გული და სული არ მიმოკათობდა წინანდელი გზით. ხოლო ახალ გუნზე ეს არის ამ ბოთოლის ამწერობი და დამწერობი. რომელ კლასი. რომელი საზოადობა უნდა ედგეს მისი მთავალი. ამ შროით ის იმყოფებოდა თავს ერთ მაინდელი ინტელიგენციის საერთო იყოიოების პარკალში. აიკ ერთი პოეტის სიტყვა და ოველიტეობი მიმდინაოებია მთელ უსუსე ი თავის იმედს არ ამაყებდა თვით დასა. უღვანე. ბაღზე და აღიოი ბევენ მხოლოდ.

მიწინავე ინტელიგენციას მებრბოლის და მხმხელ ის როლში ილიამ. როგორც ქართველმა და რალ ურათ მოახროვნემ. აღბათ ჩქარა დაიხანა ამ ბოროის უნაყოფობა საპოთელოს სინამდვილეში. სადც მიწინავე და მებრბოლი ინტელიგენცი კი სინთლით ააწებარი იყო. ის იწვევს აებნანს უღოთ საიმედო ოველური ძალისა და ის დაიხანა იმერთათ ერთ ამოთაყებულ და ამაზრებულ საზოადობაში, რომელმაც ამ ბროის თავი წამოყო. ეს არის თავდასხნაურობა. მას მიეწინა ახალი უღვანეტი, კოტეტი. მარბლების არჩევანი, დეპუტატთა საყრებულა. დული ბანკის დასაარსებლათ. უთი სიტყვისი სერთო სიხუმეში იწვევა ახალი შორბობა პოეტადევიტურიწოდების ილიათავანწირულათ უწვევამ მთოგეში და ვებეს აქ ბოკეტს ქვეუნის გადასტრიალებლათ. ის ნებათ თავდასხნაურობა ბ. ქვის მთავური. დამოკიდებულ პატრონთა არჩევისაგან ბ. ქვის საშუალებით ჩნდება ახალი კელტული დ. წყლებულეებანი და ილია უნება უვლამ ამ სახის წინამძღოლი. ამ ტალამ გაიტაცა პოეტი და მოკლა მასში პოეზია. პოეტი ბანკირის როლში უვლახას არ მისწუბია პოეტი როგორც იმდენი რამდენათ დამოუკიდებელია დლიოთა ამ ქვეუნისაგან. მუხა სითვის სოულ თავისუფლებას. უამისოთ ის ურის ამბობს სიტყვის ამორჩევაზე. რაკ ილიას დეკოოგა ეს დამოუკიდებლობა და ნებათ დამოკიდებული იმ ბატონებზე, რომელთაც წინათ ებროლდა. ცხადია ამით დაპოო წყარო შემოქმედებისა. ის ვერ შეიგონებოდა. ვერ განიცდიდა იმ ხალხის პირვარამს. რომელსაც ის დამოროდა მისი თანანებროლინი—აკი. ე წვერთელი. ს. მუსხი—არ გაუვენ ამ ტალას. დარჩენ ეებნის ნიადაგზე. ილიამ კი ეს ძებნა დამთავრებულათ გამოაცხადა.

ილია მართალი იყო იმაში, რომ უარყო რუსული ნაოროდნიკული იდეოლოგია და საქიორო დიხანახა საზოადობაზე დაურდნობა. მაგამ შენდა საზოადობის ამორჩევაში. ეს უცვლდომან და დიხანახა თავისი თალით პოველი რევიოლიუციის პერიოში. უნაყოფა ეს რევიოლიუცი. ხალხის ასეთი გამოვლიებია. მისი სიტყვის ნაღვის ასე უღვანეტოლიკეულათ განიკდიდა მხოლოდ იმას რომ ეს გზა მან ვერ მიავიდა. არ სწამდა და მიმავალ წოდებას ჩაებოლებია. ამ დროდან ილიამ დადგა კლამი თავი ასება პუბლიცისტობასაც. მასში ისე იდივივს ახალგაზდობის სულსკეობა და ისევე წილო საბჭოში იჭებს უკიდურეს მარცხენა დროს. დიდი პოეტი მაინც ირება დიდი დიბეოლი და მეტოროვებოლი.

1934 წ.

როგორც წინა წარმოდგენით, ორივე მოვტი-
ლია და აკაცი. ორივეს აუქვარჩა ხალხის სარჩებად
რში. ე. ი. უარყოფენ წმინდა აზრისადაც. ხე-
ლოვნებას ხელაწილობისათვის ამის შედეგად იღვის
გაბატონება და ქვედა წარმოდგენით. პოეტიის დაბრუნ-
ება განსახლებული მსოფლმშველლობისათვის.
შემოქმედების გამოყენება გარკვეული მიზნისათ-
ვის. ამ შემდეგმდებლია იფარდობის და რეალისმი
პირველი როგორც დროში. შვირე როგორც ეს
მისკენ მიმავალი.

ილია გამოცდის ასარჩევად განახლებული პრო-
გრამით (აზრობით). აკაცი გამოცდის იმედი და ის
უპროგრამით. პირადი განსწავლა. დაპროგრამით
განმარტობა ნაკადულით. ცივი ჩრდილოეთიდან გა-
გზავნილი საიდუმლო ბარათით. ერთი ქმნის პლანით.
გათვალისწინებული ნახილი. სიტყვითური მეთოდით,
რაც შეიძლება შეტი აზრის მოქალაქე მოქმით. შვირე
უქალანით. შემოხვევების და შთაბეჭდილებათა
აუილით. ანალიტიკური მეთოდით. კერძოთა ათ-
ერთთ დაკრებივით. არამე პირებით დაკრები-
ბულის, შთაღის ნაწილებით დაქებით, დეკავებო და
თვითველი ნაწილის ცალკეულ რეგლებათ აცმით.
ილია ერთი დაკრები მოვლათ თავის სავანს, აკაცი
ქი შთავალი დაკრები: ერთს ხელს შეიძლება დახ-
ტი. შვირეც სავანით. შედეგი კი ორივე იარაღს
ერთნაირი შთაქეს. ის ორი სახის შემოქმედება არის
სარკე მათი ორი სავანისგან ნაირი ბუნების და
ცხოვრების.

აკაცი უდრება საზოგადოებას განიდან. მასში არ
იფლავს. მისთვის არავითარ ქანუხისებებს არ იღებს.
ამ გზით ის არება შედამ დამოუკიდებელი. თავის-
თვის შორარული. ხელემ შეუბრავი. აზრით თავი-
სუფლით. ის არ ერთდება არავის. არც მტერს, არც
მოყვარეს; არ სცნობს არავითარ შემპირებადამო-
კიდებულებას. ხელის შემშლელ შეპობობა-ნათე-
სათობას, არავითარ ავტორიტეტს; ის ყოველთვის
და ყოველგან - ჩებათ. ის თავის ერთგულად და რე-
კონს თავისი ჩანჯი გაბეჭდულად ყოველივე დამბრ-
კალაზედ მიხვებთა ანგარიშ გაუქვლათ. ამიტომ
აკაციის პოეზიაში დიდი ადგილი უჭირავს პოეტი-
უნალ მომენტს, საკუთარი განცდას და მდგომარეო-
ბას. ის ასე ახასიათებს პეტრეს: დეაქალად ამ სოფლად
შარტოვანობლად ვით გარჯვანი მოქმობდელი, შენ-
თვის არ არის აიუ შეცნობაო. არცა - აბილიო, არცა
შეშობლათ. ეს თორთა აკაცი. ეს ორი - ორი ზღვასავით
დღეოვან ამოქალის გული ადელეფენი. ქალისა და
არის. ხეობოვანს აკაცი. სხვადა. ქალისა - აკაცი
თუ ავდარა. უარყოფითი. უსაფრთხილი ცას
ემქობება. აკაცი მის ირგვლივ შედამ ავდარია
და ისიც ირგვინებულია შედამ ცას ემქობებოდეს.

ხან ელვასავით სუბილს. ხან ბუნებლიით სტენ-
დის. მას აუკ ქუდათ მიანია. დედა მიწა ქალამ. დ-
აკაცი დიდი ვარ. არც პატარა, არც ბაღონი. არც
მისი... მასში უფრო შედარაი ვარ. როცა უფრო
დაიბი ვარ... კინ გვირგვინო? ერთი ვინმე გვირ-
ცული უკაცრავათ. შემყდარი ხარო შეგახლავარ
ეს - აკაცი. მისი გულისხამა. ამოლორ მის სა-
ხეს გაქვებნით. რასც შიგ ჩაქვებნით. ხოლო ამ კი
იხველება ყველაფერი. ავიც დაკარგვიც. ამიტომ მისი
შეხასიათებს ეტყობლება. ზოგს არა. მგერამ ჩაქვები
ბრალია? ბუნებელი ვარდას და ეკალზე თანასწო-
რად მომდგარალია. კი. მის ვანცდა ისეთი მღა-
რია. რომ მას უკაცრავან აშეუტყდა. აქოვია
და ჩანგის ველა ორივე ცულისცუდა. მათი ში-
ნელი შიშობელი მხოლოდ აკაცი იყო. მათი აკ-
ცი ბუნებია ვინმე და ვინმე. ორივეს წინ იმ
ხელადამო შეთავობება. არც ბაჩანგანს. არც თო-
ვანს არ ემორჩილებინას. დიდგული დასის თება
ყველა დიდი პოეტის. ყველა ცოტა მღაღის და
შთავრების. ამეტი ქება და დიდება. წინა წინი და
კითხი. მადლიდან გადმომამა. ს-ქამბინა და სტე-
ტირია.

ცხადია. აკაციის სწრაფად აქვს შეგნებელი და გა-
გებელი თავისი ნიჭი და შრომობა. მისი ვანება
პოეტისა არაა ვანება ყველა დიდი პოეტისა სარ-
გადით. ის აკაციებით დათავობება მხოლოდ მსოფ-
ლით პოეტებს. ის ქმნის იმიტომ რომ ამ შეგნებ-
ისგანაირად მოქცეს. მისი უფალი ვანობა მხოლო-
მე შეუქვრებელ კავშირშია ცხოვრებასან და მათ
მოვლენათ თავისებურად განიკლდის. ამ განცდას
აქვს ორი მხარე: ტექნიკური და იდეური. აკაციის
სტილი საესებოთ შეფარებულთა მის იდეისა; ის
შედლება იმიტით მოვლენა. უფრო ბნირავი ან
ერთი უპრობის ან შვირე. ხან მტერს ანაკუდა უბნ-
სტილს, ხან სტილს აზრებს. ამ ორი თორმთლიურ
ფორმას ჩამოსხმა უსწარო საესებოთ რესთარს ღის
შემდეგ აკაცი. ის ვინს უჭრებია. როგორც იგი ხის
რეაოსანის ვანებას უფროს მისი ვინს მიმოიქ. აღ-
მა. ისე აკაციის ღესებში ჩაკვირებას აკაცი უფ-
ლის მისი ვინს სისხლბუთე და მესკალაობა. მეთი მილის
ყურადღებას ისე ხიბლავს ორივე უმთხვევა X ქან-
ვების პარმონია. რომ არ აძლევს ხალხს დრო-
როს შინაარსი კარგად აკაცი. მისი ვინს გულიც ვინსა.
მწარე სიტყვას ტყბილად შემოაპარება. მის და. ის
კითხულობს სიმორჩებოთ. აკაცი მის შინაარს
სრულიად არ ეთანხმებოდეს. მათი გამოქმენა ბუნ-
ებლია. მისი ღესა ხალხის უფროდ ამოვლენად
სიტყვების აწერბა თავისთავად იდეურად ჩიბის
ხოლო ეს აწერბა კი არ იხდარა იდეულად აკაცი. ის
ყვედის ვადამოვარდამოვარდამოვარდამო. მისი ბრავი
მოსწავლეს დაეშოვებული შედარევი წააქვებელი სი-
ტყვიეობების. ყველა პეტრეს ამ შეუქვბით. საკუთარი

ხელი თოვმე შენ ცხვირს მანქანებს. შე ჩამოგვირი
 ჯერებს. მტერს ვინ უწინააღმდეგებს. რომელიც წევს
 ქვეყნობებს. ვთმანერის მტერს ვერაღე მამული
 ვთმანერობებს. ბატონს ეს სახაობა არ ეყურება
 და ვაჯავობდელი უკნაუბებს. არა ვინ ხარ. ვისი
 ტყე მისხაობა ვუბნის. პატივითა. შემამულე კი
 თავის პირად ბატონობას ვთავაყენებ. მაგრამ აქაცის
 შიანი სწამს სიშარლის გამოჯავება და ამჩვენებს
 შემგებს. ამუშავებ. თქვენი მარჯვება იცურებს ის რა
 ლით ნაბანი. შიწა თქვენი ლიწილი და ლიწილი
 ცა-საბანი. უღოროდ გეცვათ და გეცხვებთ.
 ბევრჯერ რჩებთ შივირი. მაგრამ ყველაფერს აი
 ტანს თქვენი ბუნება ძლიერი მიმდევრის არის ვე
 თქვენი შეუძლებელი გინება. რომ პირდაპირად
 არ შევინს მშობილე ვას სეხის მთაბანი. ამ უე
 რაუბის წა-ოთი რომელიც სეხი იმედი... რომ
 დის მორიდებით ვას ვერ ვუვება შეუძელი. ხე გა
 შოლელი შავ იმედი... ის უღაღღებს ვაქვითი რჯაქს
 მის პირდაპირ მის აქვას. მის დედის და მამის იმედი
 თხა. შეუქმის სიძვრა. ნახინა და ს... მისთვის იდე
 ალია ამუშავის ნაბანი... თავი მოუვლელს ზოგაობის
 რომ იტაცებენ სეხისას. სწავლა უღრმესი აქვითა.
 ურცხვად ივხებენ ქონას... რას დამდევნი სხარ
 ბის სამიწე წუთის თვალეტი. ხე-ესა. ხელე-ის. სა
 ტებსა. ნაჯარ ცუდს ვენახე და ღი. რაც ხეტი ვერის
 არ არის. სახელში არ შემოტანია. უღრმესი მშობის.
 რაც ჩემის თვლით არ ამიბნინა... პირდაპირ საუარ
 ველს ქვე არის მთელი მშობილი ხელე. ის იტაც
 მის მთავრებს. მის ხაზობის. მის ხეობის და პირ
 იმებას.

სამედიკორო ბასრი მახელი იმ უმსაინდოდება
 ყველა დანარჩენ სახოჯადობებს. ხელობის და მდგო
 მარობის განერჩევლათ. ის მიმართავს შიდარას
 აქვეანა ვაწარული გავს ცხვარე გასაყდით. და
 შიშიმე შენ რად გინდა თუ არ კიბედ და ხიდადა
 ფეხითა მათი მსოხველი ახლდხარ მალა სერხედა
 და იმ მალდთან აფურთხებ შენ წეს ქედ შიხილ
 ვრხედა... მაგრამ მას სწავს რომ ამით თავებობს
 ბოლოს მოუღლებს თვით გამოღვივებელი ხალხი
 აქვე მშობილეთა ჩაჯრუღებს გამოუგზავნის მოცო
 ქელს. ის თვალს ახველს მობარეს და დაანახებებს
 შავ შენ ველს. მაშინ იქუბებს იღვრებს ხალხთ ძალი
 შიხილდელი და მებს დაჯატებს ვერა თავზე. წარსუ
 ლზე შენაწილელი. ვაგარიონიებს ქვესწავსა. გინდ
 მალა იყო ცთამდელ და შიანქანებს შენს საჯელს
 უქვენი უქვენიამდე. ამ უღრმესი ის უპოლის 1882წ.
 ხალხთა უკეთუიყუის მოცოქელი. ცხადია. აქაც
 მშობილეთა უკეთუიყუის მთელი მოცოქელი სა
 განს მთავრული და თანგვრობის. ამაზედ ამას
 თანავრული. იმ ბერკებს. რომელიც უღრმესი
 ქვეყნის გამოაღობებს. ეს იყო სული და აქვეანა
 ვაქვითის სწავლებილელი ინტელიგენტი იღვროლი
 ვისან და აქვითის დასახვა ახამათვის უღვრელი
 შიხილობის მთავარ ძალათ. ამ ქვის დასახვა აქაც
 ასე აფრე უსწავლი იმეტიმ. რომ ის იყო მშენად და

მოუცილებელი ძლიერობა ამა სოფელს ხეჯან და დახ
 ლოვებული ხალხის გულის ცხვარს. ადამაშირეს.
 სუსხმა დაჯვარას. ქარიზხად მავს გვებროს ველი
 ხამთარი ვერ შეუვალირებს. თუ გაბათილს კი მოვე
 ლითო დიდებულათ ნათქვამია. გვებროსმა წიხარ
 ხილვამ სხვადასხვა პირ ვარამა ვერ ეწეა შენ
 ნის შეპბროლი. თუ კი ის დაქმნიებულია გამოა
 ვებანში. თუ მას სწამს გასაფრული ის მალე მოვე
 ვინ არის ეს შეპბროლი. ხალხის გამოღვივებელი
 ინტელიგენცია არა. ბევრის ენახე ჩამოსული ჩვენს
 ში ბოროლა განხიზხება. მაგრამ გადმეწედა უღრ
 მისადაცლიათ. ხა. ხა. ხა. შიხილთ რა ფაქტური. ცო
 ვრებით თა შეილახა. მტერს დაუწყა. სამსახური და
 შესციონის ხა. ხა. ხა. ახდრე დასცილებულია ტუხეებს. დღეს
 თვით დაუღისა ხა... არა კიდევ ისეთები. ამ უე
 რაუბის არც იქითა. არც აქით და კიდევაც ამდარებს
 აქეთაღ ვარ იქითაღ. მიყვარს უფა შეტლილი. მა
 ვრამ ახსად ვი არა ვარ. ჩემთვის ვარ ნიღრალი...
 ამბობენ რომ სახოჯადო სამედიკოროს ყველა ვალი
 მაგრამ შეჯერ ვალს არ ვიხიბ. სანამდის ვარ ხეტი
 რალი... ის ვერ ხედავს პირველ პირებზე. მაგრამ
 შიანქან ვაღობებს გაბატონებულ წარვედის ვაჯვარის
 ქვე შიხილთ ამით ებრძვის სამედიკოროს სასოცია
 ლით (ნადირობა. ვირი და ღი სოფლის. ვეფინობა
 და სხ.). ნიშანში ამოღებული ვას მოხველი და
 ცენხეული (სული მობოროტი. აქველვის მცოდნე
 იღუდა და სხ.). საერთოთ. მშლა შეჯამებელ და მშარა
 მწველსობას ჩემბის მგელი. ეშპიკ ეშპიკს პირ
 ებებს სასუფეველში ველით. ის დასცილის მოღ
 წეობილებას. საზოგადოების მთელ ურთიერთობას
 ველისტივილით და თან ამბობს არა იცოხ რომ
 ეს გული შევარია. რომ სიცილი ბევრჯერ უფრო
 მწარეა.

პირველი სანთლით ვერებს ხალხის გამოშლავილებელ
 ამბებს. ალ... ისინი ვერაფერი და მას ვსალ მება. ადღეს
 მეცხალბი შემოღობის. ქვიკვიკითა ვადმისხება
 ავანთული. ვახვებელი. გელს იმედო ჩამხსახა...
 სწინ შევა განახლებლის უღრმესი ვიჯრებს ძლი
 ესთქვი. თუ გელსა რაღად ვიტებს? ახლ არის მო
 მავალი... ირების ნატყარა არ გამოშლდა წყვილი
 თი კიდევ უფრო შესქელდა. ის შიანი გელს არ
 იტებს. იყვის. უღრმეს და განახარობს ბრარტება
 სან ბროლას. და აი ნატყარა სრულდება. პირველ
 რველიუციას აღფრთოვანებით ეგებება: ახარტება
 და თითქმის, რასც ენატრობილი ხედავს ხახვარ
 საუქენში და. როგორც სეიშონ მოხლებულსა.
 მეც ენამდინა. მოუცეს. ქვეში. გამოღვივება ხა
 მისაბამა. რომ შიხილთ თვისი უღრმა. სიარვის.
 მწარეობის. კიდევითი თვისი და ახსნულთ საერთ
 ით ხება. მალდელს უღრმესი მოცილი წიხედა იმ
 წიხედას უსამართლო და დ... ქვეყნის ამოღობ
 დან შევება. თანამბა. იმბა. ერთობა... რასაკვირ
 ლია შიხილთ ვერ კიდევ არ არის მოღწეული. მტერი
 არ არის დამოკლებული. მაგრამ აეს არის მთელი

პირველი ბიჯი და თან მოყვება მას სიარული. შეი-
ღობის პირველ ფეხს ადგმავ. მის შრომელი არს
მზიარული. ბევრს გვაოუბნა ჩვენი ხენა და თხენა.
რაკი მოითხოვს ხასფანს გასურას! თქვენ მომკლუ-
ბი ხართ! ხელს თუ გაიჭირთ. ჩუ გრძე ვებით ცუტა
სისხლის ღვრას... ეს იყო ხალის წამოკეცება პირ-
ველ აღვას, როგორც საშუალება რევოლუციისა
და რომ ეს ნათელი ყოფილიყო ამავე ლეკს იმავე
კვირანი მიაყოლა თავისი ცნობილი ხანჯალი: ახლ-
სავ და გლვსავ შახილი. ამოვიფერავ გულსაო. შენ
უნდა ეშმო და ეყმო უმართლოთ დაჩაგრულსაო...
მიმოკიცილეუ მტრის გულთან. მიუძღვნე ჩემი ხალაში
ნის ვითომ საწერელია, ჩაიკვე. როგორც კალამი...
კაცი ხავენიბო ლეკ რევოლუციის ზის დამკვე-
თი და ბრძანალები მამ შესწავლა იმპერინაციონალ-
ში. ახლსაკ უკვეცე მზრის მუხან. გაივციძე პირ-
ღებარი. ჩვენე უნდა მოუპოვოთ ჩვენ თავსაწი
დროს ხანჯარო... ან და ახერს მთავრობაე უსამი-
ლო. ეველო ვიტანთ გასაქირს... უკვლიდ მითთ ეუ-
თიან: ძირს, მთავრობაე. აწვი ცოხლს... ხალხი იბრ-
ყვის. ხალხი ღვრავს, ვეღარ ასვებ აწღვივროს. უკ-
ველი მზრით ვეწინას: ძირს, მთავრობაე. ძირს და
ძირსა... თვეოლიუციის დამარცხებას მისთვის
სილიად არ შეუცვლია ხალხი. არ შეუხელებია
ბოძოლა, არ მოუღწეებია კალამი. ის ისევე ბასრი
და ენამუქევი რჩება ბოლშევიკს, სიყვლიდამდე. ის
კანკიასის თავსაქანს მუხროვე მოღვაწეებზე.
ადგავს სხეულს და აუთმურავს კრიტდტი ამოვებ
დავალს, მიწიწიებით თავსანს სკეშთ ჯადამთიელ
დედინაცვალს... თეთრი ვიბი, შავი გული არ შენი
პოლიტიკა, საქმიო მგელი, ხაშიმთ გველო. კუდამე-
ღის კუდისრიკა მოღის ის დრო, რომ დავმომებ
შენისანა ფარისველებს. შეგვეკლება ღვინი ჭირათ
და მომიტი ევენსი ცოვმლებს... ეს დრო კიდევაც
დადგა რამდენიმე წლის შემდეგ...

პოეტის აქ მოყვლი წარუხალიო სოციალური და
პოლიტიკური საწევბი მოთხოვდებენ ბასრ კრიტი-
კას ეველა უფროს უნცროსობაზე აებებლი საზოგა-
დოების, როგორც მისი დროის. ისე დავჯანდელის
და მომეაღის. თითქმის ეველა მისი თავსანსმა
არის იმავე დროს თავსანსმა დრეკანდელ ბოლშე-
ვიკურ ბურჟოვანაზე და მის მიერ ამყარებულ და-
მინათო ბურჟოვრობაზე. აკავის ბოძოლა არის მუღ-
მივი სანამ საზოგადოება იქნება აებებლი შოპმის
და მშობოფლთა ჩავეოაზე. მთელი ეს საქმეტი გამო-
წვეულია პოეტის ხატიონალური მოღვაწეობისა.
მისი იფაღია მთლიანი ქართველობა კორუპტე-
როს... თვისთვის- წინადადებ. ღვლო მანვე დროს
დარწმუნებელი. რომ ეს სანატრული კოთი დროს-
ტი მოუღლებელია ხალხის ყვდების და აბაქაეების
სიადაზე. ხალხის განთავისუფლება ერთათ ერთი
გზა ხატიონალური განთავისუფლების იოჯის და
აკავის მუხეულება ამ ავეროში სავეებით ერთი
და იგივეა. ორივეს მუხა კოთხმინათ ამას ეღვრენ.
ორივეს პოეტია ოპიმიისკურია. იმ დროს როდესაც

თითქოს ეველაფერი დაეპოდილი. დატყვლი უმ-
რავთ ეღებელი იყო აკავი მაიცი გულს არ იტყხდა
და სწეოლა: ახო მომწვედათ!-მოდოდ სისხლს და
ისევე პოეტიებებს. ინიე შენატროს იმის სიყვდოს,
უმალ მანვე დამიწუნეს... (1887). მას სწეოლა
მუდამ საქართველოს ადგომა. მისი ხელიო: რატი
აღლიონებდა. ერთი პირობით: ახლელ ქვეყანაე და
კაცთა მორჩილი იყოს წვეული. ის იოს კოელი ვისაც
არ სწამდის და არ უნდოდეს მობა, ერთობა და სი-
ყვარული. ამხარის არ ეუბებდა. სმირთი იმეორებს
და ამით კიდევაც ამყარებს დიდი ოცავციის დროსაც:
არაფერად მინანს ქვეყანის დიდება კუნს არ ეალმე-
რებ. თავიანს ესეკმ გულს და ეგვალობ შეთან-
წერობის. მობრძს, ერთობას და სიყვარულსა... (1908წ.)

პოეტი მოქალაქე. პოეტი მუბომლი. მამაცი,
უმთავარი და უმეღველი- ამ ვის ამის ჩველი დიდი
მგოსანი. ჩვენე აკავი.

ეს დიდი ტყვენი მუბრის, პოეტი ეტის-ლოის
მგოსანი ამის იმ... კომის დიდი კოზობების პო-
ეტი სულის პატიობის. მისი ლირიკული ლექსები
გადმოკვეყმენ ერთ და იმავე დროს ავტოროს და
ხალხის გულის იმტიმორ სიმებს, ადამიანი ღვლიდ
დამარბულ გოპობათა თიგედებს. ის უტრავს ამ
ჩონჭურებს და აძღვრებს მთელ ქართველობას. ამ
ნიადაზე აკავიმ მოაქვინა სასწაულენა, მისი ლი-
რიკა ავრბობს ეველა ქართველს მღერობარობის და
შეძლების მიღებების. ეველა ერთსავე სიამო-
ვნებით მას მლოის ეველს გული მის გავრცელებზე
ერთხმინათ სკეშთ ქართველი ზის მუსიკალური
მთლიანობა აკავის უმეღვებდა. რომ ღი ქართვე-
ლი არ სტებენა მისი სიადმლო ბოძოით: თავი
ეგმო, აღმართ უნარო მიველიდით და მოვალე სხ-
პოეტი ჩაწვდა ადამიანის სულის სიღრმეს და იქი-
დან ამოვლავა დამაბული ხმები. მისი პოეტია
უყვადავია ხალხთან ერთათ. ის ხალხშია, ხალხი
მასშია.

აკავი ევეველი მესაიდუმლა ქართველი ხალხის
გრძნობების და დიქობების. ის მისი შედეგული,
მუშინებელი წინამძღოლი კრიზის და ღვლიო. ის
მას აიასკადეს მართლთ არ ტოვებს. ეველა განსი-
რში ის მას თათბი ევლებება და მთიე უკვლს უმ-
სებებებს. ის მუდამ აბრებს თსაველს უნებრავს
იქნის, ხანგით ხელო თავს დასტოვობებს.

ორივე პოეტი. აკავი და ილია მუხან ტუყათ
გასად, ერთი ვით მიმავალი. ერთი დროსი მო-
მღვიარის, სიმების დაწერებით გასხვავებული. გა-
მარჯებულნი გასიკვან. მათი ოცავლი ახსებობის
ასოულდა, ქართველი ეტი ვამთყულო ხალხი ნია-
დაზე და მან მანქვე ხატიონალური თავისუფლება
გამოვლავდა. ამ დროს აღდგინა იმინი ეტი მოგესორს,
მავალი მათი სული. მათი ანგოთი უფ დავია...

რედაქციისი წერილი
მთვნიღ

პაცივემულო ბაცონო რდაქცორი!

ამ ჩემს მოხუცებულობაშიდ მიკვირს , რომ ვბელავ ვა-
ლამს ვლბულოზ ღა აკადემიკოს ვადანაშაულეზ, ღა
მის ყოვლად დაუშვებელ ხაქციელს ვკიცხავ ხაჯაროთ .
თქვენი ჭირიმეთ უარს ნუ მეყყვით ამ წერილის ღაბე-
ჭვღაბედ, ეხლავე მოგახხენეთ თუ რაცომ მოგმართავთ
თხოვნით, რომ თქვენ ეს წემი წერილი მომითავსოთ
თქვენ პაცივემულ ყურნალშიდ.გაძლევთ ხიცყვას, რომ
მე თქვენ მეცხ აღარ შეგაწუხებოთ.

მეგამოწერილი მაქვს გაბეთი "კომუნისცი", ხიმართლე
გითხრათ იმ გაუთავებელ ათახჯერ გადაღეჭილ მოხაწყენ
"რეჩებზ", რომელხავ თითქმის მთელი გაბეთი უჭირავს
ვეღარ ვიცვან ღა არც ვკითხულოზ, მე მხოლოდ ქრონიკას
ვეცნობი ღა ნუ დამძრახავთ თუ გეყყვით, რომ მე ყვე-
ლაბედ უფრო მიხარია ღა ხიამევენებას მგვრის იმ გა-
ბეთის ქალაღღს , რომ შევეხებო ჩემი ხამშობლოღან,
რომ მოღის ღა ქართველ მეხცვამზის ხელშიღაა გამოვლი-
ლი, რაღავ ვახაოცარ, გამოუცნობ ხითობხა ღა ხიამევენე-
ბის ყრუანცელი მივლის ცვანშიდ, რა ღიდებული ძალა ღა
მარადიულოზა ჰქონია მშობლიურ მიწას.

მე არ ვეკუთვნი თქვენ პარციას, მაგრამ ყოველთვის
ღიდი პაცივის მცემეი ვიცავი იქავ ღა აქავ,

საქართველოს ეროვნულ მთავრობის, რადგან ვხედავდი, რომ ხალხი მასთან იყო მას უჯეროდა მიხი ნდობა ნდა და მას მიყვებოდა. კიდეც გთხოვთ არ დამღუპოთ და უარი არ მითხრათ.

გაზეთ "კომუნისტი" ხ 4 ხეჭემბრის 1985 წლის ნომერშიდ მოთავსებულია აკადემიკოს გ. ჯიბლაძის წერილი შემდეგი სათაურით "კვლავ მენშევიკურ მთავრობის მიერ გაყვანებულ განძეულობაზედ" - მეორე წერილი საქინფორმის ხელის მოწერით 22 მარტის 1986 წლის ნომერშიდ, შემდეგი სათაურით "ერთი დოკუმენტის კვალ და კვალ" ხ. მ. კიროვის დაბადების 100 წლის თავისათვის" --- დავიწყოთ პირველიდან, გვიკვირს, გვწყენია. რომ ბაფრონი აკადემიკოსი იქამდის მივიდა, არც კი რცხვენია და თავს არ ზოგავს, არ ერიდება არც ცყუილს არც ინსუენიაციას და ვინმე ელიზბარ უბილავას მიერ გამოცემულ წიგნს "განძეულობის გუშაგი" (გამოძეობლობა "მერანი" თბილისი 1980 წ.) ემყარება და ამ წიგნაკშიდ მოკრეფილი მჭკნარი ხიცრუე და ჭორები თავის წერილის ფურცლებზედ გალასაქვს და თვითონაც უმოწყალოდ სთხზავს და თავის დაბეჩავებულ მკითხველს უხვად აწვდის.

ჩვენ რა თქმა უნდა არაფერი გვაქვს საწინააღმდეგო, რომ თქვენი გაზეთის ფურცლებზედ კომუნისტური პარტია აქოთ, აღიღოთ, მაგრამ ამისათვის ბაფრონი აკადემიკოსი ხრულებით არაა საჭირო სხვის შეხახებ შეუფერებელი ზღაპრები ავრცელოთ, სხვისი ნამოღვაწარი პირუკუდმა შეაბრუნოთ, თქვენი სურვილია ჩვენი ეროვნული მთავრობის და კერძოთ პრეზიდენტ ნ. ყორდანიახს მორალურად ჩაქოლვა და მოკვლა, და მათი ხსოვნისათვის ჩიოქის მოცხება, ეს პირველი ხომ არ არის, ქართველ

მებრძოლთა თავბედ ლაფის დახმას, რომ ლობთ, პირველად ხომ არ არის, რომ თქვენ გხურსთ ხახოთ ისინი ხალხის უბედურობის თავის პირადი ინტერესების გამოსაყენებლათ და იხივ დიდი ხნის ამბავი არაა, რომ ხან დაცინვით, ან უჩვეულო გაუგონარ ლანძვავა გინებით ცდილობთ ხახელი გაუფხვით ნოე ყორღანის გახიზნულ ეროვნულ მთავრობას, რომელიც უფერიო-უფერიოდ, უფულოდ, უხახხროდ, მარცოოდენ თავის ხული იერ სიმღიღრით აღჭურვილნი ადამიანური სიმართლით აღმალლებდა თავის პროფესიას. ხაქართველოს უფლებათა გათელვის წინააღმდეგ, ეს ხომ დღევანდელი ამბავი არ არის, რომ თქვენ და თქვენი მხგავსნი ცილის წამების ქხელხა ქხოვთ ქაროველი ხალხის კანონიერათ არჩეულ ეროვნულ მთავრობის წინააღმდეგ. თქვენ იცით ბაცონო აკადემიკოსო, რომცრობთ და ეფლობით ხაკუთარ ცყუილშიდ და მანც იცავთ ამ ზღაპრულ თქვენ მიერშეთხზულ ხაარაკო დაუჯერებელ ცყუილებს. თქვენი თვისებაა აგრეთვე უხაშველო ცრაბახი, თავის თავის განდიდება და ეს თვისება ეხლა თქვენი ბაცონობის ხანაშიდ გადაიქცა წყაროდ დაუხრულებელ ხაკარიერო ყალბ წერილებისა და მოგონებების. თქვენ კადრულობთ და ხწერთ "რომ პრ. ექვთიმე თაყაიშვილი არ ყოფილიყო მცვიცე დაძველი გუშაგი განძეულობის მას მენშევიკური მთავრობა ჩალის ფახად გაჰყიდა გაანიავებდა ამ უნიკალურ ქართველი ხალხის კუთვნილ ისტორიულ ნივთებს და აღებულ ფულით თავიანთ მუცელს გამოივსებდენო". თქვენ მხარეზეა ძალა, ჩვენთვის მთავარია სიმართლე და აი სიმართლე, ეროვნული მთავრობა იღვა განძეულობის ხაგუშაგოზედ, იხდიდა მის

მეხანახ ხეიფის ხა... ა, რომელსაც ამავე მთავრობის
 დავალებით გამგებლობდა პრ. ე. თაყაიშვილი, რომელიც
 ყოველთვის ყველგან ეროვნულ მთავრობა-
 ხთან ერთად დიდი მომჭირნეობით და პასუხის მგებლო-
 ბით ასრულებდა მთავრობის ამ დავალებას/დღიდან საქა-
 რთველს ტერიტორიის დაცვებისა.

ბაფონო აკადემიკოსო, როგორ ვადრულობთ ადამიანთა
 ასეთ დამცირებას და ხრულ უპაცივემულობას, ნეთუ
 არ გრცხვენიათ საკუთარ თავისა, როდესაც იცით სი-
 ცრეა რასაც თქვენ ხწერთ და მაინც ხწერთ. თუ ღმე-
 რთმა რაიმე ნიჭით დაგაჯილდოვათ, ჭკვენი მოვალეობაა
 ეს მოახმაროთ სიმართლის სამსახურს და არა დაბალ
 ცდუნებას, დახანანია, რომ ქართველი აკადემიკოსი
 ჰვარგავს ჭკმმარიც თავის თავის კონცროლს და ადა-
 მიანის ღირსებას.

ხაგაზეთო წერილშიდ ძნელია უფრო დაწვრილებით ამ სა-
 განზედ ლაპარაკი, ფაქცი იხაა, რომ ის არავის არ გა-
 უყიდნია, არც მოუპარავს და უკლებლათ ეროვნულ მთა-
 ვრობამ ჩააბარა მის ნამდვილ მეხაკუთრეს ქართველ
 ხალს, რომლის დამამცვიცებელია ბ-ნო აკადემიკოსო
 ის ბეჭედ დარცყმული ხელმოწერილი ოქმები, რომელიც
 თანერთვის ამ ჩემს წერილს თქვენთვის სიმართლის ჩა-
 ხაგონებლათ, მაგრამ ვშიშობ ამ ოქმებსაც მგლისა და
 ხახარების ამბავი არ მოვიდეს. ეხლა გეკითხებით ობი-
 ვაციურ ყველაფრის მცოდნეობის ხენით დაავადებულ
 აკადემიკოსო რაცომ ერთხელ მაინც არ იფიქრეთ, რომ ამ
 ქონების ერთი ნაწილი გაყიდული ყოფილიყო, როგორც
 თქვენ გაიძახით, რომ მისი აღწერილობა არ დანთხეოდა
 კომისიის მიერ საქართველოდან ჩამოცანილ სიის ასლს,

რომელიც ბ-ნ ექვთიმე ბ-ნ ნ. ყორღანიის მითითებით
 თბილისის საინჟინრო მუშეებს დაუფლავა ქონების სრულ
 ყოფის შესამოწმებლათ, ბავონი ექვთიმე და კომისიის
წევრები ამ ოქმს ხელს მოაწერდენ? თუ ხიის მიხედვით
 დაინახავდენ, რომ ქონების ერთი ნაწილი მართლადაც
 გაყიდულია მენშევიკურ მთავრობის მიერ ქურდულათ,
 ხაბჭოთა ხელის უფლების წარმომადგენელი ან სხვა წე-
 ვრები ამას დამალავდენ და ხაჯაროთ არ მოხთხოვდენ
 ეროვნულ მთავრობას პახუხს? თქვენ თქვენი ქვევით
 აღანაშაულებთ პაციფიკემულ ყველა კომისიის წევრებს
 თუ მათ იცოდენ, რომ ქონების ერთი ნაწილი გაფლანგუ-
 ღია და ამ წინამდებარე ოქმს მაინც ხელი მოაწერეს
 ახეთი, რამ ხომ ხიხლის სამართლის წესით იხჯება
 სიმართლის გაყალბების თანამონაწილეობისათვის.
 ამბობენ, რომ წერა, ხარკვა, რომელშიდაც თვითოეული
 თავის სახეს გვაჩვენებს და თქვენც გვაჩვენეთ ბ-ნო
 აკადემიკოსო თქვენი ხაბრალო და ბოროცი ხაბე, ნეცავ
 რა ჯილდოს ელით ეხლა კიდე თქვენ?
 დახახრულ ნებას მივცემ ჩემს თავს შეგახხენოთ ღენი-
 ნის სიყვეები" ავცო რიფეცხ ის კი არ კარგავს ვინც
 თავის შეცდომას აღიარებს, არამედ ის ვინაც იცის,
 რომ ის ცდება და მაინც იცავს ამ თავის შეცდომას."
 დიახ ბ-ნო აკადემიკოსო თქვენი წოდებისათვის შეუფე-
 რებელ ყალბი ცნობების მიწოდებით მკითხველისადმი,
 თქვენ დაჰკარგეთ ყოველგვარი ავტორიფიცი თუ ეს ოდე-
 სმე გქონდათ და ამიციომ თქვენ ვერავითარ ახალ ჯი-
 ლდოს ვეღარ ეღირხებით და ცილისწამებისათვის სახა-
 მართლოშიდ ხარო მიხაცემი. სამწუხაროა, რომ თქვენი
 ხამრახ ხაქციელთ სახელს უფეხო და არცხეენთ აკადემი-
 კოსთა ხაპაციოხახელწოდებას.

Գ լիցիտացիոն 1944 թ. առևտրոս Գրոշկոյան Իսիդոր,
 Կուրյանցի կոնստրուկտոր ընդհանուր ընկերության Երևանի
 Երևանի քաղաքում, Կ. Գ. Կոնստրուկտոր, Գրոշկոյան, Կ. Գ. Կոնստրուկտոր -
 ընդհանուր ընկերության Երևանի քաղաքում և Երևանի քաղաքում
 ընկերության Մ. Մ. Զաքարյան, Կառուցող, Կառուցողական
 ինժեներական կոնստրուկտոր, Կ. Գ. Կոնստրուկտոր -
 կոնստրուկտոր Կ. Գ. Կոնստրուկտոր "des objets mobiliers
 constituent le Depot Gevorgian" Կ. Գ. Կոնստրուկտոր Կ.
 Կ. Կոնստրուկտոր 1921 թ. Կ. Գ. Կոնստրուկտոր Կ. Գ. Կոնստրուկտոր
 Կ. Գ. Կոնստրուկտոր, Կ. Գ. Կոնստրուկտոր Կ. Գ. Կոնստրուկտոր
 Կ. Գ. Կոնստրուկտոր Կ. Գ. Կոնստրուկտոր Կ. Գ. Կոնստրուկտոր
 Կ. Գ. Կոնստրուկտոր Կ. Գ. Կոնստրուկտոր Կ. Գ. Կոնստրուկտոր
 Կ. Գ. Կոնստրուկտոր Կ. Գ. Կոնստրուկտոր Կ. Գ. Կոնստրուկտոր

Ընդունված է Կ. Գ. Կոնստրուկտոր Կ. Գ. Կոնստրուկտոր
 Կ. Գ. Կոնստրուկտոր Կ. Գ. Կոնստրուկտոր Կ. Գ. Կոնստրուկտոր
 Կ. Գ. Կոնստրուկտոր Կ. Գ. Կոնստրուկտոր Կ. Գ. Կոնստրուկտոր
 Կ. Գ. Կոնստրուկտոր Կ. Գ. Կոնստրուկտոր Կ. Գ. Կոնստրուկտոր
 Կ. Գ. Կոնստրուկտոր Կ. Գ. Կոնստրուկտոր Կ. Գ. Կոնստրուկտոր
 Կ. Գ. Կոնստրուկտոր Կ. Գ. Կոնստրուկտոր Կ. Գ. Կոնստրուկտոր

Կ. Գ. Կոնստրուկտոր,

25 Կ. Գ. Կոնստրուկտոր
 1945 թ.

П Р О Т О К О Л
ОДАЧИ ГРУЗИНСКОГО ИМУЩЕСТВА .

Комиссия, состоящая из:

Господина ГУЗОВСКОГО, I-го Секретаря Посольства, и.о. Генерального Консула СССР в Париже, проф. ТАКАЙШВИЛИ, Георгия ГЕГЕЛИЯ, НИЖАРАДЗЕ и МЕЛДЗЕ, с одной стороны,

г.г. БОДОНА, ЛАМПЕРИЕРА, временных судебных администраторов и ЛИЗЕРЕЙ, с другой стороны,

которой было поручено приведение в исполнение соглашения между Правительством СССР и Временным Французским Правительством о передаче Правительству СССР движимого имущества, представляющего собой экспонаты грузинских музеев, которое было передано на хранение вышеупомянутым временным администраторам в силу ордоннанса Председателя Гражданского Суда Департамента Сены от 8 мая 1934 года, и обязанность хранить которое была с них снята решением Магистратуры от 30 ноября 1944 года.

Комиссия производила свои работы в г.Берсаль в помещении Национальной библиотеки, находящейся на улице Монтепон, где хранится это имущество, а также в помещении Посольства СССР, куда это имущество было

перевезено; на заседаниях от 4, 5, 6, 7 и 9 декабря 1944 года Комиссия произвела эту сдачу на основании протокола - списка, составленного в сентябре-октябре 1934 года Парижским Судебным Приставом г-ном БЕРДИНОМ при участии эксперта ЛИНЦЕЛЕР. Вещи и ценности, составляющие это имущество, немедленно были взяты на свою ответственность и выделены указанными Советскими Представителями.

Составлено в Париже, в Посольстве СССР, 9 декабря 1944 года в десяти экземплярах на французском и русском языках.

ОТ СОВЕТСКОЙ ДЕЛЕГАЦИИ:

ОТ ФРАНЦУЗСКОЙ ДЕЛЕГАЦИИ:

Кузнецкий
Тараканов
Соркин
Александров
Колос
Мелайз

René Joubert
W. L...
Ymi - ...

PROCOLE DE REMISE DU DÉPÔT GEORGIEN

La COMMISSION composée de :

M. GOUISOVSKI, Premier Secrétaire d'Ambassade,
Consul Général du Gouvernement de l'Union des Républiques
Socialistes Soviétiques à Paris, le Professeur TAKAICHVILI
Georges GUEGUELIA, NIJARADZE, MALADZE,
d'une part;

M. JAUDON, LAMPERIERE, Administrateurs judiciaires
provisaires, LIZERAY,
d'autre part;

chargée de la réalisation de l'Accord intervenu
entre le Gouvernement de l'Union des Républiques
Socialistes Soviétiques et le Gouvernement provisoire
de la République Française, en vue de la remise au
Gouvernement de l'Union des Républiques Socialistes
Soviétiques, des objets mobiliers constituant le
Dépôt Géorgien, dont les Administrateurs provisoires
susnommés avaient été saisis par ordonnance du
Président du Tribunal Civil de la Seine du 8 mai 1934
et dont ils ont été autorisés à se dessaisir par
décision de ce magistrat, en date du 30 novembre 1944;

s'est transportée à Verneuil, dans les locaux de la
Bibliothèque Nationale, rue du Montbaron, où se trouvait

placé le Dépôt, puis à l'Ambassade de l'Union des Républiques Socialistes Soviétiques, où le Dépôt a été transféré;

et, au cours des séances des 4, 5, 6, 7, 9 décembre 1944, a procédé à la remise du Dépôt, d'après le procès-verbal de constat dressé, en septembre-octobre 1934, par Me Berlin, huissier à Paris, assisté de M. l'Expert Linzeler, les objets constituant ledit dépôt étant immédiatement pris en charge par la Délégation Soviétique ci-dessus désignée.

Fait à Paris, en l'Hôtel de l'Ambassade de l'Union des Républiques Socialistes Soviétiques, le 9 décembre 1944, en dix exemplaires, en langue française et en langue russe.

Pour la Délégation Soviétique:

Pour la Délégation Française:

Мызобичев
Профессор Е. Така...
Сопрун Теневца
Корнеу *Хару...*

Marie Jantroy
Almayer
mi

X

ეხლა არ იწყინოთ და არ გამოიჯავრდეთ თქვენი ჭირი მეუ მოკლედ მეორე წერილზედ.

გაზეთი "კომუნისტი იუწყება, რომ " 29 მაის 1920 წ. საქართველოში ს. მ. კიროვი საბჭოთა რუსეთის სრულ-უფლებიან წარმომადგენლად დაინიშნა. 20 ივნის ის თბილისშიდ ჩამოვიდა ს. ქავთარაძის თანხლებით, ვა-გზალზედ მას დახვდენ მენშევიკური მთავრობის წარმომადგენლები, კიროვმა მათ უთხრა, რომ საბ. რუსეთი მეგობრულ გრობით არის გამსჭვალული საქართველოსადმი. მიხალეზ ცერემონიის შესრულების შემდეგ კიროვი დაბრუნდა საბ. ხელჩრშიდ, ხადაც მას მიეხალმა საქართველოს კომუნისტური პარტიის ცენტრალური კომიტეტის თავჯდომარე ფილიპე მახარაძე. ხელჩოსთან შეყრილ უამრავ ხალხის თხოვნით კიროვი მგზნებარე სიტყვით მიეხალმა მათ და ამხილა მენშევიკური მთავრობის მყრობა საბ. რუსეთისადმი მათი ღალაფი მუშათა კლახის მიმართ, და მათი ღაქიობა დახავლეთ იმპერი-ალისცებთან. მენშევიკების აგენცები და კელიას პოლიცია კბილებს აკრაჭუნებდა, მაგრამ ვერაფერს ბე-დავდაო"-- ყოველივე ამას მოგვიოხრობს გაზეთის თქმით თერმე საქართველოს მოღალაფე შვილი*ფილიპე, რომელმაც ერო ხანაზედ წაუუკლონისცა, იქაც უღალაფა ამხანაგებს და შესანღობათ ხცალინის წინაშე ჩოქვით მუხლის თავები ქონდა ვადაღლეცილი, გუნდრუკს უკმე-ვდა, მაგრამ ფილიპე იხე ჩავიდა ხაფლავშიდ, რომ ხცალინის მწყალობლობა ვერ მოიპოვა.

ჩვენშიდ გაკვირვებას იწვევს თუ, როგორ გაუშვეს გა-ზეთშიდ ახეთქმურადმყოფელი წერილი იხეთ გამოჩენილ პოლიციკურ მოღვაწისადმი, როგორიც იყო ცრალიკულად

*ფ. მახარაძის მოგონებები. ცომი მეორე.-საქინფორმი.

დაღუპული კიროვი, მთავრადილებაა თითქოს ამ განხილვაში ვლელ გამოცდილ პიროვნებას არ გაეგებოდა დესპანის მოვალეობა, ეხლა ჩვენ ვეკითხებით გაზეთ "კომუნისტში" მოთავსებულ წერილის ავტორს: მოსკოვშიდ მყოფი საფრანგეთის ელჩი დანიშნა საფრანგეთის საგარეო საქმეთა მინისტრათ და ამიციომ მიხი ადგილი თავისუფალია, როგორ ფიქრობთ ოფიციალურ მიღების შემდეგ საფრანგეთის ახლად დანიშნული დესპანი წითელ მოედანზედ გამოვა ხიციყვით და დაადანაშაულებს ხაბ. რუსეთის მთავრობას, გაქირდავს მას და მუშათა კლასის მოღალატის ხახელით მონათლავს მას? არ იქნება ეს ხაბ. რუსეთის, საფრანგეთის დამიხი ელჩის შეურაცყოფა? და აქ მაგონდება ჩვენი უკვდავი პოეტის აკაკის მოგონება მამამისზედ, რომელმაც ორი პალური ამოკრა ფოსტის მოხამსახურეს, რომელმაც მაშინვე უჩივლა მის ღირექცორთან.

ღირექცორმა დაიბარა მამაჩემი და ეკითხება "თქვენ მართლა ამოჰკარით ორი პალური ჩემს ფოსტის მოხელეხო? მამამ ამაყად უპასუხა როგორ არა! "ერთი მიხი უაღმაცებულობის მეფის შეურაცყოფისათვის და მეორე მეფის დამცვიცებულ თავად როსციომ წერეტლის შეურაცყოფისათვის"ო.

მე მოვიტხოვდი ხამი პალური ამოკრას ამის დამწერ საქინფორმის ყურნალისცხ, პირველი ხაბ. რუსეთის ხახელმწიფოს შეურაცყოფისათვის, მეორე აწ განხვეწებულ კიროვის შეურაცყოფისათვის და მეხამე ხაქარტველოს ეროვნულ მთავრობის შეურაცყოფისათვის.

პაციფიკურ მოკითხვებს!

რომ უფრო ნათელი და სრული წარმოდგენა იქონიოთ თუ, როგორ მოხდა არხივის ვადაცემა, ამიხათვის ვადაცემა-ბოტ ძალიან მოკლედ ბაჭონ ვალიკო ჩუბინიძის მეტად საინტერესო მოგონებებს, რომელიც მას აღწერილი აქვს თავის დღიურების რვეულში.

ბ-ი ვალიკო ემიგრაციაში ჩამოვიდა 1924 წლის სახალხო აჯანყების შემდეგ, საქართველოში დევნილმა იძულებით დახტოვა სამშობლო და საფრანგეთს შეაფარა თავი, ის მეკარედ და დარაჯად მიიღეს საქართველოს ხელჩომილ, რომელსაც იმ დროს კიდევ ხვნიობდა საფრანგეთის ხელისუფლება და ქონდა ხელჩომის ყველა პრეროგატივა და განსაკუთრებული უფლებები.

ესეა მოუხმინოთ ბ-ნი ვალიკოს, მიმიღეს თუ არა სამხატვროში ბ-ნი კოჩია კანდელაკმა დამათვალისებრება ხელჩომ. წარმადგინა საქართველოს ელჩთან ბ-ნი აკაკი ჩხენკელთან, რომელიც ხელჩომის პირველ ხართულმედ ცხოვრობდა და მითხრა, რომ შენი მოვალეობაა დაიცვა ელჩისა და ხელჩომის უსაფრთხოება, შემდეგ ჩამიყვანა ხარდაფშიდ, მიმიყვანა ერთ დიდ ყუთთან და მითხრა:

" ვალიკო ამ ყუთს მიაქციე განსაკუთრებული ყურადღება, ამაშიდ ინახება იმპიათი მდიდარი გურიის შემომქმედის მონახტრის ხატი, რომელიც ყაჩაღებს გაუტყავნიათ 1908 წელშიდ და გაეყიდნიათ ამერიკაშიდ ჩვენმა მთავრობის წარმომადგენელ ბ-ნი ვასო ღუმბაძემ აღმოაჩინა ეს ძვირფასი ხატი და მისი დახმარებით ჩვენმა მთავრობამ შეიხყიდა და ესეა დროებით აქ ინახება პროფ. ექვთიმე თაყაიშვილის გადახატვით, რომელიც ვადაცემა მარხელშიდ ხადაც საქართველოდან წამოღებული ჩვენი ქვეყნის განკუთვლილი ინახება, მა-

ჩვენა ხაელჩოშიდ ჩემი ხანხოვრებელი ბინა, გადმომცა გახალეებუი და მოხრა "ვიყო", რაც შეიძლება ფხიზლათ და ყველაფრის დამკვიდრებული მეთვალყურე" მაგრად ხელი ჩამომართვა ყველახათვის ხაყვარელ ჩვენი მთავრობის ფინანსთა მინისტრმა ბაქონ კონჩიამ და დამემშვიდობა.

1945 წელს 15 იანვარს ჩაველი ლევილიდ პრეზიდენტისათვის დაბადების დღის მიხალოცად, ამ არეულ და გაჭვირვებულ ხანაშიდ, ის დროებით ხოფლად ცხოვრობდა, მივედი მასთან ბინაზედ, ბ-ნი ნოე ბუხართან იჯდა თავის ლეგენდარული შალით ლამაზად ბეჭებზედ წამომოსხმული, ჩემი ნახვა ძალზედ ეხიამუვნა, მიულოცე დაბადების დღე და გადავცევი ცოცხა ხანოვაგეხთან ერთად 5000 ფრანკი, რომელსაც მე რეგულიარულად ამხანაგებში ვუგროვებდი, რადგან ჩვენი პრეზიდენტი ხელმოკლედ ცხოვრობდა ამხანაგები, მაფერიალურად ვხმარებოდი, ხადილათ არ გამომიშვა, მხოლოდ ბოდიში მოიხადა რომ ხორცი არ მაქვს, რადგან მეფად ძვირი და ძნელი ხაშოვარიო. ხადილობის დროს მოხრა ერთ ხადემლოს გაგანდობ, მაგრამ დროდის არავის არ უნდა უთხრა, ჩვენს განძეულობას ეხლახან ხაფრთხე მოელის, ჩვენი განძეულობა ხაფრანგეთის მთავრობას ხურს გადარიცხოს რუხეთის მეფის ვალების ახანაზლაურებელ ფონდშიდ, რომ ხაფრანგეთმა გაინაღდოს ის ვალები, რომელიც მეფის რუხეთმა ხეხათ აიღო ამ უკანახკნელიხაგან. მე და ევგენიმ გადავწყვიტეთ დაუყოვნებლივ ეხ ქართველი ხალხის ქონება დაუბრუნდეს მის ნამდვილ მესაკუთრეს ხაქართველოს. ჩვენს მიერ გადადგმულ ნაბიჯებმა დადებითი ნაყოფი გამოიღეს და რამოდენიმე დღეშიდ ხისრულეშიდ იქნება მოყვანილი.

ეს განმეულობა, ძლივს ძლივობით გადავარჩინეთ გერმანელებიხაგან, ოკუპაციის დროს, რომლებმაც აუარებელი ხაფრანგეთის განმეულობა გაიყვანეს გერმანიამი და ჩვენს ქონებასაც მიადგენ, მაგრამ დაუმცოცეთ, რომ ისაა საქართველოს კუთვნილება და არ წარმოადგენს დიდ ღირებულებას, როგორც იქნა მოვიშორეთ აქვე უნდა აღინიშნოს ჩვენი ფრანგ მეგობრების უაღრესი გაბედული დახმარება, მათ გერმანელებს არ აჩვენეს განმეულობის სია, ამცომ ამ არეულ დროში მინდა ჩემს სიცოცხლეში დაუბრუნო ეს ქონება უკლებლივ, ჩემს საყვარელ ერს. მე მაწერს ბოლშევიკური ხელისუფლება ამ განმეულობის გაყიდვა გაფლანგვას და მხურს ქართველმა ხალხმა თავის თვალთ ნახოს, რომ ეს ქონება მას ბარდება უკლებლივ, რომელსაც დაემატა ექვთიმეს მიერ შემოქმედებული სამუშეიმო ნივთები, გაყიდული ევროპაში კერძო პირთა მიერ, რომელიც მიუხედავთ ჩვენი სიღარიბისა მანც შევიხყიდეთ. პარიზში ევგენი შენ დაგირეკავს, უნდა უშოვნო მანქანა და ჩამომიყვანო. იცოდე ეს ამბავი, არც ექვთიმემ და, არც ავაკიმ არ იციან და არც უნდა უთხრა მე და ევგენი ვეფყვით მათ. მეორე დღეზე ბ-ნ ევგენიმ დამირეკა და ჩვენმა ამხანაგმა ხაშა მელიავამ თავის მანქანით ჩამოგვიყვანა ლევილში. მიხვლითანავე ბ-ნ ნოემ მითხრა, ხტხოვე ექვთიმეს, რომ უფლიო. ბ-ი ექვთიმე მაშინვე წამომყვა, გაიკვირა ბ-ნი ევგენი რომ დაინახა და იკითხა "რა ქვიანა (რაფომლაც ამ სიფყვას ის ხშირად ხმარობდა) ვლახა ამბავი ხომ არაფერია, ევგენ ასეთ ამინდში რამ ჩამოგიყვანაო?" ბ-ნ ნოემ მოკლედ გააცნო თუ რისთვისაა ჩამოსული ევგენი და რაფომ იხმეს ის.

გააცნო რა საქმის ვითარება , ბ-ი ექვთიმე მეცხად
 აღელდა მის უფრო ბ-ნ ექვთიმეს ბ-ნ ნოემ, როდესაც
 უთხრა, რომ შენ ამ განმეულობას უნდა გაჰყვე საქა-
 რთველოშიდ. ექვთიმე მუდამ ერთგული იყო ბ-ი ნოეხი
 და დიდ პატივსა ხცემდა, და მოახსენა საქმე უკვე გა-
 გითავებიათ და ეხლა მეუბნევით ამ ამბავს? მეცხოხუ-
 ცებულ ვაცხ როგორ მწირავთ? რას იფყვიან ჩემზედ
 საქართველოშიდ ან ემიგრაციაშიდ? ბოლშევიკების ნდო-
 ბა განა შეიძლება? ამდენი ხანია ამ ქონებას ვინა-
 ხათვთ და ვუვლით ძლივს გამოვხცხვავთ ხელიდან ბოლშე-
 ვიკ ურდოებს ეს ქართული განმეულობა და ეხლა თქვენ
 სრული ნდობით აბარებთ მოხკოვს ამ ქონებას? რა გა-
 რანცია გაქვსთ , რომ მოხკოვი ამ საუნჯეს საქართვე-
 ლოს გადახცემს და თვითონ არ მიითვისებებს? არა რა
 ქვიანა მე იქ არ წავალ , ჩემი ადგილი აქაა ლევილის
 სახაფლაოზედ ჩემ მეუღლე ნინოსთან.

ბაფონ ნოემ სიფყვა მიხცა ბ- ევგენის, რომელმაც
 უთხრა ბ- ექვთიმეს, რომ საქმე გათავებულია, ხვალ
 მოვა აქ თქვენ წახაყვანათ საბჭოთა წარმომადგენელი
 ბ-ი გუბოვსკი, გაგაცნობსთ საბჭოთა ელჩს ბ- ბოგომო-
 ლოვს ხადაც თბილისიდან ჩამოვა პროფესორი თავაძე
 განმეულობის იმ სიით რომელიც თქვენ იქ დახცოვით და
 მასთან ერთად შეამოწმებთ, რომ მას არაფერი ავლია ;
 და ხვებითაჲდაცული. პირველ ღლეებშიდ თქვენ გალა-
 ხვალთ პარიზშიდ, ჩვენი ვალიკო თქვენ აგიღებსთ სა-
 ხცუმროშიდ ბინას მის მახლობლათ და მასთან იქნებით
 ხცუმრათ, ყოველივე ხარჯებს ვალიკო იღებს თავის თა-
 ვზედ, რამოდენიმე შემდეგ საბოლოოდ გადახვალთ ხაც-
 ხოვრებლათ და სამუშაოდ ხაბ. ხაელჩროშიდ და ხათა-

აწ განსვენებული პრფესორი ექვთიმე თაყაიშვილი ადვილათ არავის ენდობოდა და თუ გენდობოდათ მიგიღებდათ გულბილათ, მამა-შვილურად, იყო იშვიათი მოხაუბრე და მიხგან ყველანი ბევრ რამეს ვხწავლობდით, ამიტომ ვცდილობდით მასთან ახლოს ყოფნას და მის ყურადხალეობ ხწავლების მოხმენას.

ეს იყო ომის დაწყებამდე, ზაფხულშიდ ლევლშიდ. ბ-ნი ექვთიმე ჩამობრძანდა ეზოშიდ, მშვენიერი ხანახანობაა ამ დროს მაცხოვს გარემო მისი ას წლოვან ცაცხვებით, რომლებიც საამო ხურნელობას გამოჰყოფენ ამწვანებულ მდელოზედ. ყველანი ბაცხოვს ექვთიმეხაკენ გავეშურეთ და ჩრდილშიდ მისთვის განკუთვნილ ხავარძელშიდ მოვათავხეთ.

ბ-ნი ექვთიმე დიდათ ნახიამევენები დარჩა მისდამი ასეთ ყურადღებისათვის მადლობა გადაგვიხადა და დიმილით გვითხრა რა ქვიანა თქვენ გინდათ რაღაც დამაცდენინოთ და მეც მხურს მოგიოხროთ ერთი მეცად ხაინცერეხო ამბავი ჩვენს მიერ გამოცვანილ განმეულობაზედ, რომელხაც თვალის ჩინივით უვლით. დიდი ნოეს გადაწყვეცილებაზედ იყო დამოკიდებული მისი უცხოეთში გამოცვანა თუ აღგიღებდ დაცოვება, არც მე და არც ჩვენ შთავრობას ამაზედ არ გვიღიქვია, ეს აზრი ჩვენ შთავგავგონა ჩემმა მეგობარმა დიდმა ივანემ. ეს ასე მოხდა: ჩითელი არმია თბილის უახლოვდება, მიზარებს ივანე და მეუბნევა, ხომ ხელავ ექვთიმე მოლის რეხის ჯარი, მონათლული დამოუკიდებელ ხაქაროველს და ხამცვდელოების მცრობითა და ხიმულვილით, იხინი

დაარბევენ და გაძარცვავენ ჩვენს ეკლესიებს, მუშე-
უმებს და ყველა საზოგადოებრივ დაწესებულებებს, ამი-
ცომ ეხლავე შენ უნდა ნახო მთავრობის თავჯდომარე
გაანდო ჩვენი ეროვნული განძეულობის გაძარცვა და-
ღუპვის საშიშროება, ის ეხლავე უნდა შეგროვდეს და
საქართველოდან დროებით უცხოეთშიდ უნდა გაიყვანოთ
გადახარჩენათ. მე მაშინვე თანხმობა განუცხადე ივა-
ნეს და საჩქაროდ წავედი სასახლეშიდ. იმ დროს ბ-
ნოეს ნახვა არც ისე ადვილი იყო, მაგრამ მე მან და-
უყონებლივ მიმიღო, მომიხმინა და მშინვე გამოაძახე-
ბინა ჩემი კარგი ნაცნობი და მეგობარი იოსებ ელგულა
შვილი თანაშემწე ფინანსთა მინისტრის, კაცი განა-
თლებული, ენერგიული და საქმიანი. ბაყონ ნოემ მას
უთხრა: იოსებ შენ თანამშრომლობ ექვთიმესთან, გე-
ძლევათ სრული უფლება იმოქმედოთ თქვენი შეხედულები-
სდა მიხედვით განძეულების შესაკრებათ, გაძლევთ
უფლებას ყოველგვარი წრანსპორტის რეკვიზიტებისა და
საჭირო თანხებს, იქვე უკარნახა ეს ბრძანება მის
მდივანს ხელი მოაწერა და გადმოქცვა, მხოლოდ და-
აყოლა ექვთიმე შენ ინიშნები ამ განძეულობის გამგეთ
და უცხოეთშიდაც უნდა გამოჰყვე ამ განძეულობას ამ
უფლების გამოყენების შენახვით. ახლს განძეულობის
აღწერილობისა და სათანადო თქვენი და თქვენ მიერ შე-
დგენილ კომისიის ხელის მოწერით დახსოვებთ სადაც
თქვენ საჭიროთ დაინახავთ. მე უარი განვაცხადე
უცხოეთშიდ წახვლაზედ, მოვახსენე მე ოჯახობას მა-
რცო ვერ დავცოვებ, ბაყონ ნოემ ცივათ მიჰახუხა: მე-
უღლებაც წამოიყვან და იქვე უკარნახა მდივანს ბრძა-
ნებულობა ჩემი დანიშვნისა და იოსების ჩემს თანა-

შემწეთ დანიშვნისა, ხელმოგვანერინა ახლი მღვიანის
 გადახცა, გვიხურვა წარმატება და გვიოხრა მეცხოვე-
 ლთვის თქვენს განკარგულებაში ვარ, არ მომერიდოთ,
 მაგრამ ხელი ჩამოგვართვა და დაგვემძიღობა, რახა-
 კვირველია მე დიდი მადლობა მოვახსენე ჩემი და ივა-
 ნეს სახელით. ჩვენ მაშინვე შეუდგით მუშაობას, ყვე-
 ლანი დიდი მონღომებით გვერდშიდ ამოგვიდგა, რახა-
 კვირველია დიდი ივანეს დახმარებით და იოხების განხა-
 კუთრებული ორგანიზაციის ნიჭიერებით ჩვენი დავალე-
 ბა ბრწყინვალედ შევახრულეთ.

ბ-ნ ექვთიმეს უკანასკნელად მე შევხვდი ჯერ ლევილიში
 შემდეგ კი ბ-ნ ნოესთან. ლევილის ქართველობამ მას
 საქართველოშიდ გამგზავრების წინ გაუმართა გამოსა-
 თხოვარი ხადილი, ბ-ნი ექვთიმე ძლიერ დელავდა, თვალ
 ცრემლიანმა დალია ჩვენი ხადლერძელო, გვიოხრა, რომ
 ჩვენ/ერთმანეთს ველარ ვნახავთ და დიდი გაბედულებით
 გაგვიცხადა იქ მე ვიცი დიდი პატივით მიმიღებენ, მა-
 გრამ იხივ ვიცი, რომ მე მათ მუდმივ "ღამაშნი არე-
 ხში" ვეყოლები თავისუფლებას მოკლებული მსხვერპლად
 ვეწირები ჩემს თავზედ აღებულ მოვალეობას, არა-
 ხოდეს არ იფიქროთ, რომ მე თქვენ გლალაფობთ. ავანკა-
 ლებული ხელით თვალ ცრემლიანმა დალია ჩვენი ხადლერ-
 გძელო დაგვლოცა და სახაფლაოზედ წავიდა ყველას
 თანხლებით მეუღლის საფლავზედ გამოსამშვიდობლელათ.
 რამოდენიმე დღის შემდეგ ბ-ი ექვთიმე ეწვია დიდ
 ნოეს და ახარა, რომ განძეულობას არაფერი არ ავლია
 შესანიშნავ მდგომარეობაშიდაა, და დაემაფა თქვენი
 მთავრობის მიერ შეხყიდული ხამუგეიმო ნივთები, რომე-
 ლივ კერძო პირებს უცხოეთშიდ გაუყიდნიათ, თამარ

მეფის ქოშები და ხარწყელიც, რომელზედაც იქვე იხე
ხწესდით საპატიო აღგიღვდაა.

ბ-ი ექვსივე ხეფრაზედ მიიჩვიეს, მან ვახზედ აღმო-
მით დალია ბ-ნ ნოეს ხაღღევრძელო, შენობით მიმართა
და უთხრა შემდეგი : ნოე მე იქ შენი ბრძანებით მი-
ვლივარ, იცოდე მომაჩერენ ბევრ რამეებს შენ და ერო-
ვნულ მთავრობის წინააღმდეგ თითქოს ჩემს თქმულს, იცო-
დე არ დაიჯერო, ამის ნიშნებს უკვე ვხედავ აქვე, მე
ვიყავი და ვრჩები საქართველოს დამოუკიდებლობის ნი-
აღაგზედ, იქაც და აქაც მუდამ ვკერძოიდ ვუდექი ერო-
ვნულ მთავრობას, ვრჩები მისი ერთგული და ვიზიარებ
ხაზღვარ გარეთ მის მუშაობას, რადგანა პირნათლად
ახრულებთ დამფუძნებელ კრების დავალებას. მექმენ იგი
რომამათ მიერ მეთხზულ ხიფრუის გახაფანცავათ ვცოვებ
ანდერძის ხახით ყოველივე ახხნა განმარცვებას და
ჩემს შეხედულებას ჩვენი ქვეყნის დამპყრობელების
შესახებ, რომელიც შეგიძლიათ და ნებას გაძლევთ გა-
მოაქვეყნოთ ჩემი გარდაცვალების შემდეგ ქართველი
ხალხის საყურადღებოთ. თუ როგორი იქნებოდა ამორი
ხიყრმის მეგობრის გამოთხოვება უცხო მიწაზედ ეს
თვითონ მკითხველმა წარმოიდგინოს.

სამწუხაროთ ამ ორ პიროვნებამ, იხე დაგვჭვავა, რომ
არავინ არ იცის თუ ვის მიაბარა, ან ხად ინახება
განხვენებულ პროფესორის ეს მრავალ სიმართლის მოქმე-
ლი უადრესად იხცორიული ხაინცერესო ანდერძი.

---.---

ჩვენთვის სიმართლე ყველაფერია და სიმართლე
მავალებს აღვნიშნო აქ დიდი მოაზროვნის აწ განხვე-

ნებულ გრიგოლ რობაქიძის წერილიდან იმ მწახველობის შესახებ, რომელიც მძვინვარებდა ჩვენს ბელკრულ მშობლოშიდ საბჭოთა რუსეთის მიერ დაპყრობის პირველ ხანებშიდ ("ბელი ქართლიხა" თებერვალი 1955 წ.) ეს წერილი გვიმტკიცებებს თუ რამდენათ ხწორი იყო დიდი ივანეს ნათელი გააზრება , რმელიც ეროვნულ მთავრობის თავჯდომარის დავალებით ხისრულემილ მოიყვანეს პრ. ე. თაყაიშვილმა და ბ-ნ იოსებ ელგულაშვილმა. თბილისი გახაბჭოების პირველ დღეებშიდ მოგვიტბრობს აწ განხვეწებული გ. რობაქიძე " გახაფხაფებულს" გავლა "საფხაფური" კი ბევრი რამ იყო ჩალის ფახად "ყო" დულობდენ "ყველაფერს" რუსეთიდან მოხეთქილნი ურლოები. არ ყილდენ " რეკვიზიციის" მეოლოით ართმევდენ "რეკვიზიციის" მარცვა ვლუჯვა იყო " ძალდი პაფროს ველარ ხენობლა". იმარცვებოლა წიგნო ხაფავები, მიქონლათ ძვირ ფახი ნივთები, მახხოვს დიდი გაჭვირვებით გადავარჩინეთ 600 როიალი- ეს რიფხვი კარგათ მახხოვს. ვმუშავობლით მამულიშვილნი თავ დადებით. ერთ დღეს ვილავ შემოვიდა კაბინეფში არფ ნახვა უოხოვია წინახწარ და არფ მომხალმებია. "ნახალ" ვთქვი გულში, ვხელავ წიგნებს ირჩევს და ამბობს "ნამ პრიგალიფხია" ავწეწხლდი ავარდი გახელებული და შევძახე " ვონ ოფხუდა მერზავეფ !" მოკურწხლა და როგორ! ვინ იყო ეს არამზადა? ობერ ჩეკიფხი მულმან. ეს შემდგომ გავიგე. შემეშინლა? არა " მაშვინ" ხელს ვერავინ მახლებლა.

უღლარ შენგელაიას კინოფილმის "ციხეური მთების" გამომ. პარიზი,
=====

1986 წლის 2 აპრილი, კინოთეატრი "კოსმოსი"
=====
"LES MOTAGNES BLEUES" d'ELDAR CHENGUELAIA - 1983, Le Cosmos

I.

კრიტიკოსები(ფილმის კრიტიკოსებიც), ამბობენ, "უცნაური ხაღხნი არიან", ვინაიდან, ხშირად, მოკლენაში, ნაწარმოებში ნერგავენ იხე აზრებს-შეხედვლებს, რომლებზედაც, ხრულია შეხამებულია, მოკლენა-ნაწარმოების ავტორ-შემქმნელს არც კი უფიქრია; ვინაიდან კრიტიკოსი მოკლენა-ნაწარმოების უფრო გამოთქმა-უთხიით, ვიდრე მი-ნაარს-ფორმითაა დაინტერესებული, თუმცა იცის, რომ ნაწარმოების ფორმა-შინაარს-უთხიი განუყოფელი მთლიანობაა. და, ვნახე რა უღლარ შენგელაიას "ციხეური მთები", მეც უარეხად "უცნაური" აზრი დამებადა ამ კინოფილმის არა შინაარს-ფორმის, არამედ "გამოთქმა-უთხიის" შეხახებ, რომლის ღრის ამ ფილმში ახახული არა მარტო დახანგრევი ხახლის ხაბოლით დახგრევა-განაღკურებამ ჩემში "წარღვის" გრძნობები დაბადა.

II.

მაგრამ შევეხიო ჯერ ამ, უთუოთ, ხაყურაღღებო ფილმის შინაარს-ფორმას: ქალაქის(თბილისის) ერთერთი, თითქმის გაპარტახებული, უბანი ჭროლიძეუბნის, ავტომობილების, მიმომავალი ადამიანების ხმაურში, რომლის "ღენჭრია" აღნიშნული დახგრევის პირახ მიმღგარი შენობა, რომელშიც მოთავხებულია, აღბათ, წიგნთა გამომწემლობა მრავალი რედაქტორით, მღვანეი გოგონებ-მანღლილხნებით, ავტორებით, რომელთაგან ერთხ, ამ ფილმის გმირხ, "ციხეური მთების" მიღება-გამოწემა ხურხ, რაც მოქმელებიხ ღენჭრში ექწევა, თუმცა მახ გვერღს "უმშვენებუნ" ხხვებიც, ხამემაიხ მქმნელი თუ უთვალავი ხხუმრები. და ეს ბიუროკრატული აპარატული ჩვეულებრივი, მანჭი ვითომღა ფუხფუხით განაგრძობხ "მუშაობახ", რიცხ ავტორი მის "ღიხეური მთებს" დაურიგებხ რედაქტორებხ თვიო ღირექტორიხ წათვლით.

III.

ამუშავლება ბიუროკრატია, მაგრამ რევირ?!.. მართალია, "ციხეური მთებს" არავინ არ ვითხულიბხ, არც არავიხ აინჭრეხებხ თვიო ღირევირიხ წათვლით, მაგრამ "ციხეური მთების" ბელშია თვიო მთელი შენობაც მახში მიმუშავე ადამიანებითურთ: ბენიბიხ თავანი ინგრევა; ხურათი, რომელიც ერთერთი რედაქტორიხ(ღირექტორიხ მოაღგიღიხ?) თავზე, რევირღ დამოკლებ ხმალია წამოკიღებული, წამივარღნახვა; შენობიხ კეღეები იბზარება; დახგრებიხ გაღება-ღახეღვა მეუქოღებულია; მაგიღები თუ კარღები, ათახ-

გვარი ნაწერებ-აქტებით გავხვდებით. "ნაქმევამბე" ყველაფერი გავარდნილია, "შეხაკეთებელია", თუნდაც, როგორც ხჩანს, მათი შეკეთებაც უაზრობაა. მაგრამ არქიტექტორ-მშენებელი მაინც ფუხფუხებს, მათხგვარი ნახაბ-გვეგმებით ხელში, ვითომ "რამიებს" აკეთებს, რომლის ღრის, გახაგვია, არა ერთ მუხლა-შემიხლას აქვს აღვილი; აღნიშნული ხურათის გაყვანა ოთახიდან დიდ ხალაუო არმღელად ხდება თვით კინოფილმის ზოლომღევ ვი, როცა იგი უკვე უპაჭრონოდაა მიტოვებული, ღანგრეული ხახლის, შენიღობის წინგამავალ ქუჩაში.

IV.

და აღამიანები? - ვითომ აღამიანებშიც "ღახანგრეუია" თუ უკვე "ღანგრეულია" ფიქილოგიურად და ფიზილოგიურადაც, როცა მათში ერთადერთი, ერთი "კავალი" ჩვეულებრივი, "ჯანხალი აზროვნების" პიროვნებაც არ მოხჩანს!?... თუ ესენი არიან ისეთი ხანუკვარი აღამიანები, რომლებიც შექმნას ხაბჭითა რეჟიმი აგურ უკვე თითქმის ორი-მუხამელი ხაუყუნეა გვპირღება?.. ღირექტორი, მავალითად, გაუთავებელ მოლაპარაკებებს თუ თათბირებს ეხჩრება, რომლებიც მახაც ღროხ დაკარგვათ მიაჩნია, მავრამ "რა ვქნა?" არის მიხი პახუხი ამგვარ უაზრო ცხოვრება-მუშაობაზე. მიხი მოადგილე(?) იმით კმაყოფილდება, რომ როგორმე ერთი ხურათი ვინმემ გაიყვანოს მიხ ოთახიდან, რომელიც მახ ჩაყომღაც ნერვებს უშლის. მღივანი ქალებ-ქალიშვილები თუ რედაქტორ-მოსამხახურეები თუ არქიტექტორ-მშენებელ-შემკეთებლები იმით არიან დაკავებული, რომ როგორმე "ღრო მოკლან" უხაქმიბით ისე, რომ მოწყენილმა გარღალახონ. ხილო თვით "ციხეფერი მთების" ავტორი ისე უყურებს ყველაფერ ამახ, ამ თავისებულ ჯორჯ ორველის "ცხოველების ფერმახ", რომ ყველაფერი ეს მახ თითქმის არც ვი ესება; მთავარია, რომ მიხი ნაწარმოები იქნახ მიღებული და, აღმათ, გამოცემული.

V.

და ხად ხდება ყველაფერი ეს? - ყველაფერი ეს ხდება "არა-ნამღვიღ" ხამყარობი თუ მხეღველიბაში მივიღებთ იმ ფაქტს, რომ აღნიშნული ავტორის ნაწარმოების ხათაური "ციხეფერი მთებია", მავრამ "შეორე ხათაური" თუ "ქვეხათაური" "არა-ნამღვიღი იხგორია" არის. და ეს "ნეპრავაპოლოზნაია იხგორია", როგორც ამახ ყოველკვირეულ ჟურნალ "პარი-ხვოში" ვკითხვობთ, ხახევა ღირხმეხანისმნავი ლეგალებით, რომლის ცენზური ღვახს, ვიღევ ღვახს ეს "ღახანგრევი შენობა":
 1. ერთი ემუშევაარი (ემუშევერიბა ხაბჭილა კავშირში ხომ არ არის!..), როგორც შემდეგ გამოიჩვევა, ხამთო იწყინერი, ხამუშაოს ეძებს ამ გამომცემლობაში. მახ ხელში არ აქვს არავითარი ღოკვემენჭი, და დიდი ღავიღარაზიტი მიადღევს ღირექტორამღე, რომელხაც ეყყვის, რომ ის გამომგზავნა, ვექვათ, ნიღარაძემ (ხახელი არ მახოვს) და ეძებს ხამუშაოს. მიუხედავად იმისა, რომ არც ბირექტორი და არც ხევები ამ ვიღავ "ნი-

- ყარაძე" არ იცნობენ, მაინც მიიღებენ ხამხახურში, თუმცა მას, პრაქტიკულად, არავითარი ფუნქცია არ გააჩნია; მიიღებენ "ნიყარაძის" პრექციით იმიჯი, რომ - ვინ იცის!.. -, შეიძლება, ახეთი "ლილი ვაგი" მართლა არსებობს და როგორ შეუძლია ღირსეურობის ამგვარ რიხვზე წახვლა, რომ მისი პრექციით ერთი ვაგი არ მიიღოს ხამხახურში, თუმცა იცის, რომ ის ხრულიად ხაჭირი არ არის და არაფერი გახაკუთებელი არ აქვს?..
2. "ღირსეურობის მოადგილე" (?), რომელსაც მიხეობს ერთი ოთახის მხილველი კუთხე აქვს "ღამოვლებს ხმალვით" ჩამოკლებული ხურათით, როგორც ხჩანხს, - იმის უფლებაც კი არ უნდა ჰქონდეს, რომ ეს ხურათი მუშებს მოახხხევიცინოს და ოთახიდან გაიყვანოს, ვინაიდან ახეთი "ლილი" მნიშვნელობის ხაკიოხი "კომისიამ" უნდა გადარწმუნდეს; "კომისია" კი იხევე უთავბილად მოქმედებს, როგორც ყველა ამ "უცნაურ ფერმაში".
3. ღირსეურობის კაბინეტი, "ხაგოლავათ" მორთულ მაგიდასთან, კარების წინ ღვას ღირსეურობის მღვიანო-ქალის "ხაგოლავი" მაგიდა, რომელსაც, როგორც ყველაფერს ამ შენობაში, თავისი "ღრო მოუჭამია"; მაგრამ ეს მაგიდაც, იხე როგორც მთელი ავეჯულია ამ შენობისა, "ღახანგრევი", თუმცა მას უმის მშვენიერი ქალიშვილი-მღვიანო, რომელიც უფრო "ღეკო-რაგოლ", ვიდრე ღირსეურობის მღვიანის ფუნქციის შემხრულბელი უნდა იყოს, რაც მთელს მის ყოფა-ქცევაში მყანველება.
4. არქიტექტორი თუ მშენებელი, თავისი ამაღლით, განუწყვეტელ ფუნქციონირებას როგორმე "შეაკეთოს", "შეარემონტოს" ეს ღახანგრევი შენობა, მაგრამ, იქმნება შობაღმდეგობა, რომ მახაც არ ხეჯრა, რომ ამ შენობის, ხაგოლად, შეკეთება შეუძლებელია, მაგრამ რა ქნახს? - იხილ, მისი ამაღლით, მოქმედებს (თუ არ მოქმედებს) ინერჯიულად.
5. ამ "უცნაური ფერმის" ღირსეურობი, გახაკებია, ეძებს მიწებს თუ რაგლი იხგრევა ეს შენობა, და, ზოგი "ექსპერტების" აზრით, ეს გამორწვეულია იმით, რომ, ამ შენობის გარეთ, ებიში ყოველღე გაჩაღებულია "მიგობ-ბურთის", მიგობიკლეგობით ბურთის ობამში და, თითქოს, მიგობიკლეგობის ხმაური ახგრევის შენობას. ხხვა "ექსპერტთა" აზრით, ამ შენობის ხგრევის მიწეგია მის ქვეშ მუგროპოლიგენის გვირაბის გათხრის ხამეგობის წარმოება, და - ზოი ხაკვირველებაც! - ამ ხაკიოხის შეხახწავლად იქ-ქეგორი გამყოფხ ხწორღე "ღისღერი მთების" ავეგობს, რომელიც ამგვარ ერწაურ ღავალღახს იხე ღემულიღს, რომ ღიღქოს ის მუგროპოლიგენის ჯა, ხაგოლად, მშენებლობის ღიღი ხაკიოფაღიხი იყოს. გახაკებია, ესღე "წყობის წაყვავა".
6. ხაკურაღღებია ღირსეურობის კაბინეტი: ღირსეურობის, მართალია, გააჩნია ღიღეგინი (ჩაკეღებრივი) და, მაგინი, მაგნეგოღონი, მაგრამ ღირსეურობის კაბინეტი, თავისი ავეჯულიღით თუ კომენიკაციის ხამეღღებღით, "ღახანგრევი". ამ კაბინეტიღ, როგორც ხჩანხს, მეორე ინღეხწრიღღ რეკოღე-იღახს, ეღქეგინიკიხა და კომიუგარღების "თავღებს" არღ კი მეგობეღია.

7. და მიღებები, დაპატივებები, "ხმა-ჭამა-მეფად-შეხარგი"?.. - თვით მოქმედ პირთა ღირ უმრავლესობას ფიზიოლოგიურად ეფუძნება, რომ ხანძარ-ხაჭმელის განახალი მათ არ აქვთ, თუმცა, როგორც ამბობენ, მალაზიკში ხაყილელი შვერი არაფერია. ღირეჭორი კი, ამდენი ხეუმრობა-დაპატი-ყებებით "გალიზიანებული" კუჭის "ღამშვილებას" მინერალური წყლით ცლი-ლობს, რომელიც მას, თავის კაბინეტში, მანივარში აქვს ხელმისაწვდომად. ბიუროებში კი შოგი ჩაის ადუღებს, შოგი კვარცხ ხარშავს, შოგი რაღაც (ხაილემლო?) ღოკუმნეფს მალულად კითხულობს, როგორც ეს ხოლმე ხდება ყოველი ჯურის "უფნაურ ფერმაში". და ამგვარი მიღებებ - დაპატივებებ-ხმა-ჭამის კულმინაციური წერხილია "ღელეგაციის მიღება", რომელსაც წინ შეეგებება ღირეჭორი, რა თქმა უნდა, მხიარულად, პატივისცემით, რაც ხაერთო მხიარულება, მილოცვა-მილოცვა, ხიცილ-ხარხაში გაღალის, რასაც მოყვება "წარღვნა" = "შენიშნის დანგრევა"... მაგრამ აქამდე კიდეც ერთი, შეიძლება, მთავარი ხექვენცი:

მ. ეს გამომდებლობა თუ რედაქცია იხილავს, რედაქტორთა თათბირზე, ხე-რედ ნაწარმოებს "ციხეურ მთებს". ამ ხექვენცში ყველაფერი "არა-ნორმა-ლურია", "უფნაურია", ვინაიდან, როგორც ხჩანს, არავის არც კი წაუკითხავს განხახილველი ნაწარმოები, თუმცა ყველა იხეთი შთაბეჭდილების შექმნას ცლილობს, რომ ხაქმეს "მეფად ხერიოზულად" ეპყრობიან. მართალია, ამ "ციხეურ მთების" ავტორი, მისი ნაწარმოების განხილვაზე, გვიან მოღის, მაგრამ ეს უკვე არც კი არის არხეებითი: "წარღვნა" უკვე მოახლოებულია; და როცა კვლევები, ჭერი, ფანჯრები ინგრევა და როგორც კრების, თათბირის მინაწილეები, იხვევ ხეუმრები თავის გაღარჩენაზე შრუნავენ, აქ უკვე იქმნება ქაიხი... შენობა ინგრევა... ხალხი გარბის ქუჩაში... ქუჩის განაპირას, როგორც ავლინნეთ, უხედავთ მიფრეებულ ხურათს, რომელიც "ღამოკლეს ხმალვით" ეკიღა ღირეჭორის მოადგილის(?) ოთახში.

9. და აქ ("გაღამნელება") ახალი ხექვენცი: მშვენიერი, მოღერნული, მრავალ-ხართლიანი შენობის ფახალი, რომლითაც ავტორს, აღბათ, ხურს გვიოხრას ჩვენ, მაყურებლებს, რომ "აჰა, ახეთი კარგი შენობებიც გვაქვს თბილისში!" ეს, უთუოთ, ხინამოვიღეს შეუხაზაქება, ვინაიდან შეუმძლებელია მიღონიან ქალაქ თბილისში არარხეობობეს თანამელორვე კომპორტის შენობებიც. მაგრამ აქ ვითომ შენობებზეა ხაქმე თუ ამგვარი შენობის აღეგოლორ მნიშვნელი-ბაზე?..

VI.

"თანამელორვე შენობების", ე. ი. თანამელორვე არქიტექტურის ხამშობლოა "კაპიჭალის ქვეყნები"; და ამ ქვეყნებს შემდეგ წაბაძეს ე. წ. ხანჭიოთა არქიტექტორებმაც, რასაც ჩვენს თბილისში მხოცვა ამგვარი ხამშინელება: "პირველი" თუ "მეორე" "მახიციხის" ამენება. ამგვარი "ხახეოვრებელი ხი-ლისებობს", ე. ი. მრავალხართლიანი შენობების "ცყის" ამენებას "კაპიჭა-ლის" ქვეყნებში უკვე თავი დაანებეს ან თავს ანებებენ იმიტომ, რომ

ამგვარ შენობებში ხდება აღაშინებელი ფიქიური დახვეწილობა ვი, რის
შედეგად უკვე "ოჯახური" თუ პაფარ-პაფარა ხანმოკლე ხანგრძლივი
ფულიან ამგვარ "ხანმოკლე ხილბედა", წახან, ხნანხ, ხელ
ფოფა, ამ კინოფილმის ავტორებმაღე, უკვე მიუღწევია. ამგვარად, თუ ახე-
თი აღგორიული მნიშვნელობა ჩანერგებს ამ ხეივანეში, ამის გაზიარება
ამ ხეივანეების დაშერხ ან აკმაყოფილებს, ვინაიდან მახში კიდე უფრო
"შეხს" ხელაძვს.

VII.

მაგალითად, მთელი ეს "უხანური ფერმა", "დახანგრევი შენობა", მახში
მიმუშავებული, "დახანგრევი" წეხი და რიგი, ე.ი. წეხიბილება, ხიხ-
ფემა - ხ ა ბ ჭ ი თ ა ხ ი ხ ფ ე მ ა ხ ი მ არ არის?.. და ამგვარი
დახანგრევი "შენობის" რუმინფ-შეკეთებას, აგერ უკვე ნახევარი საუკუნე-
ნა, უმედეგოთ ხომ არ ფილიზს (ხრემიოვ-ბრეჟნევი-ანდროპოვ-ჩერნენკო-)
გორბაჩოვი?.. და თუ ეს "შენობა" დახანგრევი, ნუთუ მიხი დახანგრევა
"წ ა რ ღ ვ ნ ი თ" უნდა მოხდეს? თუ არხეობს ხხვა გზა?..

VIII.

პირველადიაში, მაგალითად, "დახანგრევი შენობის" შეკეთება-გარდაქმნა
მიხდა უხიხილო, გარდაქმნის გზით, და ახე შეიქმნა რეპრეზენტაციული
დემონსტრაციული წეხიბილების "შენობა". ესპანეთშიც ანალიტიკური მოვლენახ-
თან გვაქვს ხაქმა, თუმცა იქ კონსტრუქციული მონარქიული ხიხფემა გახდა
დემონსტრაციული იხეთი წეხიოთა და რიგით, რომ ფრანკოს დიქტატორად იხე
ვაქრა, როგორც ხელაშინის დიქტატორა პირველადიაში. ვითომ ეს გზა არ
გამოღებდა ხაქმათა ვაქმირობათვის?.. ვითომ "ფიხფერი მთებში" ახახული
დახანგრევი შენობა მხოლოდ "წარღვნიო" უნდა დაიხანგრეს და ამ ნანგრევებზე
უნდა აღმოცენდეს ახალი შენობა, ახალი წეხ-რიგი, ახალი აღაშინანი?..

IX.

და აქ "ფიხფერი მთების" ფინალური ხეივანეში ("წარღვნა"- "ახალი შენი-
ობა") - ჩემში იწვევს ახიფიაციებს უფრო ღრმა განზომილებით, ვიღაც ამ
კინოფილმშია ახახული:

"დემონტების რიხხვაბ", მაგალითად, რიჩარდ ვაგნერის ფეხრადიგობის უკა-
ნახველი ნაწილის ფინალი მოაქრება "წარღვნიო", რომლის შემოქმედ, ჩვეუ-
ლებრივად, "იბაღებთან ახალი აღაშინებელი"!.. ვითომ ახეთი ღრმა აზრის
ახახვად შეგვიძლია მივიჩნიოთ "ფიხფერი მთების" ფინალური ხეივანე-
ში?..

"და ხეივანეში" ვი, ფიქერიკო ფილინი, "ფიხფემათ ხახხე", "ფიქრო-მამიკე",
ფიქილიტიკორად გამოფიფულ დანშინის, კინოფილმის უკანახველი ხეივანე-
ში, - გაიყვანს მღელვარე ზღვის პირახ, და ხახიწარეკვეთილი დანშინის
ფიქილის დემონტ მახახვებს აქრის მის მღერ, შეგნებულად თუ შეუგნებლად,

ჩაღენილ ცოდეებს, და... განწმენა ჩაიწმენება ადგილებზე ზღვისპირა, ხილა-წყალში და ღაიწყებს გულამიხვენილ ცირილს, ზღუქენს, რაც ქმნის წარღვნის ხურათოვან-ფიქლოგიურ გამიხახვას, რიმღის ადგილიური ღელა-აზრად, წარღვნის შეღეგად, განწმენილი, იხევე-ღაბაღებული ადამიანის შექმნა-ღაბაღება უნდა მივიჩნიოთ.

ვითომ ამგვარი ადგილიური განჭვრეულის საბაბს იძლევა "ციხური მთების" "წარღვნის" (შენიღის ღანგრევა) და "იხევე-ღაბაღების" (მოღერნული შენიღა) ფინაღური ხეჭვენეები?..

X.

ვიღვე ურთი შეღარება: ბიღი უღღერიბ კინოფიღმში - "The Appartment" = "ბინა" (აშშ) - "ღაჩაგრული" მიხამსახურე (ჯევე ღემონი) - ჯერ - "მიყვება" მიხი ღაღღვევის კომპანიიბს შენეჯურთა "უფნაურ" ხურვიღებს, მიხ ბინახს ურთიღბს მიხ უფროხეჭს, რომ მათ თავიანთ ხაყვარღებთან "ღრი გააჭარონ". მაგრამ ეხ "ხაღოღავი" მიხამსახურე - ფიღმის მხვეღეღობაში - უჯვე ვეღარ აიჭანს მიხი პირიღენეღის ამგვარ უგუღებღელყოფა - "გახრეხახ" ღა ღიათ გაიღაღქრეებს, ყოვეღგვარი პათიხის გარეშე, მიხი ადამიანური ღირსებღის უგუღებღელყოფელთა წინააღმღეგ. რაჭომ ანაღოგიურად არ იქევეა "ციხური მთების" არე ურთი მოქმეღლი პირი, თვით "ციხური მთების" ავეჭორიბ ჩათვიღთ, რომეღხაღ ამგვარი მოქმეღება ყვეღაღე უფრო ეხაჭირიღებოღა?.. ვითომ ყოვეღ ადამიანს შეუძღლია "ციხურის მთების" - მაგვარი უაზრო, ინერჯიული, უპერსპექტივიო, პახიური ცხოვერება იხე, რომ მახ "მოთმიღენეღის ფიღაღა" არ აევეხის ღა მიხ წინააღმღეგ არ გაიღამქრობს?..

XI.

ამღენაღ, "ციხური მთები" უფრო ჭრავიკოპიკური, ვიღრე კომეღიური კინოფიღმიღა, თემეღა ჭრავიკ-კომიკურ მღგომარეობაში ჩავარღნიღები თავიხი მოქმეღებღით ვი არა, თავიანთი უმოქმეღებღობიღთ "განიჩმინღებღიან" იხეღაღ ღახანგრევი ხახღის "თვიღ-ღანგრევის" შეღეგაღ. აქ ვი მივეღით თვიღ ამ ფიღმის მიხარს-ფორმის პრიღმეღებღთან, რომეღთა გარეშე შეუძღებღიი გახღებოღა აღნიმნული ეთიხის, პირღაპირი თე აღეგორიული, ახახვა, ვინაიღ-ღან მსაჭვრეღი ნაწარმოები მხიღღ მამინ მორღება "ხეღოვენეღების" ხაღ-ღღრეღებს ღა შეესხ "ხეღოვენებაში", როღა ივი შეღაბამის ფორმაღურ-მი-ნაარსიბრევი-გამოთქმიღთ ღონეხ აღწევეს; ღა ახეთ ნაწარმოება უნდა ჩაი-თვარღის, უთეოთ, "ციხური მთები", თემეღა განხაპღვეღი რეღრევებიღთ.

XII.

"განხაღღერული რეღრევებიღთ" ეამბღბ იმიჭომ, რომ - ხხვათა მორიხ - ამ კინოფიღმიღა ჩემში ვერ გამოიჩვია აღნიმნული მთიხის შეღაბამიხი მიხნარსიბრევი-ფორმაღური აღგზნება, თე მივიჩნევეთ, რომ ხეღოვენება უფრო გრმნოვახს, ვიღრე გონს აღგზნეებს. ეღღარ შენეგეღიღა, აქიღბან, ღიღი ურანგი კინოფიღმისორიხ - რეღრე კორიხ - მიმღევეარ-

თავყვანისმცემელია; მაგრამ მას, როგორც ამას "ციხეური მოვლი" ნათელყოფს, უფრო მეტი "მხუშტი ბელი" უნაჭიროება მიქმედ პირთა წარმართვისა და ხეჭვენდობა ურთიერთ დაკავშირება-დაპირისპირებაში, თუ მას არ ხერხ ჭრავი-კომედიის შიგნით, რაც - თავის მხრივ -, მაგალითად, "მხუშტი ბელი" მაინც მოითხოვს, მაგრამ უფრო მეტი "ხიმშიმეხ" იყვანს მხახიობითა თამაშის მხრივაც. "ლილი აზრის", ამ შემთხვევაში, ჩემის აზრით, "წ ა რ ღ ვ ი ს" ახახვა კი უფრო "პირველად", უფრო "უბრალო" ახახვა-გამიხახვას მოითხოვს, რაც აღვიღი ხაქმე არ არის, ვინაიდან "ლილი", "ღრმა" აზრის "მარჯვალე", "უბრალოდ" გამიხახვაში მყოფანვლდება როგორც ლილი ხელივანი, იხევე ჭეშმარიტი ხელივანების ნაწარმოები; და როცა ჩვენ ახეთი ხაზიშით ვლაპარაკობთ "ციხეური მოვლაზე", ეს უკვე მეფუკვრებზე როგორც კინორეჟისორის, იხევე მხახიობითა ლილ დამხახურებაზე.

XIII.

და კინომხახიობები?!.. მე კინოეკრანზე დავინახე არა "მხახიობები", არამედ "ჩვეულებრივი" აღამიანები, რომლებიც "არაჩვეულებრივად" აზროვნებენ და მოქმედებენ, რაც მე, ქართველს, ხამშიდლის მოძირეზულს აგურ უკვე თითქმის ნახევაი ხაუკუნეა, - თავზარს მეემს: ნუთუ აღამიანები იხე შეუძლია გარდაქმნას ამა თუ იმ პოლიტიკურ რეჟიმს, რომ - როგორც ჯორჯ ორველი ამბობს - იქადაგოს, იმოქმედოს "არა-ნამდვილად", მაგალითად, თქვას, რომ "ხიმართლეა ხიყაღზე", "ომია მშვიდობიანობა", ან, "ციხეური მოვლის" ხეერთში რომ დავრჩეთ, - იხელაც დახანგვევი მენობის უაწრი "შეკეთება" არის "ნორმალური" მოქმედება?!.. და განა მხახიობებს შეუძლიათ, ხაერთოდ, იხრვინ უფრო მეტი, ვიდრე ამგვარი განხლის გამიწვევა მაყურებლებში?..

XIV.

ბევრი შეხანიშნავი ქართული კინოფილმი ვნახეთ ჩვენ დახავლეთ ევროპის კინოეკრანებზე, როგორც, მაგალითად, გიორგი შენგელაიას "ფირისმანი", ოთარ იხილიანის "იყი შამვი მგალიბელი", "შახორალი", თენგიზ აბულაძის "ვეღრება" თუ მიხეილ კობახიძის "ქორწილი", "ქოღა"; მაგრამ ელდარ ბენგელაია ვითომ "პირველი მერეხალია", რომელიც - "წარღვის" ახახვი - "გაზაფხულის მოყვანას" ილოობს?.. და ვითომ ერთი მერეხალი გაზაფხულის მოყვანის?..

XV.

კრიტიკოსები ვითომ მართლად "უწინაურნი ხაღხნი არიან", როცა, როგორც მათგანი, მხაჭვრელ ნაწარმოებში უფრო მეტი "გამოთქმას ნერგავენ, ვიორე ავლორს გააზრებული ჰქონდა"?.. და ამგვარი "მეტი" გამოთქმის, ელოხის ხელივნურ წანერგვახთან ხომ არ გვაქვს ხაქმე, როცა "ციხეური მოვლის" ღინალურ ხეჭვენდობს რიწარე ვაგნერის "ღმერთთა რიხუ-ს" თუ ლელერიკო ჟელინის "და ხგრადას" ღინალურ ხგენა-ხეჭვენდობს ვიარეგოთ, რომლებშიც "მველი შენობა" იწარევა და "ახალი", "გაწმენილი" აღამიანი და ამით "ახალი ხიხემა" იზაღება?.. თუ კრიტიკოსებში "არა-უწინაურნი ხაღხნი არიან"?..

XVI.

ჩემთვის, მაგალითად, უფრო მია თუ რა დაიწერა პრეზაში "ციხური მთების" შესახებ საბჭოთა საქართველოში, კანში, ხალაფ ამ ფილმს 1985 წლის ფილმის ხაერთაშირისი ფესტივალზე "ლაღამის პრემია" თუ შამრუხში, ხალაფ "იუმორული ფილმის" პრემია მ. ულია. (1986 წ.). მაგრამ ჩემთვის ცნობილია ფრანგი კინოკრიტიკოსის პიერ მიურას აზრი ("ფილერამა", 26 მარტი, 1986 წ.):

"ნამდვილად გავიკრებდა იწვევს ეს ფილმი თავისი რიჟმით. ჩვენ, ფრანგებს გვაქვს ჩვეულება ავხახოთ საზოგადოების შექანისში საჭირის რიჟმის გამოყენებით, რომლის დახახრულს ყველაზე უფრო შესახელავი ხდება სახანგლო. თუაჭრში ამას ქმნის ფილო, კინოში კი რენე კლერი. ქართველებს ხხვა თავისებურება გააჩნიათ. მათ ფუხფუხში ყოველთვის მოხანანს ხალიმლოებით-მოყული გულგრილობა. 'ციხური მთების' პერხონაყები მოქმედებენ ღინჯად თავთავიანთების და მიმოლიან ნელა. არახლოდეს არ ვარგავენ ხულიერ ხიმშვილეს. მათთვის არაფერი არ არის ურალიკული, ვინაიდან ყველაფერი ფაჭალურია", - წერს პიერ მიურა და განავრძობს: "აღამიანს ავონდება, რა თქმა უნდა, კაფუა, მაგრამ იონესკოვს და ბეკევის აბხურლულობა..."

XVII.

თავის კრიტიკაში, პიერ მიურა, არც კი მიუთითებს ხაერთოდ "წარღვის" თუ "ახალი", "განწმენილი" აღამიანისა და სამყაროს შექმნაზე, რაც იმის საბუთად შეგვიძლია მივიჩნიოთ, რომ "ციხური მთების" კაფუას, იონესკოვს თუ ბეკევის სამყაროსთან შედარება მხოლოდ ნაწილობრივ შეიძლება, ვინაიდან - მათი "აბხურლუობის" ხაწინააღმდეგოდ - "ციხური მთებში" გარდაღახულია ყოველი ურის "აბხურლუობა", რიცა "ღრმობქმელის" ნანგრევეებზე ("შენობის დანგრევა", ე. ი. "წარღვა") აღმოყენდება "ახალი", "განწმენილი" აღამიანი-საზოგადოება. და ვითომ "ციხური მთებში" ამგვარი ეთოსის ჩანერგვა მართლა ზოგიერთი კრიტიკოსის "უყნაურობას" უნდა მიეწეროს თუ ეს ღოლიკურად გამომღინარეობს ამ ნაწარმოებთან, მიუხედავად იმისა, ხურღა ამის თქმა მის ავჭორს თუ არა?..

XVIII.

მოლი, და-ზილოს, მოვიგონოთ შენგვლია-ვანნაძის ოჯახი: გიორგი შენგვლია და ელდარ შენგვლია, როგორც ცნობილია, კმეზია და არიან ღილი ქართველი კინორეჟისორის - ნიკოლოზ შენგვლიას და ქართული ფილმის მშვენების ნაჭი ვანნაძის შვილები. თუ ნაჭი ვანნაძეს (არა მარტი) ქართული ფილმის მერი პიკტორად მივიჩნევთ, ნიკოლოზ შენგვლია ხომ ურთი ღილი, შესანიშნავი ფილმის, "ელიოს" შემქმნელია, "ელიოსი", რომელიც, ჩემის აზრით, მხოფლი კინომულეკრთა ხყერიში უნდა ჩაითვალის? და საამაყოა, რომ შენგვლია-ვანნაძის "ოჯახურ ურალიციას" აგრძელებენ ელდარ და გიორგი შენგვლიაები. მოლი, ვუხურუოთ მათ შემღგომი წარმაჭებები (არა მარტი) ქართული ფილმის გაფერჩქენის საქმეში.

ცნობა

წელს პარიზშიდ ჩვენდა სახიხარულოდ გამოვიდა დიდ წა-
 ნიანი შეხანიშნავი მხაფვრულად შეხრულებული ენცი-
 კლოპედია " მონდიალ არ ნაივ" -ის სახელწოდებით სა-
 დაფ აღწერილია დიდ გამოჩენილ თვითნახწავლ მხაფვართა
 ცხოვრება მათი ვრცელი ბიოგრაფიითა,რომელსაც დართუ-
 ლი აქვს ამ მხაფვართა მიერ შეხრულებული ხურათები.
 ჩვენს თანამემამულე ფიროსმანს დიდ ფრანგ მხაფვარ
 ღუანიე რუხოს შემდეგ უკავია პირველი ადგილი, ვრცლა-
 დაა მოთხრობილი მიხი ბიოგრაფია ყველა მიხი თავიხე-
 ბური განუმეორებელი ხურათებით და ნათქვამია, რომ
 ხალხის წრიდან გამოხულ გამოჩენილ თვითნახწავლ
 მხაფვარმა შექმნა საქართველოს მხაფვრული ეპოპეია
 და არის საქართველოს მხაფვრულ კულტურის მშვენება.
 ერთი შავი წერტილი , მიმართული იმ დროინდელ ინფე-
 ლიგენციისადმი, რომელმაც არამც თუ ყურადღება მია-
 ქცია ამ შეხანიშნავ მხაფვარს, არამედ საშინლად გა-
 ხაწყლებული, უაღრეს სიღარიბეში ჩავარდნილი, ლოთად
 და გიყად გამოაფხადა და უპაფრონოთ დაიღუპა.
 დიდათ აფახებენ ძმებ ილია და კირილე ზდანევიჩების,
 და აგრეთვე ფრანგ მხაფვარ ლე- დანციუს ღვაწლს,რო-
 მლებმაც გადაარჩინეს და შთამომავლობას შეუნახეს
 ნიკო ფიროსმანიშვილის შეხანიშნავი ხურათები.
 დროა საქართველოს განათლების სამინისტრომ მსგავსათ
 განძეულობისა და ფიროსმანის მხაფვრულ შემოქმედების

გამოყენის, რომლებსაც დიდი წარმატება ქონდათ
წყოს სხვა მხატვართა თუ ხელოვანთა გამოყენა, რომ
ეცხოელ მსახველმა ხოქვას, ვიყავი ქართულ გამოყენაზედ
ვნახე და ვეჭირარე ამ პაფარა ერის დიად კულტურას.

ლ. ფ.

--..--

სამგლოვიერო

გრიშა ბარამიძე.
1906-1986 წელი.
---.---

"გთხოვთ ნუ დამძრახავთ თუ
ვინმემ ცრემლი მინახოთ
თვალზედა, მოხუცი ვაფი
ხამამშობლოს ვეძებ---
მომნაცვრები ძალზედა".
---.---

გრიშა ბარამიძე გავიცანი გურიაში 1926 წელს ხეივან-
მბერში. ჩვენი გაცნობა ახე მოხდა ,
პოლკოვნიკი ვანო ცომაია, მიხა საბაშვილი და გიორგი
ხალუქვაძე, რომლებიც იყვნენ გურიის ს.დ.პარტიის კო-
მიტეტის ხელმძღვანელები აჯანყებამდე იქნენ დატყუა-
ლებულნი, მათი ჩავარდნის შემდეგ გურიის ს.დ.პარტიის
კომიტეტის თავჯდომარეთ არჩეულ იქნა მილუხია სიხარუ-
ლიძე, მასთან ერთ დღეს საიღუმლო შეხვედრის დროს მან
მითხრა, ჩემთან თავს ინახავენ დევნილები, შალვა ბა-

ყუნაშვილი, გიორგი მსხალაძე, ხევერიან თოძე, მელქონიანი, ხაგუნთაიშვილი და ძმები გრიშა და გერმანე ბარამიძეები. ამ ორმა ძმამ 24 წლის ეროვნულ აჯანყებაში მიიღეს უაღრესად აქტიური მონაწილეობა, გ-მანემ და გრიშამ პირველ დამეხვე გაანიარაღეს და აიღეს ოზურგეთთან ახლო მდებარე სოფელი ჭალა, მათი უფროსი ძმა ჯერ წყვეთ ჩავარდა 12 თებერვალს 1921 წელს წითელ ხილთან, წყვეობიდან განთავისუფლებული დაიჭირეს გადაასახლეს და დახვრიცხეს 1937 წელშიდ.

ძამა მათი ლუკა მთხოვს, როგორმე ეს ორი მისი ვაჟი ოსმალეთშიდ გადავიყვანოთ თორემ მათაც ჩემი უფროსი ვაჟის ბედი მოეღიხთო, მათი შენახვაც ძნელდება, რადგან დღე და დამ გააფთრებით ეძებენო.

გრიშას ოჯახზედ ჯალათებმა დიდი შური იძიეს, ბიძა მისი ხამხონ კვანჯარაძე, ოზოლადის მკვლელობის შემდეგ ჯალათ ვალიკო ცალახაძის დამხველმა რაბმა მოკლეს ხაშინლად დაასახინრა და გვამიც კი არ მისცა ოჯახს. გრიშას დედამ მიუხედავათ მისთვის დიდ ხაშიშროებისა გვამი ღამით მოიპარა, განბანა და მალულათ მიაბარა ხაფლავს. ქართველმა ქალმა ერთხელ კიდევ მოგვცა მაგალითი გამბედაობისა, თავგანწირვისა და კეთილშობილობის.

მე გრიშას მამის თხოვნა მ. სიხარულიძისადმი სისრულეშიდ მოვიყვანე, ჯერ იხინი ჩავაბარე მ. გუნთაიშვილს და შემდეგ დურხუნა ჯინჭარაძემ გადაიყვანა საზღვარზედ. ართვინშიდ მათ დაემაფათ კიდევ სამი ქართველი, საშურია კოსცავა, შალვა მენგელია, და მიძა ქავთარაძე. ხაფრანგეთშიდ საშურია, გრიშა და გერმანე ოდენკურშიდ ცნობილ პეყოს საავცომობილო ქარხანაშიდ

მოეწყვენ სამუშაოდ, უხახხრობის გამო ხწავლის გავრძელება ვერ შეხბლეს. ორივე ძმები იყვნენ დიდი წარუწყობი, კარფიულ თუ საზოგადოებრივ მოვალეობის ერთგული შემხრულებლნი, ხელგაშლილნი და პურმარი-ლიანნი, გრიძას ვერ გააგონებდირუხის და ბოლშევიკების ხახელს, თუ გაიგებდა ვნმეა ჩამოსული ხაქაროველლდან იფყოლა" აღბათ მათი კაცია არ დამანახოთ"ო. გრიძა მეორე მხოფლიო ომის დროს ფრანგულ ჯარშიდ გაიწვიეს, მშვიდობით დაბრუნდა, და დაიწყო ფაქხიზედ მუშაობა. გრიძა ყოველთვის მამლევდა დახმარებას რუხეთში გადახახლებულ ჩვენ ამხანაგეგბისათვის. გერმანე ფრალიკულად დაილუპა, ხაშურა მიხინათეხავი და კარგი მეგობარი ცოლ შვილით გადახახლდა შორეულ ზელანდიაში და იქ გარდაიცვალა, დარჩა გრიძა მარფო დანაღვინებული და ხანგრძლივი ავადმყოფობის შემდეგ მიხი ხაფლავიც ლევილის ძმათა ხახაფლაოზედ გაითხარა. გრიძა ყველას გვიყვარდა, რადგან ის გვხიბლავდა პაფიოხნებით, თავის შრომით, ხიუხვით, თავისუფალ ხაქაროველს ერთგულობით და მოქალაქური შეგნებით.

ხაუკუნო იყოს ხხენება მიხი.

--. . -- ვალიკო ჩუბინიძე.

შაბათს ამა წლის 12 აპრილს ნიუორკიდან ჩამოიფანეს ფერფლი აწ განხვენებულ ამერიკის ქართულ ხათვისფომს თავჯდომარის ხანდრო ბარათელის და მიაბარეს ლევილის ძმათა ხახაფლაოს მიწას, თანახმად მიხი ანდერძისა. ხიფყვები წარმოთვეს ხაფ. ქართულ ხ-ოს თავჯდომარემ ბ-ნ თ. ნახყიდაშვილმა, ბ-ნ ნუგზარ შარიამ და ბ-ნ ერისთავმა.

დამხწრე.

J. Yeghyan

1916-19865

გიორგი ყიფიანი.

დიდი აუნაზღაურებელი დანაკლისი განიცადა ქართულ ემიგრაციაში. აღარა გვყავს ჩვენი საყვარელი პოეტი ჭუხია, როგორც მას შინოურობაშიდ ვეძახდით. ძალზედ ადრე წავიდა ის ჩვენგან, "ჩემი ხიფონხლე ხან- მოკლეა, მოვკვდები გზაში"ო ხწერს ის თავის ლექს "უცხო შორეთში" • სამწუხაროდ ძალზედ მოკლე აღმოჩნდა მისი შემოქმედების გზა, კიდევ რამდენი რამის თქმა შეეძლო მას • ჭუხიას ღირიკური პოეტიური ფერადოვანი შემოქმედება, ჩვენი ხალხის უდიდეს გმირობას და პაფრიოციზმს უმღეროდა და გამოხატავდა ჩვენი ცხანჯული ერის ამალღებულ მამულიშვილობას და გვაგრძნობინებდა ხამშობლოს ხანუკვარ სიყვარულის ფას. ის ღრმად ჩახწვდა ჩვენი ერის ცრაღელიას და თვითუელ თავის ლექსშიდ ხორცს ახხამდა ქართველი ერის პაფრიოციულ მამა პაპათა სიხხლით მორწყულ ფეხვებს, მას უვლიდა და ანელღებდა. მან იცოდა მეგობრობა და ამ გრძნობის ხულის ფაქიში წვდომა და გამხნევება, ამიციომ ის ყველახ გვიყვარდა.

წავიდა ჩვენი ჭუხიაც ჩვენს საბოლოო "ხახლშიდ" ჩვენს ძმათა ხახაფლაოზედ, რომლის მიწახ ქართული მიწის ხურნელი ახლის, მშვიდობით ვარგო ქართველო და დაუვიწყარო მეგობარო, სამუღამოთ დარჩება შენი ხახელი და ღამაში მოგონება მთელ ქართულ ემიგრაციაშიდ.

ხაუკუნოთ იყოხ ხხენება მისი.

შემომწირველთა ხია;

გახავალი.

1. მარიკა ყენე -----	500 ფ.
2. ქ. იმნაიშვილი-----	500 -
3. ვ. ინახარიძე-----	300 -
4. ვ. ვაშაძე-----	200 -
5. ალ. ღონღუა-----	200 -
6. ნ. ბედლაძე	200 -
7. გ. გაბელიანი-----	145 -
8. თ. ანთაძე-----	100 -
	2145 -
ნაშთის რეკორდგი----- [†]	7129 -
ხალაროშია-----	9274 ფრ.
+ 100 ლოლარი.	-----

 თებერვლის და მაი-
 ხის ყურნალის ხა-
 რჯები:
 8045 ფრ.
 9274-8045= 1229ფრ.
 ხალაროშია 1229ფრ.
 100 ლოლარი.

„ჩვენი ღროშა“-ს რედაქცია უღრმეს მადლობას
 უცხადებს ყველას, ვისი კეთილშობილებით და მე-
 ლხებით ყურნალი განაგრძობს არსებობას.
 მასალები და ფულადი დახმარება უნდა გამოიგ-
 ზავენოს შემდეგი მისამართით :

Pagava Levan - 3, Rue AdolpheCherieux
92130 ISSY LES MOULINEAUX

ხარჩევი

---.---

გვერდი.

- 1. ერის ღღეს ახწაული --- 26 მაისი. ნ. ყორღანია.
- 5. ხ-ოს დამფუძნელი კრება ----ხ. ჯიბლაძე.
- 10. პირველი 26 მაისი.
- 11. 26 მაისი ----- ლ. ფალავა.
- 16. პირველი მაისი. "ბრძოლის ხმა" 1929 წელი
- 18. ლეკლარაცია (ფრანგულ ენაზე).
- 20. ცნობა-
- 21. თებერვალი ლ. ფალავა.
- 22. ლეკანოზ ილიას ხიფყვა.
- 24. სააღდგომო მილოცვა. "ჩ. დ"-ის რედაქცია.
- 26. აღმოსავლეთში ახალი არაფერია--კარლო ინახარაძე.
- 36. "ხწავლული მდივანი" მამია ბერიშვილი.
- 45. საქართველო და ებრაელების საკითხი (ფრანგულათ)
- 48. პარიზის დიდი რაზის წერილი პრ. ნ. ყორღანიახადმი.
- 49. ბარათი სამშობლოსადმი ლევან ფალავა.
- 53. ორი პოეტი ----- ნოე ყორღანია.
- 61. წერილი რედაქციას.---- გაზეთ "კომუნისტი"ხ მ-ლი.
- 73. როგორ მოხდა არხივის გადაცემა ვ. ჩუბინიძე.
- 78. კიდევ ერთი ცნობის დღიური განმკუთვლობაზე.
- 83. წარღვნა ვ. ინახარაძე.
- 91. ცნობა-----ლ.ფ.
- 93. სამგლოვიარო- 94.გრ. ბარამიძე-----ვ. ჩუბინიძე.
- 97-98. გიორგი ყიფიანი-----ლ.ფ.
- 99."ჩვენსი დროის" ანგარიშები.
- 100. ხარჩევი.

---.---

რედაქტორი-- ლევან შაღავა.

გერანი-- პრიკოვ იმედიანელი

Redacteur: Levan PAGAVA
3 rue Adolphe Chérioux
92130 Issy les Moulineaux

Hors commerce

N° 108

Gérant: Pr. Intskirkvelt

